

ERNESTO CARDENAL

Vigyázó, meddig még az éjszaka?

VÁLOGATOTT VERSEK

BUDAPEST

**A válogatás Ernesto Cardenal következő köteteiből készült:
Poesía, Ediriones Casa de Las Américas, Kuba, 1979;
Vuelos de Victoria, Editorial universitaria, Nicaragua, 1985;
Cántico cósmico, Editorial Nueva Nicaragua, Nicaragua, 1989**

Készült a Gábor Andor írói Jutalomdíj támogatásával

**Válogatta, fordította,
előszóval és jegyzetekkel ellátta:
Simor András**

**A borítón Bálványos Huba
Krisztus 1981 című munkája látható**

© Simor András

Amikor a Wall Streeten azt mondják a Money Managerek:
„Öt milliót készpénzben elvesztettünk ma délután”,
ez a Wall Street nyelvén azt jelenti,
hogy öt milliónak megfelelő értékű részvényt vásároltak fel.
Az Államtitkárok elszállnak, mint a költöző madarak,
de itt marad a Standard Oil.
A kanadai azt mondta a miskitónak: rossz a kommunizmus,
elveszi mindenünket. És a miskito, aki a Havannai Adót
hallgatta

miskitóul,
azt felelte: Rossz Önnek, akinek mindene megvan,
jó a miskitónak,
a miskitónak
semmije sincs.

Azután nemzetközivé lesz,
mondta Sandino. És Sandino azt mondta a parasztoknak:
„Egy napon győzni fogunk. És ha én nem érem meg,
a hangyácskák majd eljönnek hozzám, és elmesélik a fold
alatt.”

Letölthető:

[\[PDF formátumban \]](#) [\[EPUB formátumban \]](#)

Az „igazságos háború” katolikus költője

„A katolikus egyház már régóta ismeri az »igazságos háború« elvét” – mondta 1980-ban Ernesto Cardenal a nyugatnémet televízió róla készült portréfilmjében.

Cardenal 1925-ben született a nicaraguai Granadában. Mexikóban és az Egyesült Államokban irodalomtudományi és filozófiai szakot végzett. Egyetemi tanulmányainak befejezése után Kentuckyban egy trappista kolostor tagja lett.

1965-ben visszatér hazájába, ahol pappá szentelik. A Nicaragua- tó szigeteinek egyikén él, Solentinamében, egy parasztközösség irányítójaként. Az itt lakó parasztokkal, halászokkal létrehozott katolikus kolóniában beszélgetéseket folytatott az Evangéliumról, a latin-amerikai „felszabadítási teológia” szellemében, ezekből a beszélgetésekből született világhírű könyve, *A solentinamei Evangélium*. 1970-ben az uruguayi Marcha című lapnak tett nyilatkozatában kijelenti: „...a kereszténységnek

forradalminak kell lennie, mert az Evangélium is forradalmi. Vagy forradalmi vagy máskülönben semmi. Politikai álláspontunknak mint keresztényeknek és Krisztus követőinek, forradalminak kell lennie, és nemcsak mint politikai álláspontnak, hanem mint vallási felfogásnak is. Vallom, hogy az Evangélium politikai, közgazdasági és egyben radikális alkotás is. E téren nagyon is közel kerültünk a marxizmushoz. A marxizmustól leginkább a módszerekben különbözünk, például az Evangélium az erőszakmentességet tanítja. Nincs szó róla, hogy elítélne mindenféle erőszakot (bizonyos erőszak, így a felebarátom védelmében való, megbocsáttatik), az Evangélium azonban a keresztény ember legtökéletesebb fegyverének az erőszakmentességet tartja, jóval küzdeni a rossz, szeretettel a gyűlölet ellen. Mindazonáltal keresztény nézőpontból is meg lehet védeni az igazságos háborút és éppígy a partizánmozgalmat (partizánmozgalom mint háború), megengedhetőnek, sőt kötelességnek is lehet tartani, miként Camilo Torres atya tette, de számomra az erőszakmentesség evangéliumibb, mint az erőszak, és ha választhatunk az ellenállás (az erőszakmentes lázadás) és az erőszakos lázadás között, akkor előnyben kell részesítenünk az erőszakmentességet. Ha nincs más út, csak az erőszak útja, akkor, úgy hiszem, kötelességünk azt választani. Gandhi, aki Krisztus szellemét a legjobban tolmácsolta, azt hangoztatta, hogy helyesebb az erőszak, mint a gyávaság, és amikor lehetetlen az erőszakmentesség, akkor az erőszakhoz kell nyúlni, mert nincs rosszabb a gyávaságnál, illetve a rosszal, az elnyomással való együttműködésnél.”

A solenlinamei Evangélium A mennyek országa és az erőszak című fejezetében az alkalmi biblia magyarázók Máté 11,12-19 és Lukács 16, 16-17 könyveinek a teológusok számára is talányos részeit elemzik: „Keresztelő János napjaitól fogva mindmáig a mennyek országa erőszakot szenved és az erőszakosok ragadják el azt.” A beszélgetésben a helybelieken kívül részt vesz Ernesto Cardenal költőbarátja, Antidio Cabal is, akinek 1963-64-ben illegalitásban írt versei 1974-ben jelentek meg *Nagy idő* címmel. Antidio Cabal és Ernesto Cardenal közös álláspontot alakít ki. Szerintük Keresztelő Szent János „újat hozott a mennyek országát illetően.” Eszerint a mennyek országa a földön valósítandó meg, és az Evangélium megkülönböztet kétféle erőszakot, az elnyomottak felszabadító erőszakát, és az elnyomók erőszakát, akik a mennyek országát, az egyenlőség és igazság földi megvalósítását az elnyomottaktól, a szegényektől el akarják ragadni. Idézzük Antidio Cabal szavait, akivel Cardenal teljesen egyetért: „A mennyek országát ma az új történelmi helyzetnek megfelelően kell értelmezni: a mennyek országa ennek a szövegnek az értelmében egyrészt az erőszak által meghódított igazság, másrészt az erőszakosság hatalmával fenntartott igazságtalanság. Erre a nyelvezetre lefordítva tehát ez a mondat egy olyan politikai és társadalmi helyzetre vonatkozik, amely Amerika sok országában és a világ más részein is jelenleg fennáll, ám amelynek kezdete Keresztelő Szent János idejére nyúlik vissza.”

Cardenal elvi nézőpontjából természetesen következni, hogy hamarosan tevékeny részt vállalt a Sandinista Nemzeti Felszabadítási Front munkájában, annak 1979-es győzelme után miniszterként hazája kulturális életének irányítója lett.

Ám az 1927-es gerillaháború legendás vezetőjéhez, Augusto César Sandinóhoz más szálak is fűzik.

„Ennek az embernek a gondolkodásában van valami vallásos jelleg. Isten neve gyakran szerepel mondataiban”- írja Sandinóról az észak-amerikai Carleton Beals, aki Nicaragua hegyeiben készített interjút 1928-ban a legendás szabadsághósszal. A jó szemű amerikai újságíró olyasmire figyelt fel, ami valójában filozofoknak való csemege. Az Egyesült Államok tengerészgyalogosai ellen gerillaháborút szervező Sandino sajátos, huszadik századi deista lehetett, íme egy részlet a Nicaragua Nemzeti Szuverenitását Védő Hadsereg Fény és Igazság című, 1931-ből való

kiáltványából:

„A Világegyetemben a látható és érinthető dolgok kezdete előtt csupán az éter létezett, mint a Természet első és egyedüli anyaga. De az éter előtt, amely mindent betölt a Világegyetemben, létezett a nagy akarat, vagyis roppant vágya a Valaminek, ami még nem volt, és amit mi a Szeretet nevével ismertünk meg. Miként e magyarázatból kitetszik, minden dolgok kezdete a Szeretet: vagyis Isten.”

Valljuk be, különös harci kiáltvány ez. Ám Sandino a naiv-idealisztikus világlátást tükröző sorok után Latin-Amerika antiimperialista harcának szükségességét hirdeti meg: „Az elnyomott népek széttörik a megaláztatás bilincseit, amelyekkel minket a föld imperialistái kisémmizettek akartak tenni.”

Az Istenre és a Szeretet törvényére hivatkozó Sandino Nicaragua nemzeti szuverenitását védelmezi, és gerillaháborút – tegyük hozzá, hogy igen eredményes gerillaháborút – szervez, irányít az Egyesült Államok ellen. Spiritualista barátaival arról vitatkozik Mexikóban, hogyan lehet megállítani az Északi Óriás betörését Latin-Amerikába, és amikor csalódik hazája konzervatív és liberális vezetőiben egyaránt, ő maga, az Isteni Igazságosság elvét valló deista áll munkásokból és parasztokból álló „kis, örült hadserege” élére. „Mi magunk, munkások és parasztok jelöltük ki vezetőinket” – írja, és vele nemzeti történelme során először hallatja hangját a nicaraguai nép.

Cardenal már 1954-ben bekapcsolódott a Somoza-diktatúra elleni harcba, az úgynevezett Áprilisi Összeesküvés tagjaként, melynek összes jelentős vezetőjét elfogták, megkínózták és végül legyilkolták. „Nekem sikerült megszöknöm és elrejtőznöm, nem kerültem börtönbe, társaim közül azonban sokat elfogtak és megkínóztak. Életrajzi adataimban olykor arról is említést tesznek, hogy koncentrációs tábor foglya voltam. Ez nem igaz. A 0 órában van egy jelenet egy elrejtőzött emberről, aki nem tudja, melyik pillanatban fedezik föl. Ámít ott írtam, az valóban életrajzi adat.”

Idézzük a 0 óra említett részletét:

*Ó, ha az ember ma éjjel ágyában felehetne újra,
rettegés nélkül, hogy fölkeltik álmából és otthonából
kiabálják,
hogy dörömbölnék ajtaján és becsöngetnek éjjel!
Lövések hangzanak az éjben, vagy a zajokat véljük
lövéseknek.
Súlyos kamionok jönnek, és megállnak,
majd továbbmennek. Valaki hallotta az ő hangjukat.
Ott, a sarkon. Valószínűleg az őrséget váltják.
Valaki hallotta nevetésüket és fegyvereik zaját.
A szemközti szabó világosságot gyújtott.
Úgy tűnt, mintha dörömbölnének itt. Vagy ott, hol a szabó
lakik.
Ki tudja, hogy ma éjjel rajta vagy-e a listán!
És továbbtart az éj. És még sok éj van hátra.*

Cardenal az idézett részben egy elrejtőzött emberről szól, visszafogottan, még azt sem írja bele a versbe, hogy ez az elrejtőzött ember ő maga, mégis – vagy talán éppen ezért – megrendítő sorokat talál az életveszély hiteles költői kifejezésére.

Az exteriorizmus, a külső világ képeivel létrehozott költészet, az úgynevezett objektív líra módszereit alkalmazza, megtörtént eseményeket beszél el, a valódi élet elemeiből, konkrét tényekből építkezik: „A szemközti szabó világosságot gyújtott. /

Úgy tűnt, mintha dörömbölnének itt. Vagy ott, hol a szabó lakik./ Ki tudja, hogy ma éjjel rajta vagy-e a listán!”

Az Áprilisi Összeesküvés vezetője, Adolfo Báez Bone akinek halála előtt levágták a nemi szervét, Cardenal jó barátja volt. Barátságukról is szűkszavúan szól a *0 órában*, inkább a forradalmár vezető saját szavait idézi:

*„Ha tőlem függne, milyen sorsot választok magamnak
(három nappal a lázadás előtt Báez Boné ezt mondta
nekem),
hogy, mint Sandino, gyilkos kezétől haljak,
vagy Elnök legyek, mint Sandino gyilkosa,
én Sandino sorsát választanám magamnak.”
Sorsát ő választotta.
A dicsőség nem olyan, miként a történelemkönyvekben írva
áll:
hanem keselyűroham a mezőn és roppant hullabűz.*

Kötetünkben helyet kapnak epigrammái, szerelmes versei, zsoltárai, Amerika indiánjai előtt tisztelgő költeményei. A spanyol hódítás borzalmait idézi a *Nemlétező szoros* ciklus. Megrendítő vádbeszéd a spanyolok ellen Bartolomé de Las Casas monológja a ciklus 8. versében.

Két nagy poémája, a *0 óra* és a *Nemzeti ének* Nicaragua történetének, újgyarmatosításának, a Sandino vezette gerillaháborúnak költői tükre. Idézzük a Sandino meggyilkolása utáni részt az *0 órából*:

*Ez órában Chontales kukoricalepény dagasztó
hajnalcsillaga
fölkelti az indiánasszonyokat, hogy elkészítsék a
kukoricalepényt,
és útnak ered a kaucsukfametsző, a favágó, a gabonacsősz,
mialatt a banánligeteket ezüstszínűre festi a hold,
mialatt vonít a magányos farkas, kiabál a hullámos
papagáj,
rikoltoz a gyöngybagoly a holdfényben.
Az alpaka és a láma előbújik rejtekhelyéről,
és fészkére tér az esteli csóka meg az éji fecske.
A Síró Kecskesfejő sí-ri a folyók partján:
„Hol láttad?” „Sehol!” „Hol láttad?” „Sehol!”
Panaszkodik a madár, mint a reccsenő faág,
majd elnémul a szurdok, mint ki valamit hallott,
és megint egy kiáltás...Mondja a madár a magát
ugyanazzal a szomorú szóval, ugyanazzal a szomorú szóval.
A tehénpásztorok nógatni kezdik teheneiket:
Neeee te, netene! Neeee te, netene! Neeee te, netene!
A hajósok felhúzzák bárkáik vitorláit,
a San Rafael dél Norte-i távirdász azt telegrafálja:
JÓ NAPOT SAN RAFAEL DEL NORTEBAN SEMMI
ÚJSÁG,
és a juigalpai távirdász: JUIGALPÁBAN SEMMI ÚJSÁG.
És a bűvárrécék lefelé úsznak a Rio Escondidón
a kacsákkal együtt kiabálva: háp-háp-háp, és velük a*

*visszhangok,
a visszhangok, mialatt a vontatóhajó a bűvárrécével
együtt siklik a folyó zöld üvegjén
az Atlanti-óceán felé...*

Cintio Vitier, kubai katolikus költő az idézett részt a latin-amerikai költészet egyik csúcspontjának nevezi. Egy világ azonosul benne a kivégzett szabadsághőssel, egy világ, amely a kivégzés pillanatában nem is tudta, mi történt, kit végeztek ki.

Nyolcvanhét évesen, egyik legutóbbi nyilatkozatában Cardenal a következőket mondta: „Isten jó ideje lemondott arról, hogy Isten legyen. Eltávolodott, és ránk bízta, hogy egymagunk változtassuk meg a földi életet. Szabadon bocsátott bennünket, és eltűnt.”

Válogatásunk *Kozmikus kantikum* című, 1989-ben tízezer példányban megjelent kötetéből vett két versével ér véget. Quevedo híres szonettjének, a *Halálon túl is állandó Szerelemnek* „polvo enamorado”-jára, szerelmes porára utal a *Nászdalban* a spanyol nyelvű költészet legnagyobb élő alakja:

Hidrogén leszek, de szerelmes hidrogén.

Simor András

León

Greytown

Greytown! Greytown!
Amerikaiak, németek, írek,
franciák, mulattok, kínaiak, spanyolok
jöttek, itt találkoztak és továbbmentek.
What's the news from New York? New Orleans? Havanah?
Guájaváért márkával fizettek, egy üveg rumért
dollárral, frankkal, font sterlinggel.
Any new anexetion?
És megtörve a lombok tükörképét
eltávolodott a „Dániel Webster”.

Edward E. Brand, Kentuckyból, a legutolsó észak-amerikai,
aki Greytownban maradt, a Csatornára várva.

A Csatornát várta egész életében. Egy századon át.
Mindvégig zakóban, mellénnyel, nyakkendővel és
kenderkalappal.

Utolsó éveiben enni a szomszédoktól kapott,
cipője se volt már, mezítláb járt,
de mindig zakóban, mellénnyel, nyakkendővel és
kenderkalappal.

Greytown! Greytown! Szürke város.
Ma csupán szürke homok és szürke tenger a szürke ég alatt.
Vén hajóteknők a kiszáradt parton.
Kiszáradt szalmaviskók kiszáradt kókuszfák alatt.
Nap szikkadt sóbányák felett. Hamuszínű só.
Üres sóbányák. Üres part. És üres tenger.
Minden vizenyős. Minden meddő. Minden zöld.
Rozsdás kotróhajó a tenger mellett.
Egy fregatt a bozótban

(lián kötélzetével).

A György Király téren tehének legelnek.
Századnyi pusztulás végzett mindennel, akár egy lassú
ciklon.

Éjjel ugat a koszos tenger, mint egy kutya,
csontokat piszkálva, korhadt árbocokat, konzervdobozokat,
borosüvegeket.

A tengeri szél forró homokot sodor
tukacsonkokra, félig eltemetett,
elpusztult sínekre, üres, öreg vagonokra,
a vén Vámhivatalra, üres, cinkjét rozsdá ette.

És váratlanul mintha feltűnne árbocaival egy hatalmas hajó
utat nyitva magának az erdőben!

A Zöld utcában egy majom nyüszít a hold alatt.

A parton palackok óriási halma ragyog...

Diadalmenet

Már jön a Tábarnok
már jön a Tábarnok
fehér lován ül körülötte
csendőrök örök képviselők kurvák részegek
elhalad a papír diadalív
előtt

ÉLJEN A LIBERÁLIS PÁRT
ragyognak kövér izzadt mellén
a kakaszínű érdemrendek Süvítenek
a rakéták Rákezd a zenekar

ÉLJEN SOMOZA TÁBORNOK! Mosolyog
félve néz mindenfelé A ló

patái megcsúsznak a részegek hányadékán
ÉLJEN A NEMZETI LIBERÁLIS PÁRT

León

Szent Ferenc temploma mellett laktam, egy öreg házban, a tornácon felirat hirdette

AVE MARIA

vörös agyagtéglák a folyosókon,
vén, vörös cserepek,
rács fedte ablakok,
nagy, nyomasztó, estefelé levegőtlen udvar,
hol az órákat egy bánatos ugartyúk énekelte ki,
és az udvaron egy fehér hajú néni rózsafűzért morzszolt.
Estefelé az Angelusra hívó harangszó.

(„Az Úr Angyala megjelent Máriának...”),
messze egy kislány zongorán dalt játszott,
és hallatszott a kaszárnya kürtje.
Éjjel hatalmas, vörös hold kelt a Kálvária felől.
Elkárhozott lelkek meséltek hazalátogatóban.

Éjfélkor

az utcákon Arechabala tábornok árnya lovagolt.
Becsapódott egy ajtó. Fekete kocsi jött...
Üres kordé döcögött zörögve a Real-utcán.
Aztán a szomszéd kakasok kukorékolni kezdtek,
és velük énekelt az ugartyúk,
nénikém minden nap a 4 órai misére járt,
szóltak a Szent Ferenc templom harangjai,
szóltak

a Kálvárián

és a Szent János menhelyen,
tejesemberek kannái verődtek a kövezethez,
és egy pék dörömbölt a tornácon,
és kiabált:

KENYÉR

KENYÉR

José Dolores Estrada

(Valamennyi nicaraguai száműzöttnek)

Harcolt a spanyol kormány ellen Xalteva utcáin
az 1812-es megbukott Áprilisi Felkelésben.
De nem lett övé a dicsőség. Még fiú volt akkor,

mások tevékenykedtek vezéreként.
Aztán legyőzte a jenkiket a San Francisco Birtokon.
Már tábornok volt. De nem csak övé lett a dicsőség.
Katonák és parasztok szintén verekedtek ott.

Aztán, öregen, száműzetésben, mert nem fogadta el
az Elnök újraválasztását (meghitt barátja hajdan),
azt írta híveinek Costa Ricából:
„Itt vagyok, tisztogatom a földet,
hátha sikerül néhány dohánycserjét ültetnem.”

És ez szerezte a legnagyobb dicsőséget neki:
mert legkeményebb csatája volt, amelyben egyedül
verekedett
tábornok nélkül, se katonák, se trombitások, se győzelem.

Akvarell

Aranyszínű viskók bojtortjától övezve,
disznók az utcákon,
egy kordékerék
egy viskó mellett, vécé az udvaron,
egy lány agyagkorsóba vizet tölt,
és a kék Momotombo
a kitergetett alsónadrágok mögött,
sárgák, fehérek, rózsaszínűek.

Epigrammák

Elvesztve téged én, elvesztünk te is, én is

Elvesztve téged én, elvesztünk te is, én is:
én, mert te vagy, akit én legjobban szerettem,
és te, mert téged én szerettelek legjobban.
De kettőnk közül te többet veszítesz, mint én:

mert én másokat is szerethetek, mint téged,
de téged nem szeret más, mint szerettelek én.

Azt mondták nekem, hogy másba vagy szerelmes

Azt mondták nekem, hogy másba vagy szerelmes,
elvonultam akkor a szobámba,
és egy cikket írtam a Kormány ellen,
fogoly ezért vagyok.

Én illegális röpcédulákat osztogattam

Én illegális röpcédulákat osztogattam,
ÉLJEN A SZABADSÁG! – kiáltottam a nyílt utcán
kihívóan fegyveres csendőröknek.
Én részt vettem az áprilisi összeesküvésben:
de elsápadok, amikor házadhoz érek,
remegek egyetlen tekintetedtől.

Néhány lövés hallatszott tegnap este

Néhány lövés hallatszott tegnap este.
Onnét, a Temető mellől.
Senki se tudja, kit öltek meg, vagy kiket.
Senki se tud semmit.
Néhány lövés hallatszott tegnap este.
Ez minden.

Tegnap láttalak az utcán, Myriam, igen

Tegnap láttalak az utcán, Myriam, igen,
annyira szépnek láttalak, Myriam, bizony!
(Hogyan mondjam el, mennyire szép voltál nekem!)
Még te, Myriam, se láthatod, milyen voltál, milyen,
elképzelni se lehet, hogy ilyen szép lehetsz, úgy hiszem.

Annyira szépnek láttalak, annyira, igen,
egyetlen asszony se szebb, mint te,
egyetlen szerelmes se lát egyetlen asszonyt soha sem
annyira szépnek, Myriam, milyen szép te vagy nekem,
még te magad se, Myriam, még te sem,
mert ennyi szépség egyszerűen nem létezik!
Amilyen szépnek láttalak tegnap az utcán,
vagy ahogyan ma emlékszem, Myriam, igen.

Somoza felavatja Somoza szobrát a Somoza stadionban

Nem hiszem azt, hogy szobrom a hálás nemzet emelte,
mert tudom, én magam adtam szobrot emelni parancsot.
Arra se gondolok én, hogy nem feled így az utókor,
mert tudom egy napon emlékművem a porba taszítják.
Arra se, jobb, ha magamnak szobrot még mikor élek,
én emelek, mert holtom után ti úgyse emeltek,
ám fölemeltem e szobrot, tudva, hogy gyűlölitek majd.

Sírfelirat Joaquín Pasos részére

Itt járt gyalog ezeken az utcákon, se munka, se állás,
egyetlen pezó nélkül.
Csak költők, kurvák, részegek ismerték verseit.

Külföldön sose volt.
Börtönben igen.
Most halott.
Nincs emlékműve.

De

emlékezzetek rá, amikor betonhidak lesznek itt,
nagy turbinák, traktorok, ezüstsínű magtárak,
jó kormányok.
Mert ő verseiben megtisztította a nép nyelvét,
amelyen egy napon a kereskedelmi szerződéseket írják,
az Alkotmányt, a szerelmes leveleket, a rendeleteket.

A Nemzeti Csendőrség egy emberre vadászik

A Nemzeti Csendőrség egy emberre vadászik.

Egy ember ma éjjel el akar jutni a határra.
Ennek az embernek a nevét nem tudni.
Sok ember van, akiket árokba temettek.
Se számukat, se nevüket ezeknek nem tudni.
Nem tudni se helyét, se számát az árkoknak.
A Nemzeti Csendőrség egy emberre vadászik.
Egy ember ma éjjel el akar hagyni, Nicaragua.

Talán ez évben megházasodunk

Talán ez évben megházasodunk,
szerelmem, és lesz egy kicsinyke házunk.
Talán a könyvemet kiadják,
vagy külföldre megyünk mind a ketten.
Talán megbukik Somoza, szerelmem.

Ágyúlövésekre ébred az ember

Ágyúlövésekre ébred az ember,
és a reggel repülőkkal teli.
Mintha kitört volna a forradalom:
de csak a diktátor születésnapja ez.

Ileana: az Androméda galaxis

Ileana: az Androméda galaxis
700 000 fényévnire
tisztá éjjelen szabad szemmel is látható,
közelebb van, mint te.
Más magányos szemek néznek rám az Androméda
galaxisról
az ő éjjelükön. Téged nem látlok ott.
Ileana: a távolság idő, és az idő elrepül.
Óránként 200 millió mérföldet tágul a világegyetem
a Semmibe.
És te messze vagy tőlem, sok millió évnire.

Hallottad kiáltani éjszaka a hangyász medvét

Hallottad kiáltani éjszaka a hangyász medvét
00-00-00-00-
vagy a coyotét csupa hold éjjelen
uuuuuuuuuuuuuuú?
Hát ugyanígy szólnak ezek a versek

Vigyázó, meddig még az éjszaka?

0 óra

Közép-Amerika trópusi éjszakái
tavakkal, vulkánokkal a hold alatt,
és elnöki palotáinak fényeivel,
kaszárnyáival és szomorú kijárási tilalmaival.
„Sokszor, mialatt cigarettára gyújtottam,
határoztam el egy ember halálát”,
mondja Ubico cigarettára gyújtva...
Palotájában rózsás tésztaképeivel
a meghült Ubico. Odakint a népet
gyújtóbombákkal az imént ugratták szét.
San Salvador az éjszaka és a kémkedés árnya alatt
suttogással az otthonokban, a penziókban,
és kiáltásokkal a rendőr őrszobákban.
A nép kövekkel hajigálta meg Carías palotáját.
Dolgozószobájának egyik ablaka széttört,
mire sortüzet nyitott a népre a rendőrség.
És Managuát célba veszik a géppisztolyok
a csokoládétortaszerű palotából,
és acélsisakok cirkálnak minden utcán.

Vigyázó, meddig még az éjszaka?
Vigyázó, meddig még az éjszaka?

A hondurasi parasztok kalapjukban hozták a pénzt,
mikor még maguknak vetettek a parasztok,
és a hondurasiak földjeik urai voltak.
Mikor még volt pénz.
És nem voltak külföldi kölcsönök,
sem adók a Pierpont Morgan & Tsa részére,

és a gyümölcsársaság nem versenyzett a kistermelővel.
De jött a United Fruit Company
mellékvállalataival, a Tela Railroad Companyvel
meg a Trujillo Railroad Companyvel,
a Cuyamel Fruit Companyvel
és a Vaccaro Brothers & Companyvel szövetkezve,
később a Standard Fruit & Steamship Corporationnal:
a United Fruit Company
forradalmaival, hogy koncessziókat szerezzen magának,
milliók behozatali és kiviteli
adómentességet, hogy megszerezze régi koncesszióinak
és szubvencióinak felújítását új meg új kizsákmányolás,
szerződészegés, alkotmányértés
érdekében...

És minden kötelezettséget a Társaság szabott ki,
a föld-elkobzás eseteinek kötelezettségeit is beleértve
(a nemzet kötelezettségeit, nem a Társaságéit),
és a feltételeket is emez határozta meg (a Társaság)
a nemzetnek visszaadandó ültetvények esetében
(gratis kerültek a nemzettől a Társaság tulajdonába)
99 esztendőre...

„és minden egyéb, a szerződést megkötő felektől
függő más személy vagy társaság, vagy vállalat
tulajdonában levő ültetvényekre, melyek iránt
az utóbbi szerződő fél bármilyen igényt támaszt,
vagy a jövőben támasztani szándékozik, egyértelműen
az előbbi megállapítások és feltételek alkalmazandók.”
(Mert a Társaság a prózát is korrumpálta.)

A feltétel pedig az volt, hogy a Társaság vasutat épít,
de a Társaság vasutat nem épített,
mert az öszvérek olcsóbbak voltak Hondurasban, mint a
vasút,
és „egy képviselő olcsóbb, mint egy öszvér”

– miként mondta volt Zemurray –

ám a Társaság azért továbbra is adómentességet élvezett,
és még 175 000 acre szubvenció is járt a Társaságnak
azzal a feltétellel, hogy minden mérföld után, hol vasutat
nem épít,
fizet a nemzetnek, de nem fizetett a nemzetnek semmit,
noha egy mérföldnyi vasutat sem épített (Carías volt
ama diktátor, ki a legtöbb mérföldnyi vasútvonalat nem
építette meg),
és mindezek után az a szaros vasút, mi megépült, semmiféle
jótéteményt nem jelentett a nemzetnek,
mivel két ültetvény közé épült vasút volt,
és nem Trujillo és Tegucigalpa közé.

Korrumpálják a prózát és korrumpálják a Kongresszust.
A banán ott rohad ültetvényeiken,
vagy ott rohad vagonjaikban végig a vasútvonal teljes
hosszán,

vagy túlétten szedik le, hogy legyen miért visszadobni,
mikor a mólóhoz ér, vagy beledobni a tengerbe,
a fürtöket lötytedeknek nyilvánítják, vagy satnyáknak,
vagy fonnyadtaknak, vagy zöldeknek, vagy túlétetteknek,
vagy fertőzötteknek:

hogy ne legyen olcsó a banán,

vagy, hogy olcsón vehessék a banánt.

Míg csak éhség nem támad Nicaragua atlanti-óceáni
partvidékén.

És bebörtönzik a parasztokat, mert nem adják a banánt 30-
ctv-ért.

És banánjaikat szuronyokra tűzik,

és a Mexican Trader Steamship elsüllyeszti ladikjaikat,

és a sztrájkolókat golyókkal törik le.

(A nicaraguai képviselők pedig garden partyra hivatalosak.)

De a négernek hét gyereke van.

Mit tegyen hát az ember? Elvégre az embernek enni kell.

És el kell fogadniuk végül a fizetési feltételeket.

24 ctv. Fürtönként.

Mialatt a Tropical Rádió nevű mellékvállalat azt telegrafálta
Bostonba:

„Reméljük, hogy Boston jóváhagyja

a többségi nicaraguai képviselők megjutalmazását

a Társaság számára szerzett felbecsülhetetlen haszon
fejében.”

És Bostonból távirat Galvestonba,

és Galvestonból sürgöny és telefonhívás Mexikóba,

és Mexikóból sürgöny San Juan dél Surba,

és San Juan dél Surból távirat Puerto Limónba,

és Puerto Limónból kenun evez a hegy belsejébe

a United Fruit Company parancsa:

„A Iunai nem vásárol több banánt.”

És Puerto Limónban megkezdődnek a munkáselbocsátások.

A kis műhelyek bezárnak.

Senki sem tudja a kölcsönt kifizetni.

És ott rohadnak a banánok a vasúti vagonokban.

Hogy ne legyen olcsó a banán,

és hogy a banán olcsó legyen.

19 ctv. Fürtönként.

A munkások napibér helyett váltókat kapnak.

Fizetés helyett kölcsönöket.

És elnéptelenednek az ültetvények, hiszen nem használhatók
már semmire sem,

és munkanélküliek ütik fel rajtuk telepeiket.

És a United Fruit Company Costa Ricában

mellékvállalataival, a Costa Rica Banana Companyvel

és a Northern Railway Companyvel és

az International Radió Telegraph Companyvel

és a Costa Rica Supply Companyvel

egy árva ellen hadakozik a törvényszékeken.

A vasút kisiklása utasokként 25 dollár kártalanításba kerül

(de jóval többbe került volna, ha idejében rendbe hozzák a vágányokat).

És a képviselők olcsóbbak, mint az öszvérek – mondta Zemuray,

Sam Zemuray, a török, aki kicsiben árulta a banánt Mobiléban, Alabamában, míg egy napon New Orleansba nem utazott,

és látta a United mólóin a tengerbe hajigálni a banánt, és felajánlotta, hogy megveszi mindet és ecetet csinál belőlük,

és megvette és eladta mindet ugyanott, New Orleansban, és a United kénytelen volt Hondurasban földeket kínálni neki

a célból, hogy felbontsa szerződését New Orleansban, és így esett, hogy Sam Zemuray elnököket fabrikált Hondurasban.

Határvitákat provokált Guatemala és Honduras között (melyek valójában a United Fruit Company és társulata voltak),

kijelentve, hogy Hondurast nem veszítheti el (társulatát):

„egy hüvelyknyi föld, és nemcsak a vitatott határsávban, de egyetlen más hondurasi övezetben

(mely társulatáé) nem lehet vita tárgya...”

(mialatt a United megvédte Honduras jogait a Nicaragua Lumber Companyval folyó vitában),

míg csak abba nem maradt a vita,

mivelhogy Sam a Uniteddal szövetségre lépett,

és ezek után minden részvényét eladta a Unitednak,

és részvényei révén egyetlen rohammal bevette a bostoni elnökséget

(hondurasi szolgáló-elnökeivel együtt),

és minekutána már egyetlen ura volt Hondurasnak és Nicaraguának,

félbe maradt a kimerült földekről folyó vita,

melyek már úgysem voltak hasznosak sem Guatemalának, sem Hondurasnak.

Volt külföldön egy nicaraguai,

egy Niquinohomóból való „nica”,

aki a tampicói Huesteca Petroleum Co.-nál dolgozott.

És volt ötezer dollár megtakarított pénze.

És nem volt sem katona, sem politikus.

És kivett háromezer dollárt az ötezerből,

és Nicaraguába ment Moncada forradalma idején.

Csakhogy, mikor megérkezett, Moncada éppen letette a fegyvert.

Három napot töltött, szomorúan, Cerro dél Comúnban.

Szomorúan, nem tudván, hogy mitévő legyen.

És nem volt sem politikus, sem katona.

Töprengett, töprengett, és úgy döntött végül:

Valakivé csak lennie kell.

És megírta ekkor első kiáltványát.

Moncada tábom. táviratozott az amerikaiaknak:
MINDEN EMBEREM ELFOGADJA A
FEGYVERLETÉTELT, KIVÉVE EGYET

Mr. Stimson ultimátumot küldött, ennek az egynek.
„A nép semmiféle köszönetét nem mond majd” –
üzeni neki Moncada.

Ő pedig összegyűjti embereit Chipotéban:
29 EMBER (ÉS VELE 30) AZ USA ELLEN
KIVÉVE EGYET
(„Egyet Niquinohomóból...”)

– És vele 30!

„Aki megváltót játszik, megfeszítve hal meg” –
üzeni neki másodszer Moncada.

Mert Moncada és Sandino szomszédok voltak;
Moncada Masatepéből és Sandino Niquinohomóból.

És Sandino azt felelte Moncadának:

„A halálnak a legcsekélyebb jelentősége sincs.”

És Stimpsonnak: „Bízom embereim bátorságában.”

És Sümpsonnak, az első vereség után:

„Aki azt hiszi, hogy legyőztek minket,
nem ismeri embereimet.”

És nem volt sem katona, sem politikus.

És az emberei:

többnyire fiúk voltak,
pálmakalappal és bőrszandálban,
vagy mezítláb, nádvágó késsel, fehér szakállú
vének, tizenkét éves kölykök puskájukkal,
fehérek, kiismerhetetlen arcú indiánok, és szőkék, és sötét
bőrű négerék
széthasadt nadrágban,
egyesével felsorakozva, a zászlóval az élen
– egy hegyi botra felszúrt rongydarabbal –
hallgatagon az esőben, és kimerültén,
szandáljaikkal csúszkálva a nép tócsáiban –
Éljen Sandino!

a hegyekről jöttek le, és a hegyekre tértek vissza,
menetelve, csúszkálva, a zászlóval az élen.

Mezítlábas vagy szandálos hadsereg, szinte fegyverek
nélkül,

sem rendszabályt, sem rendbontást nem ismertek,
és nem kaptak zsoldot sem vezetői, sem közkatonái,
de kényszeríteni senkit sem kellett a harcra:

és katonai rangjaik ellenére mindnyájan egyenlők voltak,
különbséget az étel és az öltözék dolgában

sem ismertek, mindenkinek mindenhol egyenlő rész járt.

És vezetőiknek nem voltak segédtszjtjeik:

inkább közösség volt, mint hadsereg,

és egységük inkább a szeretetre, mint a katonai fegyelemre

épült,
jóllehet nem volt még hadseregben az övéknél valódibb
egység.
Jókedvű hadsereg, gitárszóval és öleléssel.
És egy szerelmes ének volt harci himnuszuk:

*Ha mással menne el szép Adelita
Földön és tengeren követném nyomát
Hadihajóval a tengeren által
Páncélvonattal a földeken át*

„Az ölelés a mi üdvözetünk, mindannyiunké”,
mondta Sandino – és nála hívebben senki sem ölelt.
És mindig, mikor magukról beszéltek, azt
mondták: *mindannyian*.
„Mi, mindannyian”. „Mindannyian egyformák vagyunk.”
„Mi itt mindannyian testvérek vagyunk” – mondta
Umanzor.
És mindannyian együtt maradtak, míg csak mindannyiukat
meg nem ölték.
Aeroplánok ellen csatázva abrakon élő katonáikkal,
kik zsoldként nem kaptak mást, csak enivalót, ruhát és
fegyvert,
és kik minden egyes golyóra vigyáztak, mintha aranyból
lettek volna a golyók;
fémcsővekből készült mozsarakkal
és kövekből és üvegdarabokból készült ágyúgolyókkal,
bányákban használt dinamittal töltötték meg és bőrbe
burkolták őket;
és szardíniás dobozokból összeeszkábált kézigránatokkal.
„He is egy bandita” – mondta Somoza, egy útonálló.”
És Sandinónak sohasem voltak semmilyen javai.
Ami spanyolra fordítva azt jelenti:
Somoza Sandinót útonállónak hívta.
És Sandinónak sohasem voltak semmilyen javai.
És Somoza banditának nevezte a banketteken,
és Sandinónak a hegyekben nem volt sója,
és emberei a hidegtől dideregtek a hegyekben,
és apósának házára jelzálogkölcönt vett föl,
hogy Nicaraguát felszabadítsa, míg az Elnöki Palotában
Moncada Nicaraguára vett föl jelzáloghiteit.
„Világos, hogy nem az” – mondta az Amerikai Miniszter
nevetve – mi mégis banditának hívjuk szakmai értelemben.”

Milyen fény az ott messzi? Tán egy csillag világít?
Sandino fénye az a fekete hegyen.
Ott van embereivel a vöröslő tűz mellett,
vállukon puskájukkal, takarójukba burkolódzva,
cigarettaozva vagy Észak szomorú dalait énekelve,
nem mozdulnak az emberek, csak az árnyékuk mozdul.

Arca elmosódott volt, akár egy szellemé,
távolivá formálták töprengései és gondolatai
és szigorúvá a hadjáratok és a fürgetegek.
És Sandino arca nem katonáé volt,
hanem költőé, kit katonává tett a szükség,
és egy csupa ideg emberé, ki mindig nyugodt maradt.
Két arc volt arcán, egyik a másikon:
csupa árnyék volt arca, és ugyanakkor csupa ragyogás;
szomorú, mint a szürkület a hegyen,
és vidám, mint a reggel a hegyen.
A fényben arca megfiatalodott,
és az árnyékban fáradtság ült ki rá.
És Sandino nem volt bölcs és nem volt művelt,
de bölcs lett, mire a hegyről lejött.
„A hegyen minden dolog minket tanít”, mondta Sandino.
(iskolákkal teli Segoviasról álmodozva),
és híradás érkezett hozzá mindegyik hegyről,
és úgy látszott, számára kémkedik valamennyi viskó
(a hegyen a külföldiek mintha testvérek lettek volna,
minden külföldi, még az „amerikaiak” is),
„még a jenkik is...”

És: „Isten szót emel majd a segoviaikért... – mondta.
„Sosem hittem, hogy élve kerülök ki ebből a háborúból,
de mindig tudtam, hogy szükségünk van rá.”
És „Azt hiszik, hogy én földbirtokos akarok lenni?”

Éjfél van Segovias hegyeiben.
És ama fény Sandino! Fény csóva énekszóval...

Ha mással menne el szép Adelita

De minden nemzetén saját balsorsa ül.
És Sandinóból sohasem lett elnök,
hanem Sandino gyilkosából lett elnök,
és 20 éven át elnök!

*Ha mással menne el szép Adelita
Földön és tengeren követném nyomát*

Aláírták a fegyverletételt. Kocsikba rakták a fegyvereket.
Agávékötéllal összefogott parittyák, penészes puskák
és egynéhány vénséges vén géppisztoly.
És a kocsik lejönnek a hegyekről.

*Hadihajóval a tengeren által
Páncélvonattal a földeken át*

Az Amerikai Miniszter (Mr Lane) távirata
az Államtitkár Úrnak – Vették Managuában
1934. február 14-én 6.05-kor du.

és megkapták Washingtonban 8.50-kor du.
„Hivatalos forrásból jelentik,
hogy a repülőgép nem szállhatott le Wiwiliben,
minek következtében Sandino érkezése
késedelmet szenved...”

Az Amerikai Miniszter (Mr Lane) távirata
az Államtitkár Úrnak február 16-án,
melyben Sandino Managuába érkezését közölte,
Not Printed
nem került nyilvánosságra a Külügym. emlékiratai között.

Miként az alpaka, mikor a cserjésből
az országútra téved, és nyomában a kutyák,
és ott marad állva a vadászok előtt,
mert tudja, hogy nincs hová futnia...

I talked with Sandino for half an hour
mondta Somoza az Amerikai Miniszternek –
But I can't tell you what he talked about
because I don't know what he talked about
because I don't know what he talked about.

„Meglátják majd, hogy nekem sohasem lesznek javaim..”.
És: „Ez al-kot-mány-el-le-nes” – mondta Sandino.
„A Nemzeti Gárda alkotmányellenes.”
„An insult!”- mondta Somoza az Amerikai Miniszternek
FEBRUÁR HUSZONEGYEDIKÉN, délután 6 órakor.
„An insult! I want to stop Sandino.”

Négy rab valakinek sírgödröt ás.
„Ki halt meg?”- kérdezi az egyik rab.
„Senki”, mondta az ör.
„Akkor meg minek ez a gödör?”
„Hogy ott rohadjatok – mondta az ör –, áss csak tovább.”

Az Amerikai Miniszter Moncadával ebédel.
„Will you have coffee, sir?”
Moncada tekintete az ablakra mered:
„Will you have coffee, sir?”
It's very good coffee, sir.”
„What?” Moncada elfordítja az ablakról tekintetét
és a szolgára néz: „Oh, yes, 111 have coffee.”
És nevetett: „Certainly.”

Egy kaszárnyában öt férfi vár egy bezárt szobában
örszemekkel az ajtók és ablakok előtt.
Az egyik férfinek hiányzik a fél karja.
Belép a kövér főnök, mellén kitüntetéseivel, és azt mondja
nekik: „Yes.”

Egy másik férfi ma este vacsorázni fog az Elnökkel
(a férfi, akinek a sírgödröt ásták),
és azt mondja barátainak: „Menjünk. Ideje már.”
És fölmennek megvacsorázni Nicaragua Elnökével.

Éjjel tíz órakor autón indulnak le Managuába.
A lefelé vivő út felén megállítják őket a gárdisták.
Kiválasztják a két idősebbiket, és elviszik őket egy autón,
a másik hármat pedig egy másik autón a másik irányba,
oda, ahol négy rab nemrég sírgödröt ástott.
„Hová megyünk?”
– kérdezte a férfi, akinek a sírgödör készült.
De senki sem felelt.

Később megállt az autó, és az egyik őr így szólt:
„Kiszállni.” Kiszállt a három férfi,
és egy ember, akinek a fél karja hiányzott, azt kiáltotta:
„Tűz!”

„I was egy koncerten” – mondta Somoza.
És igazat beszélt, valóban egy koncerten volt,
vagy egy banketten egy táncosnő táncát nézte, vagy
ki tudja, éppen mi a szart csinált –.
És éjjel 10 órakor Somoza félni kezdett.
Váratlanul megszólalt odakint a telefon.
„Sandino hívja telefonon!”
Ő pedig félt. Egyik barátja azt mondta neki:
„Ne hugyozz be, szarházi!”
Nem kell felelni – rendelkezett Somoza.
A táncosnő tovább járta táncát a gyilkos előtt.
És kint a sötétben egyre csak szólt,
egyre csak szólt a telefon.

Egy kézilámpa fénye mellett
négy gárdista behantol egy sírgödröt.
És február holdjának fénye mellett.

Ez órában Chontales kukoricalepény dagasztó hajnalcsillaga
fölkelti az indiánasszonyokat, hogy elkészítsék a
kukoricalepényt,
és útnak ered a kaucsukfametsző, a favágó, a gabonacsész,
mialatt a banánligeteket ezüstsínűre festi még a hold,
mialatt vonít a magányos farkas, kiabál a hullámos papagáj,
rikoltoz a gyöngybagoly a holdfényben.
Az alpaka és a láma előbújik rejtekhelyéről,
és fészkére tér az esteli csóka meg az éji fecske.
A Síró Kecsefejő sí-rí a folyók partján:
Hol láttad?” „Sehol!” „Hol Láttad?” „Sehol!”
Panaszkodik a madár, mint a reccsenő faág,
majd elnémul a szurdok, mint ki valamit hallott,
és megint egy kiáltás...Mondja a madár a magáét

ugyanazzal a szomorú szóval, ugyanazzal a szomorú szóval.
A lehénpásztorok nógatni kezdik teheneiket:
Neeee te, netene! Neeee te, netene! Neeee, te netene!
A hajósok felhúzzák bárkáik vitorláit,
a San Rafael dél Norte-i távirdász azt telegrafálja:
JÓ NAPOT SAN RAFAEL DEL NORTÉBAN SEMMI
ÚJSÁG,
és a juigalpai távirdász: JUGALPÁBAN SEMMI ÚJSÁG.
És a bűvárrécék lefelé úsznak a Rio Escondidón
a kacsákkal együtt kiabálva: háp-háp-háp, és velük a
visszhangok,
a visszhangok, mialatt a vontatóhajó a bűvárrécékkel
együtt siklik a folyó zöld üvegjén
az Atlanti-óceán felé...

És eközben az Elnöki Palota szalonjaiban
és a börtönudvarokon és a kaszárnyákban
és az. Amerikai Követségben és a Rendőr Őrszobán
mindazoknak, kik virrasztottak ez éjjel, a szederjés
hajnalban
mintha vérfoltos volna a kezük és az arcuk.

„I did it – mondta később Somoza. –
I did it, for the, good of Nicaragua.”

És William Walker azt mondta kivégzése előtt:
„Nicaragua Elnöke nicaraguai.”

Áprilisban, Nicaraguában, tikkadtak a földek.
Ez a tüzek hónapja a mezőkön,
a hőségé, a parázs borította legelőké,
a szénfekete színű domboké,
a forró szélé, az égett fű szagát lehelő levegőé,
a fölszálló füsttől meg a dübörgő
traktorok porfelhőitől kéklő mezőké,
utakként kiszáradt folyók medreié,
gyökerekként elkorhadt, kopár faágaké,
vérként vöröslő és szétfolyó Napoké,
Napokként vöröslő és óriás Holdaké,
csillagokként villanó, messzi éji tüzeké.
Májusban érkeznek az első záporok.
A hamu alól kiserked a friss fű.
Sáros traktorok szántják fel a földet.
Lepkéekkel és pocsolyákkal tavaszodnak az utak,
frissek az éjszakák, bogarak és záporok
neszeznek minden éjjel. Májusban virágzik
Managua utcáin a sok-sok malincse.
De április a halál hónapja Nicaraguában.

Áprilisban ölték meg őket.
Velük egy voltam az áprilisi lázadásban

és akkor tanultam meg, a Rising géppisztolyt hogyan kell kezelni.

És Adolfo Báez Bone a barátom volt.
Üldözték repülőkkal, kamionokkal,
reflektorokkal, kutyákkal, gárdistákkal:
emlékszem a vörös felhőkre az Elnöki Palota fölött,
átvérzett gyapotsomók voltak,
és a vörös holdra az Elnöki Palota fölött.
A Titkos Rádió azt mondta, él még.
A nép nem hitte el, hogy meghalt.
(És nem halt meg.)

Mert néha olyan ember születik a földön,
aki maga a föld.
És a föld, amelybe eltemetik ezt az embert,
maga ez az ember.
És minden ember, ki ezután születik ezen a földön,
ez az ember.
És Adolfo Báez Boné volt ez az ember.

„Ha tőlem függne, milyen sorsot választok magamnak
(három nappal a lázadás előtt Báez Boné ezt mondta
nekem),
hogymint Sandino, gyilkos kezétől haljak,
vagy Elnök legyek, mint Sandino gyilkosa,
én Sandino sorsát választanám magamnak.”
Sorsát ő választotta.

A dicsőség nem olyan, miként a történelemkönyvekben írva áll:
hanem keselyűroham a mezőn és roppant hullabűz.

De amikor egy hős meghal,
nem hal meg,
hanem a Nemzetben születik újjá
ez a hős.

Aztán az USA megint fegyvereket küldött Somozának,
mintegy fél délelőtt csak fegyverek érkeztek,
kamionok és kamionok tele fegyverrakománnyal,
mindegyiken a jelzés USA, MADE IN USA,
fegyverek foglyokat ejteni, könyveket üldözni,
elrabolni Juan Potosmétől öt pezót.
I áttam a fegyverek érkezését a Rooseveltt sugárúton.
És az utcákon némán nézte érkezésüket a nép:
.1 sovány, a mezítlábas, a biciklista,
a néger, a duzzadt ajkú, a sárgaruhás nő,
a magas férfi, a vékonydongájú, a pocakos, a kurtalábú,
és mindegyikük arca
a hajdani, halott hadnagy arca volt.

Managuáig szállt a mambók zenéje.

Vörös, zavaros szemmel – szeme, mint a cápáké,
mint egy testőrökkel és fegyverekkel körülvelt cápáé –
(*Eulalia nicaragüensis*)

járta Somoza a mambót,

mambó mambó

csudajó a mambó

mikor az ő vérük patakszott.

És Tachito Somoza (a fia) fölmege az Elnöki Palotába,

hogy vértől mocskos ingét

tisztára cserélje.

A sebekbe szórt borstól mocskosat.

A börtön kutyái részvéttől vonítottak.

Kiáltásokat hallottak a kaszárnyák mellett lakók.

Először egy kiáltást, csak egyet az éj közepén,

és azután kiáltásra kiáltást,

és azután csöndet... Azután fegyverropogást,

majd egyetlen lövést. Azután másik csöndet,

legvégül egy mentőautó-szirénát.

És a börtönben ismét vonítanak a kutyák!

Csikordul a vasajtó, becsapódik mögötted,

és azon nyomban kérdésre kérdés,

és a vád, az összeesküvésben való részvétel vádja,

és a vallomás, és utána látomásaid.

Feleséged fényképe villanykörteként világít

előtted, és az éjszakák jajokkal,

zörejekkel és csönddel várnak, síri csönddel,

majd megint ugyanaz a kérdés, ugyanaz a kérdés,

és ugyanaz a zaj, megint és megint, és a szemedre irányított
villanykörte, végül pedig a hosszú hónapok egymásutánja.

Ó, ha az ember ma éjjel ágyában feketne újra,

rettegés nélkül, hogy fölkeltek álmából és otthonából
kicibálják,

hogy dörömbölnék ajtaján és becsöngetnek éjjel!

Lövések hangzanak az éjben, vagy a zajokat véljük
lövéseknek.

Súlyos kamionok jönnek, és megállnak,

majd továbbmennek. Valaki hallotta az ő hangjukat.

Ott, a sarkon. Valószínűleg az őrséget váltják.

Valaki hallotta nevetésüket és fegyvereik zaját.

A szemközti szabó világosságot gyújtott.

Úgy tűnt, mintha dörömbölnének itt. Vagy ott, hol a szabó
lakik.

Ki tudja, hogy ma éjjel rajta vagy-e a listán!

És továbbtart az éj. És még sok éj van hátra.

És nem lesz nappal, csak napfényes éjszaka.

Éji nyugalom a Nap roppant fényében.

Az Amerikai Miniszter, Mr. Whelan

ünnepségen vesz részt az Elnöki Palotában.

Az Elnöki Palota fényeit Managua minden részében látni.
Az ünnepség zenéje egészen a foglyok cellájáig száll
Managua lágy szellőjével a Hadiállapot árnyéka alatt.
A foglyok celláikban hallják a zeneszót
az elektrosokk áldozatainak kiáltásai közben.
Fent az Elnöki Palotában Mr. Whelan azt mondja:
„*Fine Party!*”

Miként Sumner Wellesnek mondta a kurafi Rooseveltnak:
„Somoza is a sonofabich,
but he's ours.”
Külföldiek rabszolgája
és népe zsarnoka,
a beavatkozás révén lett elnökké,
és a benemavatkozás révén maradt elnök:
SOMOZA FOREVER.

A spicli, aki nappal indul útnak,
az ügynök, aki éjjel indul útnak,
és az éjszakai letartóztatás:
Ők, kik börtönben vannak, mert mondtak valamit a buszon,
vagy Éljent kiáltottak,
vagy elmondtak egy viccet.
„Vádat emelek ellene, mert gyalázta az Elnök Urat...”
I vi ők, akiket egy var ángy képű bíró ítélte el
v.igy néhány vérebpofájú gárdista a Haditörvényszéken;
ők, kikkel vizeletet itattak és ürüléket etettek
(majd ha lesz Alkotmányotok, emlékezzetek meg róluk),
ők, szuronnyal a szájukon és tüvel a szemükben,
villanyozó elemekkel testükön és villanykörte fényével
szemükben.
„Ez egy kurafi, Mr. Welles, de a miénk.”
És Guatemalában, Costa Ricában, Mexikóban
a száműzöttek éjjel kiáltva fölriadnak,
azt álmodták, hogy ismét rájuk kapcsolták a gépet,
vagy azt, hogy megint meg vannak kötözve,
és Tachitót látják jönni kezében a tüvel.
„... És milyen uras, a mindenit...”
(mondta egy paraszt)
„Igen, ő volt az. És milyen uras, a mindenit...
Fehér úr, csinos, sárga, rövid ujjú
ingben.
Uras, a szarházi.”

Nicaraguában ha esteledik, az Elnöki Palota
árnyakkal telik meg. Arcok kísértének.
Arcok a sötétben.
Vértől csepegő arcok.

Adolfo Báez Bone; Pablo Leal nyelv nélkül,
Luis Gabardi, osztálytársam, akit élve égettek el,

és e kiáltással halt meg: *Vesszen Somoza!*
A tizenhat esztendő távirdász arca
(kinek még a neve sem ismeretes),
aki titkos üzeneteket közvetített aznap éjjel
Costa Ricába, remegő táviratokat az éj
hullámain Tacho koromsötét Nicaraguájából
(ő sem szerepel majd a történelmi dokumentumokban),
arca még most is nézi őt. A fiú, ki az éjben
papírcsíkokat ragasztott a falra,

SOMOZA TOLVAJ

és kire ráakadtak, és kit zsákba fojtottak a röhögő gárdisták.
És még mennyi árnyék, még mennyi árnyék,
Wiwili árnyai, a keselyűk elé vetettek árnya,
Estrada árnya, árnya Umanzomak,
Sócrates Sandino árnya,
és a nagy árnyék, a nagy bűn árnyéka,
árnya Augusto César Sandinónak,
Managuában az Elnöki Palota minden éjjel
árnyakkal telik meg.

De a hős megszületik, mikor meghal,
és újjászületik a zöld fű az üszökből.

A feltámadás dalát énekelték

Getszemáni apátság, Ky.

Húsvétkor feltámadnak a kabócák
lárva alakban rejtöztek 17 évig –
millió és millió kabóca
énekel és énekel egész nap,
még éjszaka is tovább énekelnek.
Csak a hímek:
a nőtények némák.
De nem a nőtényeknek énekelnek:
mert ők süketek is.
Visszhangzik az erdő éneküktől,

csak a nőstények nem hallják az erdőben.
kinek énekelnek a hímek?
És miért énekelnek annyiszor? És mit énekelnek?
Énekelnek, mint a trappisták a kórusban
a Zsoltárok könyve és az Antifonárium előtt
a Feltámadás 94. zsoltárát dalolva.
A hónap végén szomorú lesz az ének,
és elhallgatnak az énekesek, egyik a másik után,
végül csak néhányukat hallani,
legvégül egyiket se. A feltámadás dalát énekelték.

Megérkezett a trappista temetőbe a tavasz,
a nemrég kopott fűvű, zöld temetőbe,
vaskeresztjei, mint a vetés, sorban állnak,
ahol szerelmesét hívja a kardinális pinty, és szerelmese
felel a hívásra vörös tollú szerelmesének.
Ahol a királyka fészkéhez ágacskákat gyűjt,
és sárga traktor robaja hallatszik
az út túloldaláról, épp a legelőt beretválja.
Most foszfor, nitrogén és kalcium-karbonát vagytok.
Az éjszakai eső gyökereket hántol ki,
hajtásokat hí elő, növényeket tápláltok,
nemrég ti ettétek őket, és ők emberek voltak,
és azelőtt növények, foszfor, nitrogén, kalcium-karbonát
azelőtt.

De a kozmosz visszatér az ősi hidrogén eredetéhez
– Mert hidrogén vagyunk, és hidrogénné kell átalakulnunk –
nemcsak úgy támadunk fel, ahogyan eltemettek,
de testünkkel feltámad az egész föld,
az éjszakai eső és a királyka fészke,
a holsteini tehén, a fehér-fekete, a domboldalon álló,
a kardinális pinty szerelme és a májusi traktor.

Mint kacsák raja, kik rikoitozva szállnak,
őszi éjeken rikoitozva szállnak
Dél tavai felé, azokat sose látták,
és nem tudják, miért, és nem tudják, hová,
úgy megyünk Tefeléd, mi se tudjuk, hová.
És mint kacsák raja, kik Délről jönnek,
Dél-Amerika érkező tavaszában,
és Kentuckyn átszállnak, rikoitozva az éjben!

Traktorok dübörögnek a mezőkön.
Virágzanak a rózsás szilvafák.
Nézd: az almafák is virágzanak.
Szerelmesem, ez a szerelem évszaka.
A szikomorfán seregélyek dalolnak.
Illatozik az országutakon a frissen öntözött aszfalt, és
lánynevetéssel suhannak a kocsik.
Minden szálló madarat másik madár üldöz.

Nicaragua-illatával megérkezett a tavasz:
eső mosta föld friss szagával, meleg illatával
virágoknak, kihantolt gyökereknek, ázott leveleknek
(és hallottam messziről szarvasmarhák bőgését...)
Vagy a szerelem illata ez? De ez a szerelem nem a tiéd.
A haza szerelme a diktátoré: a kövér
diktátoré, sportos zakóban, texasi kalappal,
fényűző jachttal álmaid tájain hajózva át:
ő szerette, rabolta ki és birtokolta ezt a földet.
Szeretett földjében hever most a bebalzsamozott diktátor,
miközben téged a Szerelem száműzetésbe kényszerített.

Miként a baglyok csak éjszaka látnak, és miként
a délidő a denevérek éjfél-ideje,
ezen a júliusi ragyogó délutánon nem másféle a fény,
nem csupán sötétség az, amit ma látunk:
a tartály ezüstös vize, a naplemente,
az Égi könyv a köröző fecskékkel,
a repülő, mely halként úszik át július egén?

Az országúton jönnek és mennek az autók,
a noviciátussal szemben, mint a tenger hullámai.
Hallani messziről a zajt, egyre növekszik,
egyre, mindegyre, erősödik a motorzúgás,
surrognak a gumiabroncsok a nedves aszfalton,
aztán elhalkulnak, elhalkulnak, és semmit se hallani.
És másik motor kezdi ugyanezt messziről.
Mint a tenger hullámai. És én futok, mint a hullámok,
az országutak aszfaltján, ami sehová se vezet.
Néha azt hiszem, még ott futok rajtuk,
és hogy ez egy álom, már megérkeztem valahová,
nem állok itt nézve a békésen haladó autókat,
hanem csak szórakozottan nézelődtem ezen a helyen
egy kérésztű autóból, amely itt elhaladt.

A hosszú lábú vízi bogarak,
mint az üvegen, korcsolyáznak a vízben.
És párban korcsolyáznak. Elválnak,
üldözik egymást, és összeállnak megint.
A vízben táncolnak egész életükben,
Te nászi tánccá tetted az egész földet,
minden dolog már férj és feleség.
Csupán Te vagy az egyetlen férj, aki késlekedik,
és én vagyok a magányos feleség, akinek nincs férje.
A madarak nászi ágyai zöldek,
és játékosan repülnek a varjú párok,
a fekete varjú párok, játszanak,
és kiabálnak: KÁR, KÁR, KÁR, KÁR! KÁR, KÁR, KÁR,
KÁR!

Hajnali 2. Az Éjjeli Mise órája, és a templom

a félhomályban mintha ördögökkel volna teli.
A ködök és az ünnepek órája ez.
Dáridóim órája. És visszatér a múltam

„És az én vétkem szüntelen előttem forog.”

Miközben zsoldárokat mondunk, emlékeim
mint rádiók és zenegépek az imába tolakodnak.
Visszatérnek régi filmjelenetek, lidércnyomások, magányos
lírák hotelekben, tánc közben, utazások, csókok, bárók.
Elfeledett arcok bukkannak elő. Baljós dolgok.
Somoza gyilkolni indul mauzóleumából (Szihonnal,
az emoreusok királyával, Óggal, Básán királyával.)
„Copacabana” fényei ragyognak a móló
fekete vizein. Managua kloákáiból hömpölyögnek.
Részeges éjek abszurd beszélgetései
ismétlődnek, ismétlődnek, mint egy megkarcolt lemez
És rulettek és zenegépek kiáltásai.

„És az én vétkem szüntelen előttem forog.”

Ez órában ragyognak a bordélyok és a kantinok
fényei. Kajafás háza zsúfoltig teli emberekkel.
Somoza palotájának fényei kigyúlnak.
Ez órában összeülnek a Háborúk kitervelői,
és a kínzások szakértői alászállnak a börtönökbe.
Kémek és titkosrendőrök órája ez,
mikor tolvajok és házasságszédelgők sündörögnek a házak
körüli,
és elrejtik a holttesteket. Egy zsák a vízbe zuhan.
Ez órában a haldoklók haláltusájukba érkeznek el.

Az izzadság órája a kertben és a kísérteteké.
Odakint az első madarak szomorúan énekelnek,
a napra várva. A ködök órája ez.
Fagyos a templom, teli ördögökkel,
miközben egyre zsoldárokat mondunk az éjszakában.

Mint üres dobozos sörök és elnyomott
cigarettszikkák, olyanok lettek napjaim.
Mint a televízió képernyőjén megjelenő és
eltűnő alakok, így múlt el életem.
Mint autók, amelyek gyorsan robognak az országutakon
nevető lányokkal és zenélő rádiókkal.
Gyorsan tűnik a szépség, mint autómódellek
vagy divatjuk múlt rádiódalok.
Azokból a napokból semmi se maradt, semmi,
csak üres dobozos sörök, elnyomott csikkák,
hervadt mosolyok fényképeken, elszakadt jegyek,
és a por, amit hajnalban a bárókban felsöpörtek.

Ennek az autónak a dudája az országúton ismerős nekem,

és ez a fenyők közt füttyülő szél,
ami megremegteti a noviciátus cinktetejét,
otthonomra emlékeztet. Valaki hív az autóból.
De otthonomat, az országút mellett,
hol szüntelenül robogtak az autók,
eladták már jó ideje, idegenek laknak benne.
Ismeretlen volt az autó, és már elment.
Csak a szél ugyanaz. Csak ennek az esős,
őszi délutánnak a füttye az, ami ismerős nekem.

A fák mint a lányfürtök,
vörös és szőke
fürtök. Ázott levelek, vöröslők, aranylók,
csak hullnak, és hullnak egyre, mint a fürtök.
Megint itt az ősz. Gyorsan elmúlt egy év,
elment, mint a fák mögött füttyülő vonat,
vagy mint az ezüst repülő, elszáll és vissza nem tér,
vagy mint a madarak, messzire szállnak, Spanyol-Amerika
felé.

Nem tudom, ki áll ott a havon.
A havon csak fehér csuhája látszik,
és eleinte én senkit se láttam:
csak tiszta fehér havat a napfényben.
A novíciust a havon alig látni.
És érzem, hogy Valami más is van ott a havon,
se novícius, se hó, és nem is látható.

A zárda mögött, az út mellett,
elhasznált dolgok temetője,
rozsdás vas hever ott, cserépdarabok,
törött csövek, kicsavarodott drótok,
üres cigarettás dobozok, fűrészpor
és cink, öreg műanyag, megrepedt abroncsok,
várva, miként mi, a feltámadást.

Zsoltárok

1. zsoltár

Boldog az ember aki Pártjuk jelszavait nem követi
gyűlésein nem vész részt
nem ül asztal mellé a gengszterekkel
se a tábornokokkal a Haditanácsban

Boldog az ember aki nem kémkedik testvére után
nem jelenti fel kollégiumi osztálytársát

Boldog az ember aki nem olvas kereskedelmi hirdetéseket
rádióikat nem hallgatja
szlogenjeiknek nem hisz
Olyan lesz mint a forrás mellé ültetett fa

5. zsoltár

Figyelmezz szavamra ó Uram

Halld az én sóhajtasom!

Ügyelj az én kiáltásom szavára

Mert nem olyan Isten vagy te aki barátja a diktátoroknak
politikájuknak sem vagy te a híve
propagandájuk sem ér el tehozzád
és a gengszter sem lakhatik tenálad

Mert nincsen az ő szájukban

egyenesség sem sajtónyilatkozataikban

Békéről szól az ő szájuk

és titokban háborúra készülődnek

Hazug rádióik egész éjszaka bögnék

Íróasztalaik telvék bűnös tervekkel és baljós végzésekkel
De te megoltalmazol engem terveiktől

Szólnak szájaival a gépfegyvereknek

Fénylő nyelveik

pedig szuronyok...

Kárhoztasd őket ó Isten

rontsd meg politikájukat

zavard össze memorandumaikat

akadályozd meg programjaikat

A Riadó Szirénájának órájában

te vezetsz engem

te leszel az én menedékem a Bomba napján

Aki nem hisz kereskedelmi hirdetések hazudozásaiban
sem reklámkampányaikban sem politikai kampányaikban
megáldod te azt
Jóvoltoddal körülveszed te azt
mint tankok sorával

30. zsoltár

Benned bízom Uram
utat sose tévesszek
Megmentettél a gengszterek maffiájától
Szellememet kezedbe helyezem

Te szabadítottál meg Uram
Igazság Istene
Hamis bálványok követőit megveted
álszent jelszavak követőit
csak tebenned reménykedem Uram

Nem adtál át engem Titkos Rendőrségüknek
A koncentrációs tábortól megmentettél

Könyörülj Uram mert keserűség emészt
Miközben ők ünnepelnek
– koccintanak –
sírunk az éjszakában
a kifosztott házban

Gyászolunk az ebédlőasztalnál
az üres hely mellett
sápadtan hallgatagon
várva ajtónkat mikor verik meg

Nem üdvözölnek a szomszédok
Nem ismernek meg a munkatársak
És a nevünket többé nem ejtik ki
mintha sohasem léteztünk volna
A rádiók egész éjjel minket gyaláznak
technikusaik éjjel miellenünk gyártanak
tökéletes terveket
Uram ne tévesszek utat

Némuljanak el örökre hazug rádióik
hol az igazak ellen szólnak

Jelenléted számunkra Védelmi Vonal
jelenléted Óvóhely

36. zsoltár

Ne nyugtalankodj ha látod hogy milliókat szednek össze
Kereskedelmi tevékenységük
mint bíborhere a mezőkön
Ne irigyeld a milliomosokat se a filmszillagokat
akik az újságokban nyolc oldalon át szerepelnek
fényűző hotelekben laknak
fényűző éttermekben esznek
de nevük hamarosan egyetlen újságban sem szerepel
még a tudósok se ismerik nevüket
Mert lekaszálják őket mint a bíborherét a mezőkön
Ne nyugtalankodj ötleteik
technikai fejlettségük miatt
A Vezért akit most látsz nem fogod többé látni
keresed palotájában
és nem találsz
A szelídek lesznek az új vezetők
(a „pacifisták”)

Egyre nagyobbak koncentrációs táboraik
új kínzóeszközöket találnak fel
a „nyomozás” új szisztémáit
Éjjel se alszanak terveket fabrikálva
azt tervezve hogyan nyomjanak el minket
hogyan zsákmányoljanak ki még jobban
de az Úr nevet rajtuk
mert hamar elvesztik hatalmukat
a fegyverek miket gyártanak ellenük fordulnak
Politikai rendszerük kitörlődik a földről
és már nem léteznek politikai pártjaik
Technikusaik tervei semmit se érnek

A nagyhatalmak olyanok
mint a virág a mezőkön
A birodalmak
mint a bíborhere
Egész nap minket kémlelnek
Már meghozták ítéletüket
De az Úr nem ad át minket Rendőrségüknek
Nem engedi hogy Bíróságuk elítéljen
Láttam a diktátor arcképét mindenütt
– Terjeszkedett mint virágzó fa –
és visszatértem
és már sehol se volt
Kerestem és nem találtam
Kerestem és már nem volt semmilyen arckép
és nevét se lehetett kiejteni

57. zsoltár

Törvényt és Rendet védelmező urak:
Nem osztályfüggő netán jogotok?
A Polgári Törvénykönyv a magántulajdont védelmezi
A Büntető az uralkodó osztályoknak kedvez
Szabadságról beszéltek a tőke szabadsága az
„szabad világotok” szabad kizsákmányolás
Puskák törvénye és gorillák rendje
tiétek a rendőrség
tiétek a bíróság
Nincsenek földbirtokosok se bankárok a börtönben

Gonoszak a burzsoák mióta megfogannak az anyaméhben
osztály előítéletekkel születnek
mint a mérgező mirigyekkel születő csörgőkígyó
mint az emberfalónak születő tigriscápa

Ó Isten szüntesd meg ezt a status quót
tépd ki az oligarchák agyaráit
Tűnjenek el mint a vécékagylók vize
hervadjanak el mint a fű a gyomirtó alatt

Férgek ők a Forradalom érkezésekor
Nem sejtekből áll testük hanem mikrobákból

A kihajtani kész új ember elvetelői
Mielőtt tövisük kinőne tépje ki őket a traktor

Zártkörű klubokban szórakozni a nép fog
birtokba veszi a magánvállalatokat
az igaz a Népbíróságok ítéletének örvendezik
Nagy tereken ünnepeljük majd a Forradalom évfordulóját
Isten ki létezik a proletároké

136. zsoltár

Babilónia folyói mellett
ülünk és sírunk
Sionra emlékezve
Nézzük Babilónia felhőkarcolóit
a folyóban tükröződő fényeket
Babilónia bárjainak és night-clubjainak fényeit
hallgatjuk zenéjüket
És sírunk

Akik fogolyként hoztak ide minket

kérik hogy énekeljünk
egy „otthoni” dalt
Sión „hajdani énekei”-t
Hogyan énekeljük idegen földön
Sión dalait?

Száradjon el a nyelvem
rákosodjon el a szájam
ha nem emlékeznék terád
Jeruzsálem!
Ha nem őrizném
örömeid
ünnepeid

Bombákkal felfegyverzett Bábel!
Pusztító!
Boldog aki megragadja gyermekeidet
– Laboratóriumod teremtményeit –
és sziklához csapja őket!

150. zsoltár

Dicsérjétek az Urat a kozmoszban
Szentélye
100 000 millió fényéves sugár
Dicsérjétek a csillagokért
és a csillagközi terekért
dicsérjétek a galaxisokért
és a galaxisok közi terekért
dicsérjétek az atomokért
és az atomok közi űrért
Dicsérjétek hegedűvel
és szaxofonnal
dicsérjétek klarinétokkal és oboával
kürtökkel és harsonákkal
kométákkal és trombitákkal
dicsérjétek mélyhegedűkkel és csellókkal
zongorákkal és verklikkel
dicsérjétek blues-okkal és dzsesszel
és szimfonikus zenekarokkal
négerek spirituáléival és Beethoven 5. szimfóniájával
gitárokkal és marimbákkal
dicsérjétek lemezjátszókkal
és hangszalagokkal
Minden ami lélegzik dicsérje az Urat
minden élő sejt
Halleluja

Szemközt vele űrbéli éjszaka

Ima Marilyn Monroe-ért

Uram,
fogadd ezt a lányt, akit az egész földön
Marilyn Monroe néven ismertek,
bár nem ez volt a valódi neve
(de Te ismered a valódi nevét, a 9 évesen
megerőszakolt árváét,
az eladólánykáét, aki 16 évesen meg akarta ölni magát),
és most megjelenik Előtted mindenféle
smink nélkül,
sajtóügynök nélkül,
fényképezek nélkül, autogram írás nélkül,
egyedül, mint egy űrhajós, szemközt vele űrbéli éjszaka.

Kislányként azt álmodta, hogy meztelenül van egy
templomban
(így meséli a *Time*)
térdre borult sokaság előtt, a fejüket a földre hajtották,
és lábujjhegyen kellett lépkednie, nehogy a fejekre tiporjon.

Te jobban ismered álmainkat, mint a pszichiáterek.
Templom, otthon, barlanglakás, ez az anyai öl melege,
de ezen kívül valami más is...
A fejek a hódolók, ez világos
(fejek tömege a sötétben a csorduló fény alatt).
De a templom nem a 20th Century Fox filmstúdiója.
A templom (márványból és aranyból) az ő testének
temploma,
ahonnét az Ember Fia kezében korbáccsal
kikergette a 20th Century Fox kalmárjait,
akik a Te imaházadból tolvajbarlangot csináltak.

Uram,
ezen a bűnökkel és rádióaktivitással fertőzött világon
Te semmiképp sem fogsz megvádolni egy eladólánykát.
Aki, mint minden eladólányka, azt álmodta, hogy
filmcsillag lesz.

És álma valóság volt (de a színes film valósága).
Ő nem tett egyebet, csak játszott a neki adott szöveggel
szerint.

- Életünk szöveggel szerint – És abszurd volt a
szöveggel.

Bocsáss meg neki, Uram, és bocsáss meg nekünk
a mi 20th Centurynk miatt,

emiatt a Kolosszális Szuperprodukció miatt,

amelyben mindnyájan részt vettünk.

Ő szerelemre éhezett, és mi nyugtatokat kínáltunk neki.

Mikor elszomorodott, hogy nincsenek szentek,

a Pszichoanalízis vigasztalta.

Emlékezz, Uram, hogy egyre jobban rettegett a kamerától,
gyűlölte a sminkelést – nem akart új sminket minden
jelenethez –

és a borzalom egyre csak nagyobb lett,

és a stúdiók egyre hanyagabbak.

Mint minden eladó lányka,

arról álmodott, hogy filmszillag lesz.

És élete irreális volt, mint álom, melyet egy

pszichiáter elemez és archivál.

Behunyta szemű csókok voltak románcai,

és amikor kinyitotta szemét,

meglátta a rávilágító reflektorokat,

és kialudtak a reflektorok!

és lebontják a díszlet két falát

(filmbeli lény volt),

miközben a Rendező elmegy szöveggel a kezében,

mert már fölveték a jelenetet.

Egy jachtút után, egy csók Szingapúrban, egy

tánc Rióban, fogadás a windsori Herceg

és Hercegnő palotájában,

kiket nyomorult lakás szobáscsájából csodált.

Utolsó csók nélkül ért véget a film.

Holtan találták ágyában, kezében a telefont.

És a detektívek nem tudták, telefonálni kinek akart.

Mint

amikor valaki egyetlen barátnője számát tárcsázza,

és csak a tárcsahangot hallja, azt ismétli

WRONG NUMBER

Vagy amikor valakit gengszterek sebeztek halálra,

és kinyújtja kezét a szétkapcsolt telefon után.

Uram,

bárki legyen, akinek ő telefonálni akart

és nem hívta fel (talán senki se volt,

vagy Valaki, akinek száma az Angyalok Telefonkönyvében

nem szerepel),

válaszolj Te a telefonjára!

Murder Inc.

Elindulsz hivatalodból, hazamész, ahol vár
hitvesed, zörgő frizsidered teli rakva,
kényelmes living-room, highball és rádió,
meghallgatod 8-kor a bűnügyi híreket.
De azt hiszed, hogy a bűnök csupán a rádióban léteznek,
és nincsenek ott a living-room-ban?

Te soha senkire sem szegeztél pisztolycsövet.
Tiszteletre méltó személy vagy,
becsületes ember.

De ez a becsületesség nem pusztá „alibi”?
Nem te vagy, aki bombát helyezett el a repülőgépen.
Nem te vagy, akit a rádiós-őrjárat keres
„alacsony, kövér, nyájas, keret nélküli szemüveggel”
(habár kövér vagy, nyájas, keret nélküli szemüveggel).
Nem te vagy a „szürke ruhás férfi”, világos.
Ujjlenyomataid bizonyítják, hogy nem te vagy az.
De talán mégis...

Mi van, ha a gengszterfőnök a te neved mondja ki,
és azt állítja, hogy te is a Maffia tagja vagy?
Hogy hasznot húztál az ékszerlopásból?

(ha nem, hogyan vásároltad meg a frizsidert)
Hogy a parkban meggyilkolt vénasszony pénze
sokféle utat bejárva végül kezedbe került?
Hogy a pénzt, amit a banda a bankban rabolt,
végül te helyezted el ugyanabban a bankban?
Hogy életedben van valami, ami a leánykereskedelemmel
azonos?

És ha téged követtek a detektívek az utcán,
mikor beültél a taxiba és amikor a taxiból kiléptél,
amikor beléptél a bárba és amikor kijöttél a bárból,
és mindenkit követtek, akikkel beszéltél,
és mindenkit, akikkel mindezek beszéltek?
És ha minden szavadat diktafonra rögzítették?

Mit mondhatsz most?

Mire hivatkozol?

Abba a bárba jártál, ahol kitervelték a rablótámadást,
és abba a hotelba, ahol a lányt megfojtották.
A gengszter frizsiderének és rádiójának
ugyanaz a márkája, mint a tiédnek.

– A rendőrség tanulmányozta szokásait,
melyek pontosan megegyeznek a te szokásaiddal.
És mi van, ha ujjlenyomataid is megegyeznek,
és azt bizonyítják, hogy te is a banda tagja vagy,
az, akit a rádiós-őrjárat keres

„alacsony, kövér, nyájas, keret nélküli

szemüveggel”

ha kiderül, hogy te vagy a „SZÜRKE RUHÁS FÉRFI”,
és szerepelsz az újságok bűnügyi rovatában,
és terólad beszél a rádió a living-room-ban?

Fénykép

Ezek a nevető arcok az elsárgult fényképen,
mögöttük elmosódott hullámok és egy elmosódott szikla,
hol nevetnek most – ha még nevetnek?

Némelyikük messze van. A lányok megöregedtek.

Mauricio már halott. Csak a tenger ugyanaz.

Csak a hullámok nem változtak:

ez a „Jegyesek Szirtje”,

és ugyanolyan friss hullámok törnek meg rajta.

É-ÉNy

Mikor megszületnek a hím rókák és az ebihalak,
és a hímlepke a nőtény előtt táncol,
és a jégmadarak összeérintik csőrüket,
megnő a fény és nagyobbak lesznek a petefészkek,
délről visszatérnek az éjfékete fecskék,
akik szeptemberben Észak-Afrikába szálltak
távíródrótokat belakva,
délutánokat sötétbe borítva,
fütyökkel az eget betöltve,
ezek nem térnek vissza már.

Az angolnák, akik Afrika folyóin úsztak
lefelé a Sargasso tengerig
megünnepelni menyegzőjüket ezüst esküvői ruhában,
mint Don Juan Király udvarának dámái,
mire készültek?

A déltengerek palolói
megtermékenyítő ünnepeiken a víz felszínére jönnek
teliholdas novemberben
és foszforeszkáló hullámokkal telítik a tengert éjszaka,
majd ismét alábuknak, nem térnek vissza már?

És az aranyló citromlepkék díszruhájukban, mint Thi
Királynő,
összel É-ÉNy-ra vándorolnak
itt hagyva a nektárt, a virágokat, a megtermékenyülést,
miközben csak hullámok, só és tengeri magány várja őket,
és a halál (észak-északnyugati)

É-ÉNy,
de útirányuk mindig É-ÉNy.

Apokalipszis

Íme
láttam egy angyalt
(mindegyik sejtje elektronikus sejt volt)
és hallottam egy szuperszonikus hangot
így szólt hozzám: Úlj írógépedhez és írd
és láttam egy ezüst lövedéket szállni
Európából Amerikába 20 perc alatt ért
a lövedék neve H Bomba volt
(útján a pokol kísérte)
és láttam aláhullni az égből egy repülő csészéaljat
A szeizmográfok óriási földrengést regisztráltak
és minden mesterséges bolygó a földre zuhant
és a Sugárzás Nemzeti Tanácsának Elnöke
az Atomenergiái Bizottság Igazgatója
a Nemzetvédelmi Főtitkár
valamennyien elbújtak barlangjaikban
és az első angyal megszólaltatta a riadó szirénáját
és Stroncium 90 hullt az égből
Cézium 137
Szén 14
és megszólaltatta szirénáját a második angyal
és megrepedt minden dobhártya
300 mérföldnyi területen
a robbanás zajától
és a robbanás fényétől elégett minden retina
300 mérföldnyi területen
és a robbanás központjának heve a napéhoz volt hasonló
acél vas üveg beton párologni kezdett
és radioaktív felhőként hulltak alá
viharzó szél támadt a Flóra Hurrikán erejével
és 3 millió autó és gépkocsi a levegőbe repült
mint Molotov koktélok csapódtak be az épületekbe
és megszólaltatta a szirénát a harmadik angyal
és láttam egy gombát New York felett
Moszkva felett egy gombát
egy gombát London felett
Peking felett egy gombát
(Hiroshima sorsa irigylésre méltó lett)
És elpárolgott a föld minden szépsége
minden üzlet minden múzeum minden könyvtár
valamennyi
radioaktív részecskék fellegévé lettek
a bolygó fölött lebegve megmérgezve azt
és aláhullt a radioaktív eső leukémiát

tüdőrákot
csontrákot
petefészekrákot okozva
a gyerekek szemükön hályoggal születtek
és 22 generáción át betegséget örököltek a gének
– Ez volt a 45 perces Háború –
7 angyal
hamuval teli serleget vitt a kezében
(a hamunak gomba formája volt)
és az első angyal kiborította Hiroshima fölött a serleget
(krémmel vagy mérgezett fagylalttal teli serleg)
rákos fekélyt okozva
és a második angyal kiborította a serleget a tenger felett
és radioaktív lett a tenger
és megdöglött valamennyi hal
kiborította a harmadik neutronserlegét
és az embereket a nap tüzéhez hasonlatos tűz égette meg
és kiborította a negyedik kobaltserlegét
és megitatta Babilóniát a harag borának serlegéből
és kiáltott a hang: Kétszeres megatonnát adjatok neki!
És az angyal akinél ez a bomba volt megnyomta a gombot
És azt mondták nekem: Ezt még nem láttad ez a Tífusz
Bomba

a Q Láz Bomba

Tovább néztem az éji látomást
látomásomat mint televíziós képet
mint gyerekműsort

Egy rettentő
mindennél ijesztőbb Gép
medvéhez sashoz vagy oroszlánhoz hasonlatos
repülőgép szárnyakkal és
légcsavarokkal antennákkal teli szemei radarok voltak
agya számológép kikereste melyik a Bestia száma
és elbődült sok-sok mikrofonból

parancsokat adott az embereknek
és az emberek rettegtek a Géptől
Látomásomban megjelentek a repülőgépek
a létező leggyorsabbak 50 megatonnás bombák zajánál
sebesebbek

pilótájuk se volt a Gép irányította őket
és szerteszét szálltak a föld valamennyi városa felé
és mindegyik célba talált
És szólt az angyal: Felismered itt volt a Columbus Circle?
És ott állt az Egyesült Nemzetek épülete?
És ahol a Columbus Circle volt
csak egy üreget láttam amelybe belefért
egy 50 emeletes épület
és ahol az Egyesült Nemzetek épülete állt
csak egy szürke szakadékot láttam mohával teli
teleszarták a kacsák
és arrébb habfödte sziklák sirályok vijjogtak körülöttük

És hatalmas fényt láttam az égen
millió megatonnás robbanás fényét
és egy hang azt mondta: Nyisd ki a rádiót
kinyitottam és hallottam: ELETETT BABILÓNIA
ELETETT A NAGY

BABILÓNIA

és ugyanazt a hírt közölte mindegyik rádió
És az angyal egy csekket adott a National City Bankba
és azt mondta: Váltsd be ezt a csekket
de egyetlen bank se váltotta be mert valamennyi bank porig
égett
A felhőkarcolók mintha sohasem léteztek volna
Egyszeriben millió tűzvész támadt és egyetlen tűzoltó sem
akadt
és telefon sem volt hogy a mentőt hívjuk és nem volt mentő
és egyetlen város sebesültjeinek sem volt
az egész földön elegendő vérplazma
És hallottam az égből szólni egy másik hangot:
Menekülj innét

népem
ne fertőzzön meg a Rádióaktivitás
a Mikrobák ne érjenek utol
se a Lépfene Bomba
a Harag Bomba
a Diftéria Bomba
a Nyúlpestis Bomba
Nézték a televízióban a rettenetét
mert Babilóniára már ráhullott a Bomba
és szóltak: Jaj Jaj Jaj Jaj Szeretett Város
nézik repülőgépekből a pilóták és félnek odaszállni
az óceánjárók a távolban lehorgonyoznak
remegve ne hulljon rájuk az atomlepra
És valamennyi zengő hullámon egyetlen hang szólt
HALLELUJA

A sivatagba vitt el az angyal
és a sivatag laboratóriumokkal volt telis teli
atomkísérleteit ott próbálta ki az Ördög
és láttam a Nagy Prostituáltat a Bestián lovagolva
(ez a Bestia technológiai Bestia volt jelszavakkal teli)
és a Prostituált mindenféle csekkeket bonokat és
részvényeket

markolt

fel
kereskedelmi ügyiratokat
részeg volt kurva hangon énekelt mint egy night-clubban
és bal kezében vérrel teli serleget tartott
megrészegült azok véretől akiből véruket kihörpölte
a Háborús Tanács elíteltjei és megkínzottjai voltak ők
Jézus mártírjai
és nevetett arany fogaival
ajakrúzs-ként használta a vért

és azt mondta nekem az angyal: a Bestia fejei diktátorok
szarvai forradalmár vezetők akik még nem diktátorok
de később azok lesznek
és a Bárányra támadnak
de a Bárány legyőzi őket
Azt mondta nekem: A világ népei két tömbbe oszlanak
– Góg és Magóg –
de a két tömb voltaképpen egy tömb
(a Bárány ellen támad)
tűz hull alá az égből és elemészi őket
A Föld életében megláttam az új Evolúciót
Mintha a mindenségben Új Bolygó született volna
A halál és a pokol belevettették a nukleáris tűz tengerébe
már nem léteztek tömegek
új fajt láttam az Evolúció szülöttjét
nem egyénekből állt ez a faj
egyetlen organizmus volt
emberekből állt sejtek helyett
megrökönyödött minden biológus
De az emberek szabadok voltak az emberek egysége
egyetlen Személy volt
– és nem egy Gép –
a szociológusok megdöbbenek
És azok az emberek akik nem váltak e faj részeivé
kövületekké lettek
az Organizmus beborította az egész kerek bolygót
kerek volt mint egy sejt (de méretei bolygónyi méretek
voltak)
a Sejt kicsinosította magát mint egy Feleség
aki a Férfjét várja
és ünnepelt a Föld
(mint amikor Menyegzői ünnepét ülte az első sejt)
és Új Énekszó támadt
és a többi benépesített bolygó meghallotta a Föld énekét
szerelmi dalát

A Nemlétező Szoros

Ami életüket és szokásaikat illeti,

férfiak és nők teljesen meztelenül járnak.
Termetük közepes és méreteik arányosak.
Bőrük vöröses, mint az oroszánok szőre,
én úgy vélem, ha felöltözve járnának,
éppen olyan fehérek lennének, mint mi.
Hajuk hosszú és fekete,
leginkább az asszonyoké,
jól áll nekik a hosszú és koromfekete haj.
Vonásaik nem kifejezetten szépek,
mert orruk pisze és arcuk lapos,
a tatárokhoz hasonlítanak.
Igen fürgék és gyorsan futnak,
a férfiak és a nők egyaránt.
Nagyszerűen úsznak a vízben, mint a halak,
a nők még jobban, mint a férfiak.
Fegyvereik íjak és nyilak,
remekül kifaragják őket.
Vassal és más fémmel egyáltalán nem rendelkeznek,
halak és vadállatok fogaival látják el nyilaikat.
Nincsenek főnökeik, se harci kapitányaik,
rendezetlenül járnak, mindegyik kedve szerint.
Szabadon élnek, senkinek se engedelmeskednek,
nincs fölöttük törvény, se úr. Egymással sose hadakoznak.
Beszédmódjuk igen egyszerű,
de valójában ravaszok, csalafinták.
Ritkán szólalnak meg, akkor is halkán,
hanghordozásuk éppen olyan, mint a miénk.
Foguk és ajkuk közt formálják a hangokat,
szavaik különböznek a mieinktől.
Evésmódjuk igen primitív, nincs étkezéshez

megszabott óra

náluk,
esznek, amikor éhesek, legyen nappal vagy éjszaka.
Evéskor leülnek a földre,
nem használnak evőeszközt, se abroszt,
mivel vászonnal, szövetszélével se rendelkeznek.
Levegőbe fellógatott nagy hálókban alszanak.
Rendesek és tiszták, mert sokat fürdenek.
Úgy építik házaikat, mint táborozáskor.
Ékességük sok színű madártollak,
vagy halcsontokból készített láncok,
vagy fehér és zöld kövecskék.
De megvetik az aranyat és a drágaköveket.
...ezeken a szigeteken és felfedezett földeken túl...
...a föld nagy része, nagy méreténél fogva...
...mert különféle fajtájú állatokat találtak,
a többi szigeten nem találtak négylábúakat,
ezért hitték, hogy ott a Szárazföld...

A Szárazföldet felosztották Nicuesa és Hojada között.
Vitorla foktól Urabá-öböl közepéig

Alonso de Hojedáé.
És a másik fele az öböltől Hála istennek fokig
Diego de Nicuesáé.

Kegyelmednek Diego de Nicuesa...
Kegyelmednek Alonso de Hojeda...

...mert nem tartoznak a fenséges portugál Királyhoz
Szeretett és nagyra becsült gyermekünkhöz...
Megszerezhető vagy birtokba vehető bármi módon

arany és ezüst ékszerek és egyéb fémek
gyöngyfüzér drágakövek igazgyöngy
fenevadak hullók állatok
halak madarak fűszerek
(én a Király)

De ott Urabában
Juan de la Cosa összegömbölyödött, mint egy sündisznó.
Éjszaka vele álmodtak, rettentő rútságáról.
Annyi nyíl mérgétől eltorzult, megdagadt.
Hojeda az ingoványokban didergett
éhségtől és hidegtől,
pajzsán háromszáz nyíl nyomával.
Azután a méreg,
csonttá aszva kiszáradt.
És a mocsár! Előttük a mocsár –
Nekivágtak a mocsárnak, térdig sárban,
azt hitték, egyszer vége lesz,
és harmadnapja meneteltek,
egyre mélyült, mélyült,
és tovább mentek,
remélve, hogy hamar véget ér,
és egyre mélyült,
hogy ne menjenek a megtett úton, megint előre
mentek,
és egyre mélyebb lett a mocsár.
(Hojedát méreg pusztította),
és mentek nyolc napig, tíz napig, tizenkét napig,
húsz napig, szomjasan, éhezve,
derékig sárban, éjjel, nappal, alvás nélkül,
vagy a mangrovék gyökerein aludva,
álmuk nyugtalan volt, szomorú, keserű,
gyökereket ettek,
a lúp sós vizét itták.
Továbbmentek,
és a mocsár egyre mélyült, mélyült.
A bűdös víz a hónaljukig ért,
a nyakukig, a fejükig, befödte őket,
és egyre mélyebb lett.
Ott maradtak a sárban,

már nagyon késő volt visszatérni, újra megtenni a megtett utat.

És továbbmentek. Remélve, hogy egyszer a mocsár véget ér.

Harminc napig mentek a mocsárban.

Csak a feléig jutottak.

Hojeda meghalni ment oda.

Hispaniolában temették el?

Pap lett?

San Francisco bejáratánál lett eltemetve,
hol rajta jár mindenki, aki arra megy.

A többiek Urabában maradtak.

(Hojeda nem tért vissza.)

Túl sokan voltak, két briggre nem fértek fel,
várva, hogy az éhség, a betegségek, az indiánok
megtizedeljék őket,
és a maradék majd felfér.

Pár nap múlva felfértek,

sok is volt már a hely. Felhúzták a vitorlákat,
Pizarro az egyik hajón, a másikon Valenzuela.
Valenzuela hajója elsüllyedt a vízben
minden emberével

(néhányan egy óriás halat láttak),

és kiáltozva fulladtak meg Pizarro szeme láttára.

Hojeda nem tért vissza;

Diego de Nicuesát választották kormányzóvá

(és nem tudták, hol van Nicuesa),

és Nicuesa

hajóit elvesztve egy kis csónakon
evezett a part mentén Veraguát keresve
(és Veraguát nem találta).

Alma Veragua volt. A fekete Veragua.

Ahol egy rühes kutya húsz kasztíliai aranyat ért,
és a kutyalábos egy aranyat,

2 béka hat dukátot.

Láttak egy földnyelvet egy öböl mögött, mit kivésett a
tenger,

és odaevezve, hogy utat takarítsanak meg,
azt látták, hogy lakatlan szigetre jutottak.

Amikor ezt a szigetet látták, elmenekültek, utat tévesztve.

Amikor Nicuesa és emberei csónak nélkül maradtak,

egyik foktól a másikig futottak, örülteként kiáltozva.

Ismeretlen füveket ettek, sós vizet ittak,

és meghaltak. Az élve maradottak négykézláb jártak

füveket majszolva, nyersen falva a rákot.

(És Hispaniolában 1000 sonkacombot készítettek számára.)

Nicuesát kormányzóvá választották, keresésére indultak.

Isten neve városában találták rá, ott halódott éppen.

És Nicuesa azt hitte, hogy diadalívvel várják.

Már a karavellán rendeleteket diktált ellenük

(hogy minden aranyat elkoboz tőlük,
amitaz ő fennhatóság alatt
szereztek).

Mikor Nicuesa megérkezett, felfegyverkezve fogadták,
azt kiabálták, térjen vissza Isten neve városába.
Nicuesa szólni se bírt. Aztán könyörögve szólt,
és azt kiabálták neki, térjen vissza. (Balboa a parton
kiabált.)

Ő azt kérte, ha nem fogadják el kormányzóul,
fogadják el legalább társukként.
Azt felelték, arról sem lehet szó. Kérte őket még egyszer,
ha társukként sem akarják, fogadják el fogolyként,
inkább legyen bilincsbe verve velük, mint Isten neve
városában!

Azt parancsolták neki, jelenjék meg Spanyolország királya
előtt,
meg ne álljon, míg Spanyolországba nem ér,

halálbüntetés

terhe alatt.

A legöregebb briggre ültették fel,
ő tiltakozott, azt mondta: ez az ő kormányzósága,
és ők az ő alattvalói, ő a király akaratából való kormányzó,
és panaszt emel ellenük Isten ítélőszéke előtt
(mivel a király előtt panaszra nem volt módja),
ha már Spanyolországba küldik egy ilyen hajón!
És felrakták az öreg, felszerelés nélküli hajóra,
ami nemhogy Spanyolországba nem tudott eljutni,
de még Hispaniolába, Isten neve városába se.
A briggvitorlát bontott március elején,
17 ember ment vele

(a 800 tagú expedícióból az utolsó 17),

és eltávolodott a briggvitorla a tengeren,
soha többé nem került elő, többé senki se tudott róla
(az udvaronc, a vidám gitárjátékos,
aki Don Enrique Enríquez étékfogója volt),
se azokról, akik vele mentek, nem tudni hol, hogyan halt
meg.

Mondták, állt egy fa Kubában, rajta néhány betű:

ITT VESZETT EL A SZERENCSETLEN
DIEGO DE NICUESA

Amikor Hispaniolát elhagyta,
egy pap üstököst látott az égen,

mintha vörös kard lett volna.

És Panquiaco, Comagre kacika nagyobbik fia,
kijött (meztelenül) a palota kapujához
és öklével a mérlegre csapott, szétszórva az aranyat,
és szólt: „Ha tudtam volna, hogy aranyomért hadakoztok,
nem kaptatok volna belőle!
Meglép, hogy tönkreteszitek a szépen kidolgozott ékszert,

rudakká olvasztva őket. Maradtatok volna a földeteken,
jó messzire tőlünk,
ha ott annyi bölcs és finom ember él, mint mondjátok,
minek idegenben verekedni, ahol elégedetten éltünk,
mi, a durvák és barbárok, ahogy minket neveztek.
De ha akkora az aranyszomj bennetek,
mutatok nektek földet, ahol csillapíthatjátok ezt a szomjat.
De nagy királyokkal kell verekednetek.
Először szembetaláljátok magatok Tumanamá királlyal,
több aranya van, mint bárkinek, hat csillagnyira innét.
Aztán a hegyek, közöttük a karibok,
kegyetlen férfiak, emberevők,
törvény, birodalom nélkül, kóborolva,
miután a hegyek lakóit leigázták
irigykedve a hegyekben rejlő rengeteg aranyra,
ott hagyták lakhelyüket, akár ti,
hogy aranyat ássanak nekik a szegény hegylakók.
Aranyműveseik ékszereket csinálnak,
mert mi megvetjük a megmunkálatlan aranyat,
mintha agyaggolyó volna,
ám a mives kezében
nekünk tetsző agyagtál lesz belőle,
vagy más hasznos dolog. Fegyverrel kell utat nyitnotok
a hegyeken átkelve (és ujjával mutatta,
merre vannak a déli hegyek). Csúcsukról látni fogjátok
a másik tengert, rajta hajók, karavellák, mint a tiétek
(és mutatta a karavellákat), vitorlával, evezőkkel.
És ezen a tengeren átkelve még több arany...”
Amikor a másik tengerről hallotta szólni,

Balboa örömeiben

megölelte őt.

Keddi napon, reggel tíz órakor

Balboa előre haladtában

meglátott egy hegyet,

kéklett, messze,

fürdőit a napban,

a déli tenger!

Fölemelte kezét, szeme az égen.

Térdre borult a földön, mindnyájan letérdeltek.

Kivágtak egy nagy szeibát, abból csináltak egy nagy keresztet.

És elénekelték a Te Deumot.

Te Deum laudamus

Te Dominum confitemur...

Az írnok felírta valamennyi ott levő nevét.

A tengerpartra a vecsernye órájában érkeztek.

Apály volt a tengeren, a part csupa sár.

A homokon ülve várták,

hogy növekedjék a tenger.

És látták növekedni,

és gyorsan növekedett, igen hevesen, elérte őket.
Balboa egy zászlót és egy királyi lobogót emelt magasba,
Mária képével és a Gyermekkel karjában,
Kasztília és León címerei a lobogóra festve,
karddal és pajzzsal térdig a sós tengerben,
és a királyság, Don Fernando és Dona Johana nevében
birtokba vette
„a tengereket és földeket és partokat és kikötőket és
délszigeteket
minden hozzájuk tartozó résszel és királysággal és
tartománnyal
vagy amelyek bármilyen oknál vagy címnél fogva lesznek
hozzájuk csatolandók
régen vagy újabban, múltban vagy jelenben vagy a
jövendőben
Kasztília jelenlegi és jövőbeli Királyai nevében szólván,
hogy ama Indiák feletti uralom és birodalom az övék,
szigetek és északi és déli Szárazföld
tengerrel, északi és déli sarkkörével
az egyenlítő vonalának egyik és másik részén,
a Rák vagy a Baktérítő csillagképén belül vagy kívül
most és minden időkből, ameddig a világ létezik,
a halandók végítéletének egyetemes pillanatáig...”

Megkóstolták a vizet, hogy éppolyan sós-e, mint az Északi
tengeré.

A nap a tengerbe merült, mint egy aranypénz: és feljött a
hold.

Gil Gonzáles Hibuerasba ment megkeresni a Szorost,
és Cortés Olidot Hibuerasba küldte a tengeren át,
és Alvaradót a szárazföldön (szintén a Szoros keresésére),
és Olid Hibuerasban fellázadt Cortés ellen,
és Cortés ellene Francisco de las Casast küldte oda,
és mivel las Casasról nem jött hír, ő maga ment Hibuerasba.
És Pedrarias Hemández de Cordobát küldte Gil Gonzáles
után,
majd Hemández de Cordoba után ő maga is útnak eredt.
Mindegyik seregnek egyetlen úti célja volt: „Hibueras”
(Honduras), a Szorost keresgéltek.

Gil Gonzáles megalapította San Gil de Buena Vistát,
és tovább haladt befelé a Déli tengerhez.
Cortés las Casast küldte Cristóbal de Olid ellen
öt jól felfegyverzett hajóval, de éjjel az északi szél
a parthoz csapta a hajókat,
negyvenen vízbe fulladtak, és a többiek sós vizet
csurogtatva,
meztelenül, az esőben dideregtek. Olid foglyul ejtette őket.
Las Casast szívélyesen fogadta, felöltöztette és asztalához

ültette maga mellé.
(Megeskettette az Evangéliumokra, hogy mindenben őneki engedelmeskedik),
és Gil Gonzálest is foglyul ejtette és asztalához ültette őt is (és esküt mondatott vele is az Evangéliumokra), igen elégedetten, hogy az ő foglya mindkét kapitány. Las Casas szabadulni akart, és Olid tréfálkozott vele, azt mondta, hogy társaságában remekül érzi magát. És las Casas nevetett: „Vegye magát jól szemügyre, mert egyik nap vagy egy másikon meg kell, hogy öljem.” Naco völgyében voltak, a hegyekhez közel. Gyümölcsösök szegélyezték az utat, mint Valenciában, folyók szabdalta föld, zöld, mint a bazsalikom, és a zöld földek mögött magas hegyek, és odébb még több föld, és még odébb még több hegy. Azt mondták, ennek a vidéknek a neve Tegusgalpa, ami annyit jelent: ház, ahol megolvasztják az aranyat, mert olvasztó kemence az a ház, aranyat olvasztanak benne, és jobbra van egy utca sokféle mívesséssel, akik aranytárgyakat készítenek. És egy hercegnő azt mondta, ezen a földön aranytáliból esznek (és aranygyűrűjével az ón-ólom-cink tányérokra mutatott).

„Mert egyik nap vagy egy másikon meg kell, hogy öljem” – ismételte las Casas nevetve. És vasárnap éjjel (lőversenyek voltak délután), a három kapitány együtt vacsorázott, és tréfálkoztak asztalt bontva vacsora után. Gonzáles és las Casas az írnok késével körmüket vágták.

Olid egyedül volt.

Emberei odakint vacsoráztak.

És Gil Gonzálesnek és las Casasnak 30 embere volt, és másik 50 a kapunál.

Olid fegyverek nélkül.

Asztalt bontva tréfálkoztak, nevettek, és las Casas belemarkolt Olid szakállába szólván:

„Komám, itt az idő”,

és torkának szegezte az írnok kését,

és nekiszegezte a kést Gil Gonzáles is szólván:

„Komám, így fizetnek a bűnös tettekért”,

és tizenhatszszor a késeket beledöfték.

Olid kiáltott: „Ide,

enyémek!”,

és a többiek azt kiáltották: „Éljen a Király és Hemando Cortés!”,

és Olid futva menekült és elrejtőzött az éjben.

Gonzáles és las Casas a sötétben keresték.

A cserjésbe vette be magát. Egyik katonája szintén őt kereste. Rátalált a cserjésben:

„Jaj, Critóbal Dolid úr!” „Muñana vagy?”
„Igen, uram. Uram, ki ölte meg önt?”
Azt felelte? „Gil és las Casas meg sokan mások.”
És hallották a kikiáltót, hogy aki rátalál,
halálos ítélet terhe alatt azonnal közölje, hol van.
Végül megtalálták, véres sebektől borítva.
Kigyógyították és bilincsbe verték,
és Naco utcán azt hirdette a kikiáltó:
„GIL GONZÁLES ÉS FRANCISCO DE LAS CASAS
FŐVESZTÉSRE ÍTÉLTE EZT A ZSARNOKOT”
Hajnalban lefejezték.
és miután meghalt, vádat emeltek ellene.
És fejét szájánál felfüggesztve egy rúdra kötözték.

Azután Gil Gonzáles és las Casas Mexikóba ment.
Gil Gonzáles fogoly Mexikóban. Hajón vitték
Spanyolországba.
Sevilla dokkjában raboskodott. Ávilában halt meg,
anélkül, hogy az Édes Tengert látta volna,
az ő Édes Tengerét.

Pedrarias Francisco Hemández de Córdoba-t küldte
a „Nemlétező Szoros”-hoz
lovakkal és számszeríjászokkal, hogy meghódítsa,
lecsöndesítse
Nicaragua földjeit, és fedezzen fel más vidékeket...
Luque, Pizarro és Almagro fizették a hajókat.

Két várost alapított – Granadát és Leónt –
két tó mellett:

Granada Tava, León Tava.

És két vulkán mellett:

Mombacho, Momotombo.

Karjával kijelölte a tér helyét.

A templom helyét. Az erőd helyét.

És a két város erődjei

visszatükröződtek a két tó vizében...

Volt sok méz, méhviasz és kukoricás,
és kakaó (azt használták pénzként),
hegyi disznó, szarvas, nyúl,
és sok gyapot, az indián asszonyok szóttek-fontak.
Voltak pergamen és szarvasbőr könyvek,
földek, fekete és vörös tintával festett jelekkel,
és folyók és utak és erdők.

A falvakban terek és piacok,
és ünnepeltek és daloltak
kukoricaszedés idején.
Vigadoztak kórusban énekelve

kakaószüretkor,
mikor roppant rúd állt a tér közepén,
hegyén a kakaó istene,
és agávéfonállal odakötött fiúk
keringtek a levegőben a rúd körül,
mintha repülnének,
és lent körtáncot jártak az indiánok
dobok és üstdobok ütemére,
feketére festve, és vörösre,
gyapotbojtokkal, gyönyörű tollakkal,
és tökhéj csészékben kukoricapálinkával kínálták
a hercegeket a lányok,
és ők dohánynyalábra gyújtva
beszipantották és kifújták szájukon a füstöt,
és kakaót vittek nekik másik csészékben,
és egész éjjel a dobokat verték,
az üstdobokat, hajnalig énekelve.

És a Masaya vulkán tüze éjszaka
megvilágította az eget, mint a hold,
és kráteréből vénasszony jött elő,
vénséges vén, és ráncos, csöcsökkel köldökéig,
hogyan az indiánokhoz szóljon,
haja égnek állt, fogai kutyafogak,
bőre az indiánokénál setétebb.
Lányokat áldoztak a vulkán vénasszonyának.
De amikor megérkeztek a keresztények, nem jött elő többé,
azt mondta, nem jön elő, míg azok el nem mennek,
vagy ki nem űzi őket.

Nem parancsolt nekik törzsfő, se úr, se főnök,
hanem a vének tanácsa, szavazatukkal választott vénké,
akik főkapitányt neveztek ki háború esetén,
és amikor meghalt vagy megölték a háborúban
másikat állítottak a helyébe
– olykor ők maguk ölték meg,
ha ártalmára volt a köznek –
és a szeiba árnyékában tanácskoztak a téren:
a megválasztott vének tanácsa ott ülésezett.

Hemández de Cordoba emberei
találkoztak Cortésszal Hondurasban.
Cortés ösvéreket küldött vasláncokkal,
szerszámokkal, ruhákkal, ezüstkancsókkal, aranyékszerekkel
– és néhány titkos levéllel – Tervezi-e Cordoba, hogy
fellázad?
Hemando de Soto és még kilenc vele gyalog Panamába
mentek
elmondani mindezt Pedrariasnak. Beszéltek neki a
levelekről.
Pedrarias azonnal rendbe hozatta a hajókat. Córdobának

azt tanácsolták, meneküljön. Emlékezzék Balboára.
De nem akart menekülni. Ártatlan vagyok, mondta.

Megvárom

Pedrariast.

Pedrarias León erődjébe záratta.

Hemández de Cordoba szomorúan ment át a téren,
melynek helyét ő jelölte ki, utoljára nézte tavának vizét
(León Tava volt az), aztán lefejezték.

Abban a templomban temették el, amelyet ő emelt egykor,
a városban, amelyet ő alapított, a tó és Momotombo között.

Momotombo kráteréből tűz csapott ki nappal és éjjel.

Nagy Méltóságú Úr Pedrarias Dávila

Furor Domini

a „fejlődés első előmozdítója” Nicaraguában

és az első Diktátor,

aki behozta Nicaraguába a sertéseket, így igaz

„méneket és kancákat teheneket és birkákat
disznókat és más jószágokat..

(persze az ő jószágait)

a „kereskedelem első előmozdítója” Nicaraguában

(indiánokkal és négerekkel)

Panamába és Peruba

(az ő bárkáin)

„indiánok és négerek és más jószág”

„hogyan ezen vidékek lakói hozzászokjanak

és Panama úgyszintén”

ez volt Pedrarias reklámlistája

„szürkésfehér öreg öszvér _____

másik szürkésfehér három éves szamáröszvér _____

másik kanca sarja az előzőnek _____

juan a néger fransisquillo a néger _____

ysabel rabszolganő billoggal az arcán _____

perico és fia gyerekrabszolga billoggal az arcán _____

marica rabszolganő _____

ysabel Guatemalából vemhes rabszolganő _____

martinillo matéfogyasztó _____

catalinilla ellés előtt _____

juanillo és juan a vén _____

akik a következő áron kerülnek eladásra _____

a szürkésfehér szamárkanca háromszáz pezó (CCC pezó)

a másik kanca a sarj kétszáz pezó (CC pezó)

fransisquillo négyszázötven pezó (CCCC L pezó stb.

a felsorolt négerek és állatok

a mondott áron kerülnek eladásra...

hitelben egy évre Peruba vagy jelzálogosítva

a négerek és az állatok...

akik eladásra a következő áron kerülnek...

ysabel Guatemalából, martinillo, a matéfogyasztó,
fransisquillo,
catalinilla, marica!”

Édes nevek száraz kereskedelmi dokumentumokban
a SOMOZA KOLLEKCIÓBÓL! Édes nevek
Pedrarias sakkozott velük.

Punonrosto grófja el akarta hallgattatni Herrerát:

Én don Francisco Arias Dávila, Francisco de Bobadilla,
Puñonrosto grófja

Őfelsége Hadi Tanácsából, kimondom:

Az Indiák Történetének Évtizedeit látva

Antonio de Herrera Őfelsége krónikása

írta Pedrarias Dáviláról, nagyapámról

és a róla hagyott följegyzések helyesbítendők

mielőtt a Történet lapjaira kerülnének...

Válaszol Herrera:

A KRÓNIKÁS NE HAGYJA FÉLBE DOLGÁT

És Pedrarias kutyáinak vonítása!

Nagy Méltóságú Úr Pedrarias Dávila!

Az indiánok megölték gyermekeiket, hogy ne legyenek
rabszolgák,

vagy az asszonyok elvetéltek, hogy ne szüljenek, nem éltek
együtt senkivel,

nehogy teherbe essenek. Fáradtan feküdtek le, vacsora
nélkül.

És azon év múltával, mikor az indiánok nem vetettek

(Általános Sztrájk), és a keresztények elvették tőlük a
kukoricát:

kezükben keresztekkel könyörögtek az indiánok Istenhez
kukoricáért.

És ha az egyik az utat nem ismerte

(Leónból a bányáig),

nem kellett vezető, kérdezni se kellett:

a halott indiánok csontvázát követni elég volt:

Megláncolva mentek az utat nézve,
énekelve, zokogva:

„Azokon az utakon

mentünk Leónba szolgálni

és visszatértünk.

Most reménytelenül megyünk,

nincs visszatérni út.”

(a lánctól szabadulni

egyféleképpen lehet,

ha fejünket

levágjuk)

Megjelent a Király, és leült a királyi székbe,
lejjebb zsámolyokon az andalúz alattvalók.
Mosiur de Xevres, a Király jobbján,
balján a Nagy Kancellár.
Mosiur de Xevres mellett az Indiák Admirálisa,
mögötte Darién püspöke.
A Nagy Kancellár mellett Badajoz püspöke,
és Bartolomé de las Casas a falhoz támaszkodva.
Felállt mosiur de Xerves és a Nagy Kancellár,
lassan a trónhoz vivő lépcsőkre álltak,
és letérdeltek a Király mellett,
és néhány szót váltottak vele, igen halkán.
Felkeltek, tisztelettel adóztak,
és visszatértek helyükre. Némi csönd után
szólt a Nagy Kancellár: „Tiszteletre méltó püspök úr,
Őfelsége szavadat várja.”
Felkelt Darién püspöke,
és egyedül kívánt szólni a Királlyal és a Tanáccsal.
A Nagy Kancellár intett és leült.
Újabb csönd támadt.
Felkelt mosiur de Xerves és a Nagy Kancellár,
tisztelettel adóztak a Királynak és letérdeltek,
és néhány szót váltottak vele, igen halkán.
Ismét leültek. Újabb csönd után
szólt a Nagy Kancellár: „Tiszteletre méltó püspök úr,
Őfelsége szavadat várja, ha szólni akarsz.”
Felkelt Darién püspöke, és szólt:
„Nagy hatalmú úr:
a Katolikus Király, nagyapád, övezze dicsőség,
sereget küldött az Indiák szárazföldre,
és engem az első település püspökévé nevezett ki,
sokan érkeztünk, nem vittünk magunkkal ennivalót,
a legtöbben éhen haltak, és mi, kik megmaradtunk,
és nem vesztünk oda, mint a többiek, nem tettünk egyebet,
csak raboltunk, öltünk és ettünk. Az első kormányzó rossz
volt,
a második még rosszabb. Ez a színtiszta igazság. De
ami az indiánokat illeti, született szolgák.
Született szolgák, ahogy Arisztotelész mondja...”

Elhallgatott a püspök, és újabb csönd támadt.
Felkelt mosiur Xevres és a Nagy Kancellár,
letérdeltek a Király mellett, és szót váltottak vele, igen
halkán,
és visszatértek helyükre, és újabb csönd támadt.
Aztán szólt a Nagy Kancellár: „Miser Bartolomé,
Őfelsége szavadat várja.”
Felkelt Bartolomé de las Casas, levette süvegét,
tisztelettel adózott, és szólt:
„Felséges és nagy hatalmú úr:

A legrégiebbek közül való vagyok, kik az Indiákra jöttek,
sok éve élek itt, amit szemem látott
nem leírt történet, ami hazug is lehet, hanem
tapintottam, amit mondok, ennen kezemmel, mennyi
kegyetlenség irtotta a jámbor, békés nyáját,
és egyike eme zsarnokságok segítőinek az én apám volt.
Nem született szolgák, de született szabadok!
Szabadok, királyaik, eredendő uraik vannak,
békéseknek találtuk őket, köztársaságaikat rendezetteknek,
finom és arányos természetűek, arcuk jóra való,
mintha mindnyájan urak gyermekei volnának.
Isten egyszerűeknek alkotta őket, rosszaság, álszentség
nélkül,
engedelmesek, alázatosak, türelmesek, békések és
nyugodtak.
Igen finom és sovány emberek,
lágý alkatúak, nehéz munkára nem valók,
és könnyen belehalnak bármilyen betegségbe,
a hercegek gyermekei sem finomabbak, mint ők,
habár ők földművesek fiai. Szegények szegényei,
nincs vagyonuk,
és nem is vágnak múlandó vagyorra,
a kapzsiságot, a fennhéjazást hírből se ismerik.
Ételük szegényes, mint a Sivatagi Atyáké.
Mezítlenül járnak, csak szemérmüket fedik el,
legfeljebb egy gypottakaró van rajtuk.
Agyuk gyékény, függőágnak nevezett háló.
Tiszták, éles elméjük, szófogadók.
Mint farkasok és tigrisek érkeztek ide a spanyolok,
mint farkasok és tigrisek ezekhez a jámbor juhokhoz.
Kuba szigete pusztaság lett, kietlen,
azelőtt bárányokkal volt teli.
Hispaniolában alig maradt kétszáz élő.
A San Juan szigetek és Jamaica néptelenek lettek.
Termékeny, gyönyörű szigetek voltak,
mint a Király gyümölcsöskertje Sevillában,
és most tizenegy lakost találtam ott.
Boldog és gazdag szigetek! És népük
alázatos, békés, könnyű volt igába tömi őket,
nem voltak bestiák, de adja Isten, hogy mint bestiákkal
bántak volna velük, nem mint ürülékkel a tereken,
vagy még úgy se. Élve égették el uraikat,
lassú tűzön, láttam üvöltve halni őket,
furcsán vonítva. És ha menekültek
hegyekbe bújva, hegyvonulatokba,
agarakkal, vad kutyákkal mentek utánuk.
Meztelenül küzdöttek, gyöngé fegyverekkel,
hadi eszközeik, mint nádból való gyerekjátékok.
A férfiakat a bányákba küldték,
a nőket dolgozni a birtokokra,
bányákban és birtokokon haltak meg.

Otthonuk feldúlt, fű nőtte be.
Az újszülöttek csecsemőkként haltak,
mert az anyák mellbimbójából nem csurgott tej,
és gyerekükkel együtt felakasztották magukat a férfiak,
mérgező füveket ettek az asszonyok, hogy ne szüljenek.
Kifosztották az indiánok kertjeit,
szegényes ételükből lakomáztak.
Hajókon vitték eladni őket.
Odaérkeztek, ahol dolgoztak asszonyaikkal, gyermekükkel,
és izzé-porrá zúzták valamennyit.
Tehetetlenek voltak, mezítlenek,
a lovasok és fegyveresek ellen.
Arcukra billogot sütöttek a Király vasával.
A szívnek meg kellett szakadni látva mindezt,
mikor meztelenül, éhezve vitték eladni őket,
vagy mikor a spanyolok kincseit cipelték hálóval hátukon.
Kiúzik házukból a bárányokat,
billogot sütnék rájuk a Király vasával.
Szemeim mindezt látták, és fáj ma elmondanom,
mit láttak szemeim, mintha rémálom volna.
Felséges úr: nem valók munkára,
mert születésüknél fogva gyöngék.
Nincs jámborabb nép, se kevésbé ellenálló,
se alkalmasabb, se illőbb Krisztus igájára.”

.....
Felkelt mosiur de Xerves és a Nagy Kancellár,
letérdeltek a Király mellett, és szóltak vele, igen halkán.
Nagy csönd támadt.
Aztán felkelt a Király, és lakosztályába eltávozott.

Az év utolsó napja szomorú volt és felhős,
a hajó körül nagy halak ugráltak,
mint lovak, nagyokat horkanva.
Bohócok: viharjósok.

De 1545 első napja
tiszta égbolttal és kék tengerrel pirkadt,
kedvező széllel. Tonhalak tömege
nyüzsgött a hajó körül. A hajóorrban
oltárt állítottak a szerzetesek
a Gyermeke Jézusnak, széna közt. És mise után
Bartolomé testvér mondott szentbeszédet.
A távolban kéklő földeket láttak.
ATYÁK ÉS TESTVÉREK: Látjuk már
a hegyek csúcsát
a földön, ahová érkezünk.

Ez Yucatán.

Rengeteg ember él ott, mert termékeny a földje,
teli gyümölcssel. Nincs földjében arany,
de van méze, viasza, több mint az Indiákban bárhol.
Háromszáz mérföld köröskörül. Az Indiák
legjobb politikai rendszere kormányzott itt,
se viszály, se bűn,
nagy városokat építhettek a spanyolok,
és úgy éltek, mint földi paradicsomban,
De egy Kormányzó érkezett ebbe a Királyságba,
és megölette az ott lakókat, akik senkit se bántottak.
Nem volt aranyuk, hát testük aranyát rabolta el.
Eladott emberekkel távoztak,
borral, olajjal, ecettel vették meg őket,
szalonna rudakért, lovakért cserébe.
A legszebb lány ára egy arroba bor volt.
Egy rúd szalonna. Egy herceg gyermeke
(vagy aki hercegi gyermeknek látszott)
egy sajtba került. Száz ember egy lóért.

Míg beszélt, nyugalom volt a hajón,
szélcsönd, hullám, vitorla nem mozdult.
Miután vecsemyei zsoldárokat énekeltek,
szelíd szél kezdett fújni,
és a hajó lassan a parthoz közeledett.
Kezükben függőónnal, óvatosan haladtak a kikötőben,
sötétedéskor tüzet gyújtottak a főárboconál,
és feleltek nekik a szárazföldről. Előre mentek
három ölnyire, és horgonyt vetettek,
a pirkadatra vártak.

Újra megszólalt a Momotombo.
Messziről hallatszottak a dördülések,
mint csattanások a föld belsejéből.
Mint harci dob. Minden éjjel
remegett a föld. Tűzfolyó
tört ki a vulkánból, a tó egyre nőtt.
A tó vize kén ízű lett.
Az asszonyok nem szültek, és ha szültek
a csecsemők meghaltak. Csapásra csapás zúdult.

A Momotombo

tovább üvöltött. Tovább nőtt a tó.
Nyílt Gyűlést tartottak az újabb földrengés után,
és elhatározták, hogy elhagyják a KIKÖZÖSÍTETT várost
(a püspök meggyilkolása miatt).

Az Oltáriszentséggel vonultak ki,
elől a Fővezér, kereszttel és zászlóval,
egy zöld rétre értek, Sutiaba mellett.
A Fővezér egy guaszimára tűzte ki a királyi lobogót.
Kereszttel jelölték ki a Katedrális helyét,
és a Polgármester zsinórral mérte ki a teret,
akasztófát és kést helyezve oda a Király nevében,

és megjelölte a mezőn az utcákat,
hová kerül Miasszonyunk Szűz Mária,
Szent Ferenc,
Szent Sebestyén temploma.

Ott, messze, a tó mellett Momotombo
olykor-olykor újra bődült.
Tovább nőtt a víz,
és az *átkozott* város
a falon még látható, ráfestett véres kézzel
mélyre,
mélyre merült
a vízben.

Tisztelgés Amerika indiánjai előtt

Nele de Kantule

Államférfiak és elnökök
példaképe.
Igen, Amerika elnökeinek
példaképe.
Halála évfordulóján minden évben
táncot járnak Ustopo szigetén.
Az 1925-ös indián forradalom hőse,
a wagák (külföldiek) ellen vívták.
A forradalom után
iskolákat létesített Tigrében,
Ustopóban, Ailigandíban,
Tikantikíben, Tuipilében, Playa Chicóban
indián tanítókkal.
Könyvtárat Ustopóban,
a NELA DE KANTULE Könyvtárat.
Népének motoros hajót vásárolt 1931-ben,
az *Esfera* motoros hajót.
Megállapodásokat kötött Preston Brown tábornokkal
az indiánok munkavégzéséről a Csatomaövezetben,
egyezményeket Panama Elnökével.
Megvédte népét a panamai rendőrségtől.

Ösztöndíjakat szerzett indiánok számára
a Művészeti Akadémián és a Nemzeti Intézetben.
1932-ben bevezette a titkos szavazás rendszerét,
és azt kérte, hogy növeljék az iskolai személyzet
számát.

NELE DE KANTULE,
aki egyetlen mag láttán leírta, milyen növényből való.
Ismert minden hagyományt, minden szent éneket.
Nem volt híve a civilizáció
válogatás nélküli elfogadásának,
se a hagyományok túlzó tiszteletének,
miszerint semmi se jó, ami a wangáktól való,

hanem
befogadni, ami a civilizációból hasznot hoz,
és megőrizni, ami az indiánoktól eredő érték.
A civilizációt befogadva
képezni kezdte maga magát.

Népéből az ösztöndíjakkal
tanítókat, kézműveseket, mezőgazdasági
szakembereket nevelt.
Politikai hatalomra nem törekedett,
csak arra, hogy népének szolgáljon.

10 évesen apjával növényeket keresgélt
folyóknál, szigetekenél.

12 évesen elmesélte álmait.

17 évesen elment a Caimán folyóhoz (Kolumbia),
hogy tanuljon a vén Nele Inoyogától.

Először is: mi szükséges ahhoz, hogy valaki Nele legyen
„kedvesnek lenni az emberekhez,
kivetni szívünkéből a gőgöt”.

Azután a szigetek régi történetei,
valamennyi

híres Nele San Blasban.

Nesquesura, aki azt tanította, hogyan kell eltemetni a
holtakat,

és azt, hogy nem szabad közösödni mások
jelenlétében.

Akkor érkezett, amikor az emberek között zűrzavar támadt.

Nesquesura faluról falura járva hirdette az ígét.

Mago (egy másik nagy ember) a gyilkosságokról beszélt.

Cupna a barátságról,

és arról, mit kell adni az éhezőknek, a szomszédoknak.

Tuna megtanította, hogyan kell függőágyat készíteni.

Sue minden természeti jelenséget ismert,

mindenféle gyümölcs ismerője volt.

Szólt a folyókról: *Olopurgandihual, Manipurgandihual,*

Siapurgandihual, Calipurgandihual.

Az emberek nem tudták szétválogatni a gyümölcsöket,
és Szenyor Sue azt mondta, fajtájuk szerint kell azokat
összeszedni,

egyik ember a másikat meglopta,

és azért fúj a szél vadabban, mint azelőtt, magyarázta
Szenyor Sue.

Tequenteba mérnök volt, az ételek tudója:

rák, kalácsok, ételek maniókával.

A tanyák újrafelosztásáról beszélt.

Ibele Isten ígéit hirdette,

ellenségeink, mondta:

Masalaiban (Hangyászmedve) és

Masolotobalial (iguána),

kik nem hisznek Istenben.

Mindegyik Nele nagy doktor volt,

Isten küldötte. Tudósok,

ismerték valamennyi orvosságot,

a leopárdokat, tigriskölyköket és jaguárokat házukba hívták
baráti csevegésre.

Megszelídítették a nagy orkánokat.

Barátkoztak a harapós halakkal.

Ahány Nele volt, a népnek mondott dalt valamennyi,

miközben fújni kezdtek nagy szelek.

Tiegun földérítette a gonosz szellemek világát,
és róluk magyarázott.

Sibú a holtak lakhelyére látogatott.

Salupip elmondta, hogyan teremtett Isten különféle
állatokat.

És minden Nele közül, Ibeorgun,

aki 2 évvel *Mu-osis* (az Özönvíz)

után érkezett,

megtanította, hogyan kell köszönni,

mert köszönni jó,

mintha Istenre gondolnánk,

mikor szépen köszönünk.

Megmutatta, milyen a dohány, a neve *huar*.

„Én a dohányt *huarnak* hívom”,

és amikor rágyújtott vagy tömjént hevített,

azt mondta: *tola*

(és nem értették).

Ő volt az első ember, aki a kunáknak nevet adott.

Hajnalban gyűlést hirdetett a népnek,

és szólt: Isten engem tanítani küldött a földre,

és azt mondta nekik: tanuljunk énekeket,

Absogeti-Igala, Camu-Igala, Caburri-Igala, stb.,

gyógyító énekek,

Isten üzenete, hogy ezeket megtanuljuk.

Az üzenet Isten szájából érkezett,

ezt kell megtanulnunk itt a földön.

És mivel akkor az emberek nem ismerték a testvér-szót,

azt mondta nekik, hogy a testvér-szó *Cargüenatdi*,

a lánytestvére pedig *Om*,

nagynéném férjének neve *Tue-so*,

a feleség hűgának férjét *Ambesubinak*,

az após testvérét vagy lánytestvérét *Sacának* hívják,

és szólt nekik arról, hogy Isten odafent az égben lakik,
őt *Diosaylának* (Atyának) nevezik,
és így beszélt Ibeorgun: a földet, melyet nekünk Isten adott,
nevezzük *Nap-cu-nának*,
mert a világ közepén élünk,
Kunában.

A föld felszínén vagyunk,
egyenesen járunk, *ucurmacque* módon:
„a földön járunk”.

Megtanította nekik, melyik 4 fonálból lehet inget varrni,
milyen növények nedvével lehet élénk színűre festeni az
ingeket,
melyik 4 földből lehet agyagkorsót készíteni,
és hogy az emberek bőre színe is különbözik.
Fölfedezte, hogyan lehet aranyból tányért és kanalat
csinálni,
és orrkarikát,

asszonyok orrába valót.

Nele de Kantule Inoyogával tanulta ki a gyógyászatot,
melyik növény hasznos, és melyik nem,
hogyan kell kivágni őket,

melyikhez milyen ima tartozik,
a *baila-ukka* kérge enyhíti a fejfájást,
a gyíkzsír a náthalázat,

és mindenféle fájdalmat a koka,
az *utirbe* pálma a testet erősíti,
a kígyófü a kígyómarást gyógyítja,
és megtanulta,

melyik fa kergét tegyük a sebre,
melyik levéllel mossuk szemünket,
és melyikkel fessük ki,

a lián nyelvtanulásra való,
melyik orvosság óv a részegségtől,
melyiktől tanulunk alázatot,

a kígyópettyes fatörzs kígyógyít a feleségtől való
félelemből,

gyökérrel gyógyítható az örültség.

Innen Arquíába ment (Kolumbia),

ahol Orwity mester tevékenykedett,

hogy megtanulja tőle a régi karikák történelmét,
mert tudta, hogy egyszer a szigetek Karikája lesz.

– Orwity

ismerte a karikák történelmét legjobban,
20 tanítványa volt,

és mindegyik Nele akart lenni,

a karikák tanítása 3 évig tartott,

és Nele de Kantule ekkor már felszólalt a Kongresszusokon.
Azután meg akarta ismerni a modern civilizációt,
és Quibdobóba ment (Kolumbia),

ahol Jesús Manuel indián tanító élt,

aki Cartegenában baccalaureatusi fokozatot

szerzett.

Több mint 3 évig nála tartózkodott.
Aztán, hogy az európai kultúrát megismerje,
Socuptiba ment (Panama),
ott William Smith indián tanító működött, aki tengerészként
egész Európát behajózta,
még egy évig övele tanult.

A kurzus végeztével mestere azt mondta,
ha Amerika nemzeteit meg akarja ismerni,
keresse fel Charles Aspinwalt, aki Acandíban élt.
És Nele Acandí falucskájába ment, Kolumbiába,
a gyönyörű Acandí, emlékszem rá! Én is jártam ott:
Egy folyó torkolatánál, a tenger mellett, kókuszpálmákkal...

És Aspinwal kunyhója a kókuszpálmák alatt,
szemben a tengerrel,
„ott vett órákat Amerika nemzeteinek történelméről,
a Függetlenségi Háborúkról

és a Szabadító Simon Bolívar életéről,
megismerte tábornokainak nevét, az ütközeteket.”
Még egy évig tanult ott.

Végül Paya falvába ment (Panama),
hogy Nitipilele tanítótól
ismereteket szerezzen a kuna nyelvből,
mert ez a tanító tudta, hogyan jöttek létre a nevek,
minden dolog neve, ami csak van a földön,
és övele tanult még 2 évig.

Ezután visszatért népéhez Nele de Kantule,
Portogandí falujába, kormányzásra
éretten. Portogandít éppen elárasztotta a folyó,
csak 6 viskó maradt,

és megparancsolta, hogy a nép költözzön át
egy szigetre (Ustopóba).

1903-ban történt ez, politikai pályája azon a szigeten vette
kezdetét.

Kacikává választották.

– a Fő Kacika Inapaguiña volt –

Két legelső tennivalója:

fejleszteni a mezőgazdaságot
és jó kapcsolatot teremteni a szigetek többi kacikáival.

Két tanítót vitt Ustopóba:

egy spanyol és egy angol nyelvtanárt.

Robinson, a híres kacika, Charlie Robinson, nem
akart hallani se az ősök régi történelméről,
csak a kasztíliai történelem érdekelte.

Ezen különbözött össze Robinsonnal.

Mert Nele azt mondta:

„fontos a mi történelmünk”.

Aztán Colman, a Fő Karika, Simral

Colman, a nagy Colman

azt mondta: „Azt akarom, hogy szeressétek egymást,
ne öldököljétek egymást, mint az állatok, ti azonos arcú,

hajú és vérű népek,
és szeressétek a többi fajokhoz tartozókat is,
és ellenségeiket szintúgy.”

És egy másik beszédben:

„Meg kell védenünk az arany,
vas és ólombányákat,
és minden fémet, ami csak van a földön,
és a halakat, akik a tengerekben élnek,
még a rovarokat is.”

És Colman Nelét Al-Kacikává nevezte ki
(1923),

azután egybehívta a kongresszust,
hogy elismerjék egész San Blas Fő Kacikájául.

És Nele de Kantule egyértelműen Nele

lett, egyszerűen Nelének hívták,

vagy Dr. Nelének.

Ismerte a kuna hagyományokat,

jobban, mint San Blasban bármelyik Nele.

Be kell fogadni mindazt, ami a civilizációban jó, mondta,
anélkül, hogy kuna hagyományainkat elfelednénk.

„Az álmok világának ismerője” volt.

Titkárjainak lediktálta a *Kurták Történelmét*.

Elérte, hogy a népek tanulságos könyveket olvassanak.

Dolgozott a község tyúkóljában,

amikor a sorban ő következett.

Népének imákat szerzett:

„Atyám, már aludni akarok

Atyám, engedd le az arany és

gyöngyhálót

közém és a betegségek közé.

Atyám, engedd le az ezüst és gyöngy

szúnyoghálót

közém és a betegségek közé.”

Énekekkel és varázsos gyógyszerekkel gyógyított,
de a Csatornaövezet penicillinjével is.

Megrótta a szülőket, ha

gyerekeik nem mentek iskolába.

Utolsó szavai a Karikának az ő népéhez ezek voltak:

„10 nappal halálom után hívjátok össze a Kongresszust,
és jelöljétek ki Főparancsnokot, aki engem helyettesít.

Fő Kacikául Olotebiliguiña urat ajánlotta,

az 1925-os forradalom vezérét.

Őrizze meg a jó viszonyt a Panamai Kormánnyal,
gyűjtse maga köré a spanyolul tudókat,
legyenek a kuna nyelv tolmácsai.

Tiszteljék az Indián Rezervátum 59. törvényét.

San Blas valamennyi karikájának egyesülnie kell,
egyesülnie kell mindenkinek,

hogy kókuszpálmáinkat és gyümölcsüket megvédjük.”

Halála előtt megkeresztelkedett.

A misszionárius megkérdezte, hisz Istenben?

Így felelt:
„Létezik”.
„Akarom, hogy lásd Istent.”
„Látom Atyámat, az Istent.”
Álom vizével körülvéve, hol indiánok halásznak,
temették el Nele de Kantulét,
egy szigetcske temetőben Ustopo szigete mellett.
És ő most látja Istent.
Ez a koráll szigetcske Pardísiaco temetője.
Zöld és kék a víz,
a mélyében korállók...
Virágzó csontvázak nőnek a víz alatt
(ahol kevésbé mély, ott zöld, ahol mélyebb, ott kék),
mint a feltámadás jelképei. A kókuszpálmák éneke, mintha
minden Nele dalolna,
minden Nele bölcsődalt énekelne.
És ha valaki repülőgépen ott száll,
látja netán az elmerült hosszú hálót
– a hosszú-hosszú halászhálót –
egész a tenger fenekéig!
Tiszteletére minden évben
táncot járnak Ustopo szigetén.

Elveszett városok

Éjjel a gyöngybaglyok a nagy ugarfüvek közé repülnek,
a teraszokon hegyi macska nyávog,
jaguár bődül a tornyokban
és magányos prérifarkas vonít a Nagy Téren
a tavak vizében tükröződő holdra,
melyek medencék voltak régi időkben.

Most valódiak az állatok,
kik stilizáltan éltek a falfestményeken,
és a hercegek agyagkorsókat árulnak a piacokon.

De hogyan lehet újraírni a képírást,
lefesteni a jaguárt, megdönteni a zsarnokokat?
Újjáépíteni trópusi akropoliszunkat,
mezei városainkat kukoricásokkal körülvéve?

Emlékművekkel van teli a bozót.
Oltárok a kukoricásokban.
Az óriás fügefafa gyökerei közt boltívek darabkái
domborművekkel.
Őserdőben, ahová az ember sose jutott el,
csak a tapír, a magányos mókus,
csak a díszruhás kecál, olyan, mint egy maja,
egy metropolisz áll.

Mikor a papok fölmentek a Jaguár Templomába,
jaguár köpenyben, kecáltollas legyezőkkel,
szarvasbőr papucsban, szertartási álarcokkal,
odaszálltak a labdajáték kiáltásai,
a dobok dübörgése, az elégetett kopálgyanta füstje,
amit a rágógumifa szent szobáiban égettek,
füstje a fenyőfáklyáknak... És Tikal alatt
egy másik metropolisz, ezer évvel régebbi.
- Ahol rágógumifa ágakon most majmok rikácsolnak.

Katonák neve nincs a domborműveken.

Templomaikban, palotáikban, piramisaikon,
kalendáriumaikban, krónikáiban, kódexeikben
nincs törzsfő, vezér, uralkodó neve,
se papé, se vezetőé, se kormányzóé, se tábornoké, se
főnöké,
és nem őriznek köveiken politikai eseményeket,
igazgatási rendeleteket, dinasztiaikat,
se kormányzó családok, se politikai pártok nevét.
Nincs képirásos jel egyetlen ember nevére se,
és a régészek még nem fejtették meg, hogyan
kormányoztak!

Az „úr” szó különös az ő nyelvükön.
És a „városfal” szó is. Nincs városfal városaik körül.
Városaik templomokból álltak, a mezőkön éltek,
kukoricások, pálmaligetek, papajaföldek között.
Templomaik boltíve kunyhójuk mintázata volt.
Országutjaikat csak ünnepi menetekkor használták.
Egyedül a vallás létezett számukra kötelékként,
de vallásukat szabadon választották,
nem igazta le, nem nyomta el őket.
Papjaik átmeneti hatalommal se rendelkeztek,
és kényszermunka nélkül építették piramisaikat.
Civilizációjuk tetőpontján se alakultak birodalommal.
Nem voltak gyarmataik. Nem ismerték a nyilat.
Jézus számukra a kukorica istene volt,
egyszerűen áldoztak neki
kukoricával, madarakkal, tollakkal.
Nem háborúztak, nem ismerték a kereket,
de kiszámították a Vénusz együttállásának idejét,
följegyezték minden délután, mikor jelent meg a Vénusz
a láthatáron, egy messzi szeibafára vészték.
Nem ismerték a fémfeldolgozást. Szerszámaik kövekből
készültek,
technikailag a kőkorszakban maradtak.
De hiteles időpontokat számítottak ki, amelyek
400 millió évvel ezelőtt léteztek.
Nem ismerték az alkalmazott tudományokat. Nem voltak
gyakorlatiasak.

Fejlettségi szintjük a vallásban, a művészetekben, a matematikában,
a csillagászatban mutatkozott meg. Súlyt mérni nem tudtak.
Istenítették az időt, ezt a titokzatos folyamatot,
folyását az időnek.
Szentség volt az idő. A napok istenek voltak.
Múlt és jövő összeolvadt énekeikben.
Azonos időszakként vizsgálták a múltat és a jövőt,
mert azt hitték, az idő ismétlődik,
miként látták ismétlődni a csillagok mozgását.
De az imádott idő megállt váratlanul.

A domborművek megmunkálatlanok maradtak.
Félig kihasított tömbök álltak a kőbányákban.

– És itt vannak még
Most csak magányos rágógumi árusok járnak Peténen át.
Vámpírok fészkelnek a falí díszekben.
Hegyi disznók rőfögnek alkonyatkor.
Jaguár bődul a tornyokban – tornyok gyökerek között –
és messziről egy prérifarkas vonít a holdra,
a Pan American repülőgépe száll a piramis felett.
De visszatérnek egy napon az elmúlt idők?

8 Ahau

Hamis szavak záporoztak miránk.
Igen, szavak rohama fenyegetett.
Elvették tőlünk
mindennapi kenyerünk felét.
Ah Uuuc, a Héthalál ördög szónokol nekünk.
Prérifarkasok uralkodnak rajtunk,
most gyíkok parancsolnak.
Földünk elveszi Hapai-Can, Zabáló Kígyó,
azt mondjátok: Elmaradottság katúnja korunk, stb...
A rettentő Ayin, a Gyík,
és a gonosz Xooc, a Cápa.
Fejünk felett a halál keselyűi...
Csőcselék Urak kora ez...
Hamis szavak. Eszelős szavak.
Gonosz nyelvek rohama fenyegetett.
(Mindennapi étünk ellenségei)
Előjelei hitvány kormányoknak...
Azt mondjuk:
talán megkönyörülnek kukoricásunkon.
Zsarnokság.
Mindent felfalók.
...Majom-Urak kora...
A Rókák kunyhóról kunyhóra járva szedik az adót.

Hatalmat bitorolva.
Kéjelgő nők magzatjai.
(a kurva anyjukat)
A hatalomváltás eljöttékor,
mikor a sokaság kormánya kormányoz,
nagy lesz a tökhéj bögre,
nagy lesz a tányér, amiből eszünk,
és megszületik Katún,
az Élet Fájának katúnja.
Látom bilincsbe verve a letartóztatott
tábornokokat.
Könyvet a jövő számára írunk.
Mi, költők.
szavunkkal a népet pártoló poéták.
Beccapnak a jóslatok,
ha megvetitek őket.
Az Erőszak-Mentesség Katúnja.
A nép kukoricására tiszta egek világítanak,
...mézízű szüret ideje jó...
Visszkapjuk a gyönyörű kunyhót.
Az utat festett szavak jelzik,
festett szavak mutatják a követendő utat.
Nézzétek a holdat, az erdő fáit,
ők jelzik a hatalomváltás jöttét.
Miféle emlékművet faragunk?
Tolmácsá kell lennem,
a ti dolgotok (és az enyém)
újjá születni.

Kelj fel, Pancho Nicaragua

Nicaragua taván

Éjfél, egy ladikban, a tó közepén,
San Miguelito és Granada közt.
Még nem látni Granada fényeit,
és már nem látni fényecskéit San Miguelitónak.
Csak a csillagokat
(az árboc a Fiastyúkra mered),

és Chontales fölött megjelent a hold.

Másik csónak (vörös fény),
és belevész az éjbe.
Mi az ő számukra

vagyunk...

egy másik kéjbe vesző öröfény

Elheverve nézem a csillagokat
banánfürtök és chontalesi sajtok között,
arra gondolva: talán egy másik csillagról
(egy másik földről, akárcsak erről)
valaki engem néz (a csillagokat nézve)
egy másik csónakból, egy másik éjben, egy másik tó
közepén.

A „Harmónia” nevű hely

A férfi lassan hajtott, mert korán indult el,
a nő gyorsan, mert késésben volt.

A férfi az egyik országúton ment, a nő egy másikon,
és a két autó összeütközött az útkereszteződésben
(a „Harmónia” nevű helyen).

A rendőr azt mondta, hogy az ütközés lehetőségei
„egy a millióhoz” valók voltak,
mert azon a helyen igen széles volt mindkét út,
és a vezetők tökéletes látási viszonyokkal rendelkeztek,
„kivéve, ha mindketten csak egy valamire figyeltek,
hol van az a hely, ahová megérkezni akarnak.”

De a rendőr nem tudta, hogy a férfi és a nő egymásnak
randevút adott,
és hogy az autók pontosan a randevú helyén
ütköztek össze.

A lehetőség jóval nagyobb volt, mint ahogyan a rendőr
hitte:
nem egy a millióhoz, se egy a billióhoz,
még csak nem is egy a végtelen lehetőségek közül,
jobban mondva, nem volt se véletlen, se valamilyen
lehetőség,
és ami megtörtént, nem történhetett másként,
a férfi és a nő egymásnak randevút adott,
és óráikat összeegyeztették,
és igen pontosan érkeztek a randevúra.

Ez minden.

A cuái parasztasszonyok

Most a cuái kiáltásokról fogok beszélni nektek
asszonyok kiáltásai mintha vajúdnának
A 90 esztendő Maria Venancia süket már szinte holttest
azt kiáltja a gárdistáknak nem láttam a fiúkat
Az 50 éves Amanda Aguilar
kislányaival Petronával és Erlindával
nem láttam a fiúkat
mintha vajúdnának
– Három hónapon át foglyok a hegyi kaszárnában –
A 25 éves Angéla Garda két kicsinyével
A 16 éves Candida aki egy kislányt szoptat
aprócska és csont és bőr
Sokan hallották ezeket a cuái kiáltásokat
a Haza nyögéseit mintha vajúdna
Estebana Garda négy kicsinyével mihelyt kijött
a börtönből
megint szült Gyerekeit oda kellett ajándékozni
egy tanyásgazdának A 16 éves Emelinda Hemández
orcái könnyektől ragyogtak
könnyektől áztak fürtjei
Tazuában fogták el őket mikor Waslalából jöttek
a kukoricás virágban érőben már a tengeri
jött az őrző és elvitte a férfiakat
Helikopterre rakták Estebánt
és nemsokára nélküle tértek vissza...
Elvitte egyik éjjel az őrző
Juan Hemández nem tért vissza többé
Másik éjjel Satuminót vitték el
azóta őt sem láttuk...Chico Gonzálest
úgyszintén elvitték
így ment ez minden éjjel
abban az órában amikor a lidércek dalolnak
csak mentek emberekkel kiket nem is ismertünk
Matilde ülve vetélt el
mikor egész éjszaka a gerillákról faggattak minket
Candidát odahívta egy gárdista
gyere mosd ki ezt a nadrágot
de a lány neki egész másra kellett
(Somoza úgy mosolygott a képen mint egy Seltzer-víz
reklám)
Még rosszabbak érkeztek egy katonai teherautón
Elvonulásuk után három napra Candida megszült
Ez a története a cuái kiáltásoknak
szomorú mint a lidércek dala
ezt a történetet mesélik a cuái parasztasszonyok
sírva mesélik

mintha könnyeik ködén át földeregene
a börtön
és a börtön fölött egy helikopter

„Mi semmit sem tudunk róluk”
De látták őket
álmaik fölforgató
szakállas álmok ködbe veszők
fürgén
futnak át egy patakon
elbújnak a kukoricásban
ugrásra készen
(mint pumák)
előjönnek a fűből
becsapják a gárdistákat
megérkeznek a tanyára
(piszkosan és diadalmasan)
Candida Amanda Emelinda
álmukban sok-sok éjjel
– hátizsákjukkal –
fölfelé az egyik hegyen mialatt
„víg-vagyok-víg” – mondjad madár
a 90 esztendő Maria Venancia
látják éjjel álmukban
különös hegyeken
sok-sok éjjel
mind a fiúkat

Pirkadat

Már énekelnek a kakasok.
Már énekelt a kakasod, Natalia, komámasszony,
már énekelt a tiéd, Justo, komámuram.
Ideje kelni ágyból, gyékényről.
Már hallani a bögőmajmokat ébredezni a másik parton.
Már fújhatjuk a parazsat – kiönthetjük a bilit.
Hozzatok mécses, lássuk arcotok.
Kutya ugatott az egyik tanyán
és egy másik felelt egy másik tanyáról.
Ideje begyűjtani a tűzhelyet, Juana, komámasszony.
Még sötét a félálom, de jön már az új nap.
Kelj fel, Chico, kelj fel, Pancho.
Tigrisek bögtek a szigeten, és másik tigrisek feleltek nekik
a másik partról.
Már elszállt a lappantyú, azt mondja: Hódító, Hódító.
Aztán az énekes zacskómadár azt énekli
a pálmaligetben: Compañero
Compañera.
A fény elől menekül az árnyék, mint

egy vámpír.
Ideje ébredni rég.
(Már énekelnek a kakasok.)
Jó napot adjon az Ég!

A kő

Folyékonyan szakadt ki a föld magmájából,
egy vulkán szája lökte
ki még vörösen,
vörös kőfolyam
zúdult alá a hegyről,
nátriumból és kovakőből egybeolvadt massa,
és kihűlt, megszilárdult, kikristályosodott
elválva a massa többi rétegétől,
egy ízben a tenger alá került,
visszavonult a tenger, folyók sodorták,
tovább gurult a földön,
végül nyugalomra talált egy síkságon,
méretét mind kisebbre zsugorítva,
eső, nap és szél
addig csiszolta, míg már-már kerekké lett,
egyre kisebbé töpörödve,
mígnem egy nedves, szeptemberi reggelen,
mikor a kalózok megrohamozták San Jacintot,

Andrés Castro fülkapta a földről
és megölt vele egy jenkit.

Nemzeti ének

Az FSLN-nek

Májusi reggeleken, amikor rákezdik az esők,
dalol a csúfolódó rigó,
júliusi délutánokon, zápor után,
édes dalát dalolja a csúfolódó rigó,
szabadon dalol északon. És a
trombitás zanate, *Cassidis nicaragüensis* (ez a nicaraguai
énekes madár) feketéskék lilán száll
októberben vagy novemberben a nicaraguai falvak felett,
proletármadár – ékesség nélkül – ott jár mindig
a szegények között.
És a karmazsin pirók (kárminvörös folttal a mellén)
énekel a kertekben,
a bársonyfekete színű és skarlátvörös bóbitájú toledo

azt énekli: TO-LE-DO TO-LE-DO a kávéföldeken
az éjfékete tollazatú pihul így dalol:

PIHUL PIHUL PIHUL

(a jószág kullancsait eszi)

a hárompezótkérő azt kiabálja:

HÁROM PEZÓ HÁROM PEZÓ HÁROM

PEZÓ

a fémszámyú sapu az ültetvényeken énekel, farktollát
billegtetve,

a csíkos uhu temetőben és romok közt huhog holdas
éjjeken,

az üvöltő bűvár elbújik az Escondido folyóban,

csak kiáltását hallani, de őt nem látni sohasem,

és Curinguás hegyeiben kecálok tanyáznak...

Nyáron lerakják tojásaikat az iguanák.

A gyíkocskák tél elején születnek.

Májusban az első esőket brekegve köszöntik a békák.

Júniusban a csúfolódó rigó fészket készít.

Júliusban tojásokat raknak a hegyes orrú krokodilok (éjjel
foszforeszkál szeme a krokodiloknak),

és lerakják tojásaikat a parton a dobozpáncélú teknőcök

holdtalan éjszakákon. Azután jönnek az orkánok. Megjön

a szélviharok ideje. A nagy, vidám záporoké.

Szeptember: a drótkerítésekén énekel a huncut-a-bíró.

HUNCUT-A-BÍRÓ HUNCUT-A-BÍRÓ HUNCUT-A-
BÍRÓ

ezt énekli egy hónapon át.

Fecskék települnek szeptemberben a tóra.

Október: megjönnek a kormos ollócsőrűek és elszállnak a
fecskék,

megpihelve a távírópóznákon vándorútjaik közben.

Novemberben hollók szállnak át Matagalpán,

és májusban térnek vissza, amikor kinő a kukorica,

és kicsipkedik a csöveket, így mesélte nekem egy
földműves.

Decemberben rovarirtószag árad a mezőkről,

és decemberben rakják le tojásaikat a zanaték

(márciusban kelnek ki a fiókák, és nagy

a zсібongás nyáron a fészkekben,

a pálmaligetekben).

Januárban kezdik építeni fészkeiket a sárgarigók

– arany fészkeiket a pihivaj pálmák ágaira –

és februárban rakják le tojásaikat,

és októberre már üresek a fészkek, mint
egy elhagyott kunyhójú falu,

amelyet a szél lassan-lassan szétszed.

Februárban virágoznak a cédrusfák,

és dalol az Atlanti-óceán partján fészekrakáskor a buenos-
días.

Márciusban virágzanak Solentinamében a vízre hajló
tölgyfák,

virágjaik rózsásak, akár a lányok ajka,
és a csicsitote nyáron Nicaragua
legszebb dalát énekli,
és nyáron dalol a kukurucsi is fészekrakás közben,
és Bluefields kikötőjében kagylókra halásznak
– március, április – és
Ocotalban, áprilisban megjelennek a kecálfiókák.
De az történt, hogy ezeket a kincseket eltulajdonította egy
másik ország.
Az 1911-es kölcsönök fejében Nicaragua átengedte
vámbehozatali jogát a kölcsönzőknek, és a Nemzeti Bank
irányítását,
bennfoglaltatva a megállapodásban azt a jogot is, hogy a
bankárok
kisajátíthatják a Nemzeti Bankot. Az 1912-es kölcsönök
fejében a vasutat engedte át nekik. 1911. február 2-án
a Brown Brother & Co. bankárjainak csoportja
érdeklődött irántunk. Hogy a kölcsönt visszafizethessük,
egy másikhoz fordultunk, és ez azután
így folytatódott. (Aki egyszer elkezd, nem tudja
abbahagyni.)

Jöttek a bankárok csapatostul.
A tengerészgyalogosok partra szálltak, hogy helyre állítsák
a rendet,
és Nicaraguában maradtak 13 évig. Nem elegendő
a vámok kontrollja, a bankoké és a Vasúté.
Nicaragua eladta a területét is.
Adolfo Días, az Angeles Mining Co. bánya hivatalnok
heti 35 dollárjával a „forradalom”
„kapitalistája” lett, a mozgalomnak 600 000 \$-t adott
kölcsön.
A Brown Brothersnak visszafizetendő kölcsön összegét
a vámjáradékok összege biztosította.
Korrupció, nemzeti korrupció a bankárok bankettje,
bankettje a keselyűknek,
körben fekete frakkos urak ültek keselyűkként.
És a politikusok, mint vak denevérek, amelyek ránk
szarnak,
lelógva a sötétből, ránk szarva és ránk pisálva
ürüléküket és vizeletüket, ködszínű denevérei a ködnek,
sötétlő szárnyukkal csapkodnak a sötét levegőben.
Még 500 000 \$-t adtak kölcsön a változás stabilizálása
érdekében,
de – ilyen volt a bankárok bankettje –
a pénzt sosem adták ki kezükből a New York-i bankárok.
Biztosíték fejében átadtuk az országot a
kölcsönzőknek.
Az 1911-es kölcsön összege a Nemzeti Bank létrehozására
szolgált,
de a Nemzeti Bank a bankárok kezében maradt.
A Brown Brothers bankárjai fölvásároltak minden kötvényt,

amit csak akartak,
vagy precízebben, minden papírpénzt, amit csak akartak, 20-
at egy dollárért,
és 12.50-et adtak el belőle egy dollárért, minden kötvényt,
amit csak akartak,
vagyis 20 pezót vettek 1 dollárért (és megvehették,
amit csak akartak), és azután eladták (amikor ők akarták)
egy dollár hatvanért. Vagyis
                    olcsó pénzt vettek, hogy drágán adják el,
megvették az országot, hogy azután eladják,
és drágább lett a kukorica, a lakás, az iskola,
a tánc és a vonatjegy.

                    Ez jutott zsákmányul a bankárok maffiájának.

                    Pisztolyos banditákként rohamozták meg a nemzeti
pénzpiacot.
Azután a bankárok kölcsönadták az országnak az ország
pénzét
6%-os kamatra.

A nemzeti jövedelmet a külföldi bankárok szerezték meg,
és helyezték el a Nemzeti Bankban, amely bizonyos
külföldi bankárok hatalmába került, és bizonyos külföldi
bankárok
osztokodtak rajta, akik az Egyesült Államok
államtitkárával

                    üzleti viszonyban álltak

(részvényei voltak az Angeles Mining Co.-nál).

Mint mikor Morgan behajtotta a hondurasi jövedelmi
adókat,

Morgan, az ádáz,

                    úgy csörtetett, ahogyan a hegyi vadkan csörtet,
és pumaszag búzlott a levegőben.

Azután eladták a nemzeti földterületet 3 millió
dollárért (Chamorro – Bryan Egyezmény),
ami végül szintén a bankárok kezébe került.

(Az USA kisajátította minden korlátozás nélkül

                    egy csatomaövezetet,

                    2 szigetet a Karib-tengeren

                    és egy tengeri haditámaszpontot,

a haza 3 millióért – és a pénz a bankároké –

és a vámokat továbbra is a kölcsönzők szabták ki
meghatározatlan

időre – a hiteladósságok teljes kiegyenlítéséig –

és a kölcsönzők kisajátították a Nemzeti Bankot, és
úgyszintén

a Vasutat, 1 millió dollárért felvásárolva a részvények

51%-át, és abból, ami a nemzet volt, nem maradt más, csak
a zászló.)

                    Sötét az éj és nincs kerozin a tanyán.

                    És bagoly huhog a hazáról.

Nem zeng már a kicsiny pihul éneke.

Területi annexióra nem került sor,

az USA-t kielégítette az ország fölötti uralom (Díazzal és az összes többi elnökkel a mostaniig) minden előnyével az annexiónak, kockázataival és költségei nélkül, „szó sincs arról, hogy játszani akarnánk a szavakkal – egy professzor, 1928 körül, a *Daily News*nak, Párizsban –, senki se kétli, hogy Nicaragua függetlensége nem létezik.”

Tőkét befektetni Nicaraguában és támogatni a már egyszer befektetett tőkét, ezt a célt szolgálta az Egyesült Államok Külügyminisztériuma.

Politikai terjeszkedés a gazdasági terjeszkedéssel kacérkodva:

és gazdasági terjeszkedés, mert a tőkét nem lehetett kellőképpen

megsokszorozni az Egyesült Államokban, vagy mert kevés volt,

szóval Nicaraguában

that is: imperializmus,

intervenciók tökekivitel céljából, vagy vice

versa.

A diplomácia a bankárok révén leigázta az országot,

a bankárok a diplomácia révén vonták ki belőle a pénzt.

Összegyűltek szigorú etikett szerint a baljós keselyűk.

A Bruttó Nemzeti Jövedelem körül.

Hasonlóképpen a cápához, amikor vérszagot érez.

A külső beavatkozást megkönnyítette a belső szervezetlenség

és korrupció, mivel a beavatkozás megerősítette

a szervezetlenséget és a korrupciót, és továbbfejlesztette őket

(világos, mint az övesállat szeme).

Ebből következik:

az imperializmus mint züllesztő, zavarkeltő tényező stb.

a visszamaradottság, a korrupció okozója Nicaraguában:

meggyalázva egyezményeket, alkotmányokat, jogi döntéseket,

polgárháborút provokálva, választásokat manipulálva, megszegve,

lopásokat támogatva, elkurvítva a politikát, nyomorba döntve a népet,

megakadályozva, hogy egyesüljünk,

ügynökeket beépítve az államhatalomba

a nép akarata ellenére, megdrágítva az életet,

védelve

az elnyomást, és halált hozva.

Ilyen volt Nicaragua (amikor Sandino megjelent) elidegenített

területével, egyre növekvő

külföldi adósságával, a New York-i Banqueros Szindikátustól

függő pénzügyeivel, és a fejlődés minden lehetősége nélkül.

Az egész ország

akárcsak most Cabo Gracias a Diós, már csak egyetlen
viskósor, egyetlen utcával, és rajta, két méterre a tengertől,
egy keselyű meg egy kutya, haldarabon marakodva.

Azt mondtam, hogy lerakják tojásaikat az iguanák. Ez a
fejlődés. Ők

(vagy a békák) a csöndes szénkorszakban
kibocsátották az első hangot,
az első szerelmes éneket a föld felett,
az első szerelmes éneket a hold alatt,
ez a fejlődés.

A fejlődés a csillagok felől jön.

Új termelési viszonyok: ez is
a fejlődés. Elnyomás. Az elnyomás után a fölszabadítás.
A Forradalom a csillagokban kezdődött, millió
fényévyire. Az élet buboréka
egy és ugyanaz. Az első
gázbuboréktól az iguána tojásáig, az új emberig.
Sandino büszke volt arra, hogy az „elnyomottak hasából”
született

(egy niquinohomói indián asszonyéból).

Az elnyomottak hasából születik majd a Forradalom.
Ez a fejlődés.

A pelikánok közt a hím fölfújja bendőjét udvarlaskor,
azután megragadja a nőtényt.

A fejlődés még ennél is több:

Che, aki halála után mosolyog, mint aki nemrég tért vissza
az Alvilágból.

„Mohamed paradicsoma” – mondta a földről Gage,
én pedig azt mondom nektek, hogy a Paradicsom
eladatott,

ígéret Földje, a földbirtokosok osztották szét egymás közt!

Föld, amelyhez tartozom, akár
a tigvilote-fán fészkelő galamb és a gyászos gerle.

Nindiri, Niquinhomo, Monimbó,
Nandaime, Diria, Diriomo.

Gyermekkorunk ökre, Darío látta párát eregetni egykor.

A szürke guánok, suhancként hallottuk őket énekelni.

A kurvanyázások. Kagylót halászni jártunk a folyó
torkolatához.

Az ananászkeretek sövényén megjelent az ananásztolvaj.
Csörgő szarkák, mangókat zabáivá, fészkeket dézsmálva.
Faágon zöld hullámos papagájok, mintha levelek
rikácsolnának;

és amikor elrepülnek, mintha a faág repülne el!

Volt egy tukán egy kiszáradt ágon, szárazságot jósolt.

Délután öt óra, a kukoricalepények egymáshoz
verődnek,

és árad illatuk a cseréptálakról,
meg a nedves tűzifa szaga. Ez órában
Nindiri ruhát mosó asszonyai visszatérnek a tórol.
Managua tava fölött kócsagok raja száll át.
Ilyenkor hoztam el menyasszonyomat a gépíróiskolából.
Ilyenkor gyúltak ki az első fények,
és az utolsó ararapár elszállt.
Managua. A dús hajú Rubén a mólón, menyasszonyával,
a fehér és barna kócsagokat nézik.

Simogató az alkony.

Ő „barna kócsag”-jával. Az első csók.
Hányszor mondtuk mi, nicaraguaiak, külföldön,
„szarország vagyunk”, kocsmaasztaloknál, penziókban,
ahol összejönnek az emigránsok, de
emlékeztünk a hússal töltött kukoricalevéltre, a hájlevesre
korianderral, ají-borssal, a „Szentséges”
énekeire, a számócabokrok illatára decemberben,
a csupakék tóra és a tavon
fehér vitorlaként ívelő kócsagra
vagy a kócsagként szálló kicsiny vitorlásra,
és némelyikünk
a májusi illatra gondolt, az ázott udvarra, a nedves
cserepekre,

Nicaragua hevére, illatára,
kip-kop-kip-kop-kip-kop-kip-kop,
kopogására a háztetőre hulló esőcseppecskéknek,
sípjelére a Granadához közeledő Victoria gőzhajónak,
ez a föld – hányszor mondtuk – jobb sorsot
érdemelne.

És némelyikünk gondolt még:

vasrózsákra formázó, messzi szélalmokra,
a mozdony énekére a mezőn,
a teheneket nógató kurjantásra, a korareggeli fejésre,
a sajtok illatára, kenukban szállították a sajtkészítő
asszonyok,
távírópóznákra valami legelőn keresztül,
a Victoriára a mólóban és a TACA repülőgépre,
a gyapotültetvényre, hófödte mezőként virágzott,
és mögötte a Momotombóra.

És a dízel vonatcskára, a tavat szegélyezte útjában León
felé.

Vagy:

a lenyugvó napra, ahogyan Momotombóra
sugárzott,

a sárga és narancsvörös, moharra hal színű
tóra,

egy suhancra, aki Matearéban halászott,
és a leóni kis vonat füttyére.

Rubén a Momotombo-vulkán vidékéről utazott Managuába
apró gőzhajócskákon. Látott fehér és barna kócsagokat.
Szépséges asszonyokat. A fedélzeti ebédlőcskében,

azt mondja, koktélt és konyakot fogyasztottak.

A növények vágyakat ébresztettek benne, és elandalították.

Egy kávészínű tanyán egy kakaószerű parasztasszony tőkhéjből készült edényben lágy vízzel kínálta, és ő az edényben

pajzsokat, madarakat, palmettákat, meandereket, írást látott.

Masayáról Háíz jutott eszébe.

Virágok a kertekben, virágok az asszonyokon.

És a polgármester megöntöztette a virágokkal teli sétányt.

Nindiri mellett a Masaya-vulkán. (Victor Hugó mesélte, hogy hajdanvolt időkben Momotombo nem szerette istenét, aki kegyetlen vala.) Ne üssön...Ne üssön...Jaj, anyácskám! Jaj, anyácskám! Megölnek! Arca véres cafat már.

Orrjáromcsonthomlok véres cafat. A bal szeme majdnem kifordult. Az őrnagy azt mondta: Még...Még...

Öljétek meg... Ne hagyjátok élve.

A smaszerek egyre csak

ütlegeték

a villanydrót nyalábokkal. Ő meztelenül feküdt a vízcsap alatt. Még...Még egyet... Még... Öljétek meg...

Öljétek meg... Ő maga verte a villanydrót nyalábbal.

És rugdalta. A szíve tájára rúgott. Megöllek, te szaros.

Az Őrnagy acélsodronyt vett a kezébe, és a fogoly nyakszirtjére

csomózta; ő

futott és fölbukott 15 méter után. A bal szeme majdnem kifordult.

Jobb oldala olyan volt, mintha másik arca nőtt volna ki ez oldaláról. Elvonszolta magát a véceig, és holtan zuhant le.

A fiú hulláját a Masaya vulkán kráterébe hajították.

A Masaya Pokla mondták a spanyolok. Oviedo, aki látta volt:

„Fenekében és vége-felében, amelyet láték ez kútból,

folyékony tűz fala, mint víz, vagy olyasféle anyag,

izzó parazsaknál vakítóbb vala színe, és mondhatni,

olyan égő anyag, amilyen tűz nem is tud lenni,

és fortyogott, nem mindenestül, de részeiben,

egyik helyről másikkra vándorolván heve,

és buggyanások vagy bugyborékok pattogtak ki belőle egyik és másik végén.

Hallottam mondani ama karikától, Nindiritől,

hogy ez kútból meztelen vénasszony jött ki és mondta nekik,

ha győzni akarnak, vagy ha esőt könyörögnek, hogy bőven legyen kukoricájuk,

áldozzanak, és állt ott egy vagy két vagy több ember áldozatképpen,

és néhány asszony és néhány fiú és néhány leány, azután

pedig, hogy a keresztények
megérkeztek ama földre,
nem akart többé előjönni a vénasszony, csak délutánonként,
vagy majdhogynem soha, és mondá nekik,
hogy a keresztények gonoszok,
és amíg el nem távoztak, találkozni nem akar az
indiánokkal.
És azt mondta Nindiri, hogy nagyon vén vala az asszony,
és ráncos, a melle a
köldökéig lógott,
és alig volt haja szála, az is fölfelé meredt, és hosszú és éles
fogai, mint a kutyáké, és sötétebb színű vala, mint az
indiánok, és
szemei üregükbe süllyedtek és onnan lángoltak elő...
És az Ördög «a kezdetek kezdetén megöletett»”.

És ama Don Manuel Zavala, önszámúzott New Yorkban
a 20-as évektől fogva, azt mondta 75 évesen, hogy nem
tér vissza Nicaraguába, amíg ott van a Gengszter,
betegesen tért vissza nővéreihez, és még ott volt a Gengszter,
meghalt az ő vén Granadájában,
és még mindig kormányzott a
Gengszter.
Coronel ismert egy öreget Granadában, aki azt szokta
mondani,
csak hogy valamit mondjon:
„Szeretnék külföldi lenni, hogy szülőföldemre
visszatérhessek.”
És Gilberto arról álmodozott, hogy bárhová emigrál,
mondjuk
Angliába, „Nicaragua Tavával, zanate madarával, a
Granadától
Managuáig vivő vonattal, töpörtyűvel, jukkával,
Coronel
Urtechóval”.

A mélykék víz fölött vitorlák, kócsagok.
A blue jean színű tó, így mondta William.
A szerelemre adatott nekünk ez a szépség.
San Ubaldo szintjén egy csónak megáll a tó közepén...
és csáják érkeznek Colón felől.
Tó, holddal.
A hold a tó fölött és a holdszínű víz.
Az egyenlőség számára született szépség.
(Nyugodt az éji tó, a távolban egy motoros
csónak.)
Bandákba verődve vonultunk a tóra halászni
„...a föld, amelyet nektek adok... mondja Jahve”.
És itt vannak a kalózok vagy
a „Fuvarozási Társulat” vén, elsüllyedt bárkái,
az öreg Vanderbilt gőzhajók, ma a cápák nyüzsögnek

körülöttük,

talán csak kéményük látszik ki a vízből
moszatokkal és kacsaszarral (Vanderbilt
nem tudta kimondani: Nicaragua. Azt mondta: Nicaraguay.)

Moyogalpa kikötője szétrohadt...

Nem kurva a haza,
de épp most akarták fölkínálni egy
hotelban tanyázó rémnek,

Hughes kísértete volt az.

Moyogalpa kikötője szétrohadt,
és fekete gödrökön ugrál ott az ember a holdfényben
hajnalban érkezik a csónak San Miguelitoba,
feketekávé és sült hallal töltött lepényt árulnak a mólón,
és hajnalodik, zöld fények tükröződnek a lágy vízben.

Egy fiú zsinóron arany- és vörös színű moharra-halakat
kínál.

Föld, amelyet mitőlünk elraboltak.

Bankárok, Somoza dinasztíája, társaságok, ők rabolták el,
és elrabolják nap nap után.

Földem és földem folyói, én szép folyóim: tanyák kenukkal,
és mellettük a száradni kitergetett ruha,
a folyókban tükröződő budik,

és egy evezős csónak, folyón lefelé,
szintén visszatükröződve a vízben, mintha üveget hasítana
(vörös ruhás asszonnyal),

és kávészínű, parti tyúkocska,
citromsárga szárnyú, hosszú lábú,
fehér vízililiomok fölött lépked,
könnyű, mint egy virág,

Guapote-hal színű a víz a partok mentén,
és ott nyílik a szorokontil sárga virágja,
ott repül a kék színű arara,
ott úszik a kígyónyakú madár
(nyaka, mint a kígyó, csőre, mint a tű),

jön egy gyors motoros a vízből oldalán kilátszó
motorjával,

és rémulten menekül a kis kócsag.

Cédrusfák illata.

Fűrésztelepek zaja a folyó mentén.

Fehér kócsagok a vízparton és alattuk fehér tükörképük.

Olyan az újhold, akár egy könnyű kócsag.

Sötétedik az Escondido folyón, és énekel a guvatgém.

Itt kell országot alapítanunk.

Ez a bejárata az ígéret földjének,

mely tejjel és mézzel csordul, mint egy asszony,
mel et lac sub lingua tua,

a csók idejében csattan és azután idejükben csattannak a
csókok.

„A földön, amelyet néktek adok, ne tartsd
írástudatlanságban

testvéredet, hogy ő vágja a te gyapotodat és szedje a te

kávédát.

Jahve szólt.”

Ez az ígéret földje, a Forradalomé.
Dolgaik közösek leendnek,
„miként Ősatyáink bűnesete előtt vala”.
Láttam zöld banánültetvényeket
és nádültetvényeket, másféle zöldből.
Zakate-fűvel teli legelőt tehennel
és ösvényt a cukorfenyők között...
Művészeti iskolákat álmodtam ide,
óvodákat.
Sárga és kiégett dombokra emlékszem.
És odébb tökökkel és tejelőkórákkal teli mezőkre.
A lappantyú éjjel a dzsip elé szállt,
szeme a fényszórókkal egyszerre villogott.
Emlékszem Telpaneca kávéültetvényeire,
Jalapában csak dohányföldek vannak.
El Jícara: arrafelé
tisztán fut az El Coco, a fehérítő homokban aranszemcsék.
Jalapa után balzsamfenyők illata árad...
Vagy a buszról odalátszik:
egy malom, egy kolostor
egy dombon, egy falusi temető.
Az ararapagájok mindig párban repülnek,
és a délutáni égen szállnak fecsegve (vagy veszekedve)
arara-nyelvükön.
Emlékszem, nem is tudom, miért
egy boltocskára San Rafael dél Nortéban, éjjel,
kivilágítva, odabent lányok ültek.
Fenyő borította hegyeket láttam hegyi galambok dalával
és az özvegyecskéknek becézett pintyek énekével. Ott
Quilaliban, a téren volt egy légcsavar
egy repülőgépből, amelyet Sandino lőtt le,
és amelyet harangként használtak a faluban. És
hallottam panaszkodni az özvegyecskéket.

Magányosak és

szomorúak.

Itt álmodott Sandino nagy, paraszti termelőtársulatokról.
– Azután elérjük a miskitók táborait, az
El Coco partjain, mintha madárfészkek volnának. –
Házak, iskolák, fehérhajók, kórházak, élelmiszerek,
országutak,
csatornák, fény,
de most az érkezés szépsége tölt be mindent a pálmaviskó
előtt,
a szúnyogok és az első fények órájában,
és a tigris lába nyomát látod itt: elhagyatott
a pálmaviskó.

És szomorú a szürkület, és a szúnyogok

szomorúak...

El Tuma! Újra

látni El Tumát... Virágban a kávé- és kukoricaföldek.
Köd borul a kávéföldekre, és a ködben
a kávévirág fehér illata (a narancsvirág illatát idéző)
elvegyül

a csicsitote dalával
és a csifladoréval.

Parasztember, parasztember,
de szép zsíros földet vetsz be,
csak az a kár, hogy a földed a kapitalistáké.

Vagy
feketék, kiégettek a legelők (ott
San Jósé de Rematesban): és azután
cédrus-, gvajakerdők, tukánok
énekével.

És az oroszlán-madár – oroszlán színű és hosszú –
azt énekli: pun,

pun,

pun.

Őserdői a kecálnak, aki rabként élni nem bír,
kecál-szokás és a sandinistáké.

El Bijagual: domb északon, Masún felé.

El Tapacucí, El Quiabú, El Tisey, El Tomabú, ezek dombok
Esteliből.

Pis-Pis, Condega, Yalí, Quilalí,
Yalagüina, Palacagüina,

Muy-Muy.

Országot álmodtunk ide,
harcoltunk érte, harcoltunk
sokáig,

(Pis-Pis: itt járt Pedrón. Elfoglalta a bányákat.)

és még sok mindent kell tennünk, testvérek.

Kukerawala folyó! páرزó tigrisek üvöltenek a holdfényben
partjain, és üvöltésükre

rémült rikácsolással válaszolnak a majmok.

(Iskolákat fogunk építeni El Kukerawalában.)

Igazságos társadalmi rend, mely
biztosítja, hogy sose térjen vissza
a társadalmi egyenlőtlenség rendje.

El Chipote...

Ezen a nedves és ködben úszó hegyen, ahová nem hatol be a
nap,

fehérfőfájú, hosszú farkú majmok és a cukorfenyők,
az ámbrafák, az indákkal, fikuszokkal benőtt
mahagónifák ágain ülő ararapapagájok közt,
ahol a lappantyúk rikoltását, a tigrisek üvöltését,

a tukánok trilláját hallani,

itt volt az ő főhadiszállása.

Itt énekli fészkében a legmagasabb ámbrafa legtetején, talán
60 lábnyira a földtől,

gyönyörű, földi énekét a kecál,

mozdulatlan, nem látod, fényre formáz;

ha felhős az ég, tollazata a ködben úszó falevelek színére hasonlít,
de átszüremlik a leveleken a napfény, és íriszé,
napraforgóvá lesz,
mintha a lombokra tűző napsugarak színeibe öltözködne.
Zöld ruhájával, széles karimájú kalapjával, vörös gallérral...

Perlas lagúnája. Huahua lagúnája. Sandy Bay.
Hosszú homokzátonyok, ahol
holdfényben szeretkeznek a valódi cserepes teknősök.
Punta Gorda világítótornya 100 lábnyira a tengerszint fölött.

Monquibel öble Punta Micóban.
És kókuszpálmák nőnek a szigetecskéken. A part mentén
languszták tanyáznak. A kék vízre és a fehér
szigetecskékre lerakódik a guanó, ráhull a kókusz.
A Mico folyó. El Siquia. Elnézem a tutajokat.
Erre járnak a kaucsukgyűjtők.
Itt énekel a csillogó tollú hajnalmadár.
Mérföldnyire nyúló kókuszligetek az Atlanti-óceán partján.
Benzin és kaucsukfoltok hasítanak a csillogó vizekbe,
amelyek azután tükörsimává fényesednek.
Egy falvacska egy homokzátonyon

egyetlen magányos
világítótoronnyal,
a tenger morajlása és a villanytelep zümmögése,
tengeri szél ringatta pálmaligetek,
a hold a pálmák árnyéka mögött.
A fát nyáron vágják fel, és a rönköket
festéssel jelölik, vagy hasítással, azután traktorok vagy
ökrök
vonszolják őket a szurdokig, és a tengerig úsznak az első
esőkkel.
Szeretném látni, amint a fát felhasogatják.
Szeretnék beszélni a teknőchalászokkal a szigetecskéken.
Erről a földről való énekem. Költészetem, ebből a
levegőből,
akár a trombitás zanate, akár a kókuszpálma.

Ezek a posványok hiányoznak nekem.
Elszomorodom, ha Prinzipolkára gondolok.
Az öböl kék, és egy hajó (banánszállító) horgonyoz az
öbölben.

Banánültetvények végig a folyóparton,
és azután síkságok,
és lagúnák, kecálszínűek,
és végül elérsz a sumók táboráig:
egy szerelmes dal sumo vagy miskito nyelven.
És cápák nyüzsögnek a tengerszorosban.
Jaj, United Fruit,
Jaj, United Fruit!

Mint ciklonok jártak erre ezek a társaságok.
Voltak vasárnapok, amelyeken a miskitó lányok
anyaszült meztelenül mentek a templomba (a baptistába),
miskitó kisasszonyok, semmit se tudtak felvenni magukra.
És voltak, akik éhen haltak
a szó szoros értelmében.

Testvérem, Pedrón Altamirano!
Elképzelem a bányák szomorú fényecskéit.
Látom az arany útját egy prinzipalkai lefolyótól
egy Wall Street-i Bank pincéjéig.

A harc nemzeti, mondta Sandino,
de azután nemzetközivé lesz.

Mister Spencer aranybányáiban a bányászokat
minden hatodik hónapban röntgensugarakkal vizsgálják
meg,

hogy megállapítsák, tüdőbajosak-e.

Ha foltra bukkannak, azon nyomban elküldik
a férfit. Amikor eljön az ideje, vért köp,
kártérítést kér a bányától, a bánya egészségesen
bocsátotta el, később támadta meg a kór, a bánya
nem felel érte. És meghal egy managuai utcasarkon.

(Ha sumo vagy miski tó indián, visszatér falujába,
és megfertőzi. Egész falvak néptelenedtek el.)

És a társaságok, mint sáskák, vonultak végig a tengerparton;
csak tönkök maradtak a fenyevesek helyén.

Amerre jártak, semmi se nő újra.

Itt járt a Magnavox.

A nyersanyagok illata vonzotta ide.
És miként a General Motors egykori elnöke mondta,
ami jó a General Motorsnak, jó az Egyesült Államoknak,
és vice versa.

Az imperializmus azt állítja, hogy boldoggá akar
tenni

bennünket.

Őserdő mindkét parton, és középen a folyó,

mint folyékony

őserdő.

Tételezzük fel,

hogy egy miskito tábor van itt, ahová megérkezünk,
és szerelmes dalt hallunk miskitóul, a szerelem szavával,

kupia-kumi = „egyetlen szív”.

„Egyetlen szív”, mintha most a militarizmus
válna egy szívvé a pénzzel (azokéval, akiknek nincs
szívük).

De nem, a

kupia-kumi

valóban a szerelem, maga az egyesült nép
forradalomra készülőben. Csakis a szerelem

a valódi „egyetlen

szív”.

Caribbean Bener Lumber Co. Bluefields Lumber Co Gold

Mining Co. Luz Mines Ltd. American Smelting Refining Co.

Neptune Mining Co. Long Leaf Pines Co. Cukra Development

Co. Nicaragua Lumber Co. mit tudom én, még mennyi, Magna vox, mit tudom én, még mennyi...

Tábornokom, Sandino,
a tanyára jöttek a tengerészgyalogosok,
a tanyára jöttek meggyalázní a lányt!

Testvérem, aki mezítláb jársz és wolframot fejtesz.
Analfabéta az antimonbányában.

Az International Telephone and Telegraph
szabadon jár, mint a tigris.

(így igaz, és
a Már-Tudjuk-Melyik tábornok még több lánykát
becstelenít meg,
és még több parasztot hajítanak a mélybe a helikopterekről,
és Mons. Chávez megáldja a rendszert).
Azt állították, hogy a gazdaságügyi miniszter a népet védi
meg,
hát nem az Essót?

Még léteznek encomiendák.
És amikor zárórát jelez a harang
a New York-i Értéktőzsdén,
valamit, amiről nem is tudsz, testvérem, elrabortak
tőled.

Amikor a Wall Streeten azt mondják a Money Managerek:
„Öt milliót készpénzben elvesztettünk ma délután”,
ez a Wall Street nyelvén azt jelenti,
hogy öt milliónak megfelelő értékű részvényt vásároltak fel.
Az Államtikárok elszállnak, mint a költöző madarak,
de itt marad a Standard Oil.

A kanadai azt mondta a miskitónak: rossz a kommunizmus,
elveszi mindenünket. És a miskito, aki a Havannai Adót
hallgatta

miskitóul,
azt felelte: Rossz Önnek, akinek mindene megvan,
jó a miskitónak,
a miskitónak
semmije sincs.

Azután nemzetközivé lesz,
mondta Sandino. És Sandino azt mondta a parasztoknak:
„Egy napon győzni fogunk. És ha én nem érem meg,
a hangyácskák majd eljönnek hozzám, és elmesélik a föld
alatt.”

Hazatért Darío, a fogadtatás diadalittas, az ifjakat
megbűvölték próféciái, pohárköszöntők, a jó Rubén, és
dicsfényvel az ország, „nemzeti és végleges
győzelemmel”...

(tízben történt, egy év múlva, tizenegyben megjöttek

a bankárok).

Még harcolunk, Sandino a tengerészgyalogosok ellen,

és jaj, a hegyekben mennyi Rubén Darío vág ösvényt macsetével. A tanyák lakói örök éjben élnek.

Filozófus, aki cipőtisztító maradt.

Zseniális festő a kecskék közt. Nemcsak

írni, olvasni nem tud:

gondolkodni, szeretni, álmodni sem.

Látod ezeket a buszokat, szegényekkel teli? Ők a valódi gazdák,

ők emelték az Amerikai Bank épületét

– kurva magas – és ők, ki más

a hidakat, a csatornákat. Egy van még hátra,

hogyan megszerezzék

mindezt.

A szegények. Mindenek előtt

a legszegényebbek,

(a seggberúgottak, a lyukas ülepűek, a szarosak.)

Lökhajtásos repülőgépek raja piszkítja be az égi kéket,

és téged, testvérem, kiebrudaltak civilizációjukból, hiszen

zöld citromodból, nem is sejted,

citromszörp készül, hogy kiszolgálják lökhajtásos repülőgépeiken.

Aranyszínű eperfádból kamionok platója,

keménytörzsű gvajakfádból propellerek, kerekek készülnek, és...

de inkább

kíséred gitárral ezt az éneket:

sokféle fontos dolog van,

de legfontosabb az ember...

hirtelen szeiba- és mahagónifák alatt,

anélkül, hogy előzőleg észrevennénk,

táborhelyünkre érünk. Viskók. Tábortűzzel,

agyagkorsókkal,

örlőkövekkel, nyersbörtakarókkal, sózott

húsdarabokkal, egy karbidlámpácskával Szent Antal képe

előtt,

és vannak lopok kukoricacsövekkel bedugaszolva,

egy

kisgyerek sír

élénk színű rojtokkal díszített, pitakenderből készült függőágyban,

és egy gramofon szól, meg egy gitár is, és odakint

a tábortűz fényénél a *Don Quijotét* olvassa Sandino.

– bevehetetlen erőd, akár a kecál fészke –

Sandino ismét El Chipotéba érkezik, fiúk.

Ismét megtámadja éjszaka Telpanecát.

És Pedrón ismét El Coco környékén jár,

vagy talán Boaco

felé.

A parasztok ismét morzsolatlanul hagyják a kukoricát,
örletlenül a babot,
és megindulnak Sandinóval bekeríteni a bányákat, odaszózni
a

tengerészgyalogosoknak,
fölgyújtani a Standard Fruitot.

– Sötét az éj, és köd van, és 140 sandinista
meglepi a kaszárnya őreit –

– Szürkületkor a sandinisták őrszemeket állítanak az útra,
ahonnan jönnek majd a tengerészgyalogosok –

– Miguel Angel Ortez fölmagaslik az éjben

hosszú, szőke hajával, fekete nadrágjával –

Puskák és macseték és két öreg Lewis gépfegyver

és kiáltások: ÉLJEN SANDINO!

a lövések közben: SZABAD HAZA VAGY

HALÁL!

– Sötétedéskor a tengerészgyalogosok

bemerészkednek a fenyveserdőbe

(hallanak még valami gitárpengést a fenyők mögött),

és váratlanul megállít a tartalék San Rafael dél Nortéban:

„Ki az?”

„Éljen Nicaragua!”

„Jelszó?”

„Ne add el soha a hazát!”

És Pedrón és Ortez ismét egyesülnek, hogy bevegység
Jinotegát.

Pedrón ismét arra biztatja a népeket, faluról falura járva,
hogyan

ne szavazzanak,

támadás után a tengerészgyalogosok hallják az
istenáldjonokat és

az ösvércsapat ügetését és a szekerek dübörgését az éjben,
és Lee sebesülten a földre zuhan...–

Megalakulnak a nagy. paraszti termelőszövetkezetek,

megkezdődik az írástudatlanság elleni kampány,

balettezni tanulnak a fiúk Muy-Muyban,

színészetet Tecolostéban, Telpanecában. Látom

a kizsákmányolás nélküli

földet!

Szétosztjuk a nemzeti vagyont egyenlő módon,
a bruttó nemzeti összterméket, mindenkinek egyenlően.

Nicaragua Nemzeti Gárda nélkül, látom az új napot!

Föld, terror nélkül. Dinasztikus zsarnokság nélkül. Dalolj,

dalolj, trombitás zanate.

Se koldusok, se prostitúció, se szélkakas politikusok.

Világos, nincs szabadság, amíg gazdagok vannak,

amíg mások kizsákmányolásának szabadsága létezik, amíg

a többiek kirabolni lehet,

amíg osztályok vannak, nincs szabadság.

Nem születünk szolgáltnak,

se gazdáknak.
Testvéreknek születünk,
arra születünk, hogy testvérek legyünk.
Kapitalizmus – mi más, mint emberek adás-vevése?
Mert miféle út ez, testvérek, ahová
Első osztályú és Harmadosztályú jegyekkel
megyünk?
Van nikkelnünk, és az új emberre várunk,
mahagónifánk, és az új emberre várunk,
tenyészállataink, és az új emberre várunk,
csak ő hiányzik, az új ember.
Gyertek,
szaggassuk szét a drótkerítéseket, elvtársak.
Szakítsunk a múlttal. Voltaképpen nem is a mi múltunk
volt!
A kizsákmányolóké, akik a kurvák tanyáján tovább
folytatnák
a kizsákmányolást.
Miként egy kubai lány mondta nekem:
„A Forradalom,
mindenelőtt,
szerelemből fakad.”
Szeretnék föliratokat látni már az
országutakon, mint:
Nem annyit érsz, amennyit másoktól elveszel,
de annyit, amennyit a többieknek adsz.
- Hajnali 2 óra, sűrű köd mindenütt, San Rafael dél
Nortéban
Sandino 6 segédtsíztjével elindul a templomba,
hogy oltár elé vezesse Blancát. Ő pisztollyal,
hosszú szárú csizmában, vörös
kendővel.
Blanca fehér ruhában,
fátyollal és kávévirágból készített koszorúval,
és a vőlegény visszatért a hegyekbe, ködfelhők
és virágzó kávéültetvények
közt –
A nép azt énekelte akkoriban:
*Meghalt már a keselyű,
viszik már temetni.*
Minden fa, minden cserjés, minden szikla
hamarosan sandinista lőállássá változott.
(Az éhség nemcsak lepényre és babra éhes,
noha lepényre és babra is éhes).
És legyen egy plakát ezzel a fölirattal:
akik meghaltak a népért,
föltámadnak gyönyörűen a népben.
Mit énekel a karmazsin pirók, mit énekel a huncut-a-bíró
a drótkerítéseken? Új napra virradunk, és
új termelési viszonyokra holnap.
Mindenki képességei szerint,

és szükségletei szerint mindenkinek.
Rendszer, amely megoldja az élet szükségleteit,
és mindazon szükségleteket, amelyek a termelést
meghatározzák.

Például:

a ruha nem azért készül, hogy pénzt csináljanak belőle,
hanem

azért, az ördögbe is, hogy fölvegye a nép.
És ki lesznek sajátítva a fényűző lakosztályok,
és mindenkit, aki munkára alkalmatlan,
minden szükségletében kielégítünk
a *Tupamarók programja*).

A POPOL VÜH intelme így hangzik: „Keljenek föl
mindenek!”

Annyi kukorica van, elvetni való, annyi gyerek, nevelni,
annyi

beteg, meggyógyítani, annyi szerelem,
szerelmes éneket énekelni.

Én egy

születő

országról dalolok. A tó hol kék, hol ezüstös és aranyló. Az
égen

kócsagok szállnak,
„valóban tejet és mézet ad” mondták a kizsákmányolók,
és azután Jeremiás: „Hirdessétek a messzevaló szigeteknek,
vigadoz a szűz a seregben.”

Az emberfia.

Ő hiányzik csak, az emberfia.

(„*a földnek porává lesztek, de nem
mindannyian*”)

Kommunizmus vagy Égi Királyság a földön, a kettő
ugyanaz.

Génié tábornok „kihallgató” termei

óvodatermek lesznek, ahol leánykák babákkal játszanak,
kisfiúk Pinocchióval,

a tankok traktorokká alakulnak át,
a rendőrkocsik iskolai buszokká,

és a gép az ember legjobb barátja lesz!

Szabad-emberek Tábornoka,

elmesélik majd neked hangyácskái a földnek!

Ah, ez idők Pinocchio idői

(arról a napról álmodom, amelyen nem lesznek többé
gazdagok).

Most ezt a jelszót írjuk a falakra:

AZ ÉLET FELFORGATÓ

vagy

A SZERELEM A MI AGITÁTORUNK

írjuk a falakra Leonel Rugamával:

A KURVANYÁD ADJA MEG MAGÁT!

Joaquín Pasos verssorait is írjuk a falakra:

Ki innen, ki innen, ki innen,

ki innen, ki innen, jenkik.

Amikor a tukán száraz ágon énekel, szárazságot jósol,
amikor zöld ágon énekel, esni fog.

Törd a kerítést.

Keljen föl mindenki, a holtak is.

Ez itt dalomnak földje.

És éneklek, mint a sziklafecske, rekedten, sziklás
szurdokokban,

– éneke messziről mintha bögés volna –

és a szurdokok üregeiben fészkel.

És mint a vidám gvisz Nicaragua kertjeiben és parkjaiban,
a rikoltó-gvisz, azt énekli:

RIKOLTÓ-GVISZ RIKOLTÓ-GVISZ

RIKOLTÓ-GVISZ

és mint a guan, amely Chontalesban és Chinandegában
énekel a száraz mezőkön, esőt jósol,
ilyen az én dalom.

És éneklek, mint az oroszlán-madár

vagy kokoroka, a magányos madár,

aki rettegve énekel, a puma jöttét jelzi.

És mint a harangozó madár, a nap óráit bejelentő.

Az Atlanti-óceán hajnalmadara, azt énekli, hogy hajnalodik,
olyan az én dalom.

És mint a nádasok horkoló guvata madara horkanó hangot
hallat

a posványokban, a mocsarakban,

így dalolok, és úgy is, nyilvánvaló, mint a trombitás zanate,

kicsi zanate, kicsi zanate,

az elnyomottak madara,

és mint az álarcos kotina, nedves erdőkben rőfög és
kuruttyol,

és mint az északi hegyek ché-ché madara, a gerillákkal teli
hegyeké,

aki azt énekli: CHE-CHE CHE-CHE CHE-CHE

És mint a víg madár: úgyszintén a költő hangja,
ezen boldogé, aki azt dalolja: VÍG VAGYOK

VÍG

És olyan vagyok, mint az alkonyi lappantyú, a
szomorú madár, azt énekli: MTT-MOND MIT-MOND
MTT-MOND

és olyan is, mint a bagoly (szemén szemüveggel),

mint a bagoly, huhogok a romok közt.

És mint a pihilek, azt éneklük: PIHIL PIHIL PIHIL
(amikor esni fog),

a szorokontil virágjai között, San Jüanban,

ott, Coronel tanyáján PIHIL PIHIL

(az eső érkezését bejelentve),

és mint a délután-6-órai-madár,

szomorúan énekel a hegyen,

csak egyszer énekel, délután 6 órakor,

azután elrejtőzik

hegyen,

ilyen az én dalom.

És mint az övé, földünknek talán legszebb madaráé,
a ködben úszó erdők kecéljének dala,

– a napfényben még szebb, mint a homályban –
figyelmeztető kiáltása érdes

KRAK, NAGYON MESSZIRE HANGZÓ,
de földi hívása dallamos füttyülés (2 tónusú),

ismétlődik,

és ismétlődik.

Meghazudtolni az AP-t, az UP-t,

ez is a költő küldetése.

„És bizonyos madarak csak bizonyos népeknek énekelnek”
– így mondta Joaquín Pasos.

Csakis

akkor vannak

problémák

ha megoldásuk is van.

„Egyetlen szív”

PIHUL PIHUL PIHUL

PIHUL

VÍG VÍG

KRÁK!!!

ITT VAGY MEGINT

ODÉBB ODÉBB

MIT-MOND MIT-MOND MIT-MOND

CHE CHE

MÁRIA A REGGEL ITT VAN / MÁRIA A REGGEL
ITT VAN

Az árvaszúnyogok

Délután halvány szürke felhők szállnak a tó fölé,
nem felhők,

árvaszúnyogok fellegei,

olyan kicsik, hogy a szitán is átbújnak,

nem hagynak olvasni minket,

rátélepednek könyveink oldalaira,

áttetszők és zöldek, egy betű méretűek,

olykor le kell oltanunk a villanyt. Másnap

halott árvaszúnyogok dombjai a teraszon,

seprút kell fogni. Csak 24 óráig élnek,

egyszer sem esznek,

emésztőrendszerüksincs.

Azt mondják, a Szent János folyó árnyas rejtekeiből jönnek,

ahol lárváik két méter mélyen fekszenek.

Néha

megvirrad a nyugodt tó, Balsillas felé, teli

halott árvaszúnyogokkal, 1 mm sűrűn beborítva,

roppant halak ugrálnak mindenünnen felfalni őket,
és mintha csatorna nyílna, amerre halad a csónak...
A dalos szúnyogokra hasonlítanak,
de nem csípnek

– mi lenne, ha csípnének –
Tudni szeretnétek, hogy élnek evés nélkül, hogyan nőnek.
Nem nőnek: olyanok, ahogyan megszületnek.
De előzőleg másféle módon léteztek,
fekete férgesek voltak, úszkáltak a vízben,
és akkor ettek is.
Most egész életük nász, egyetlen nász.
Tudod, hogy mik az árvaszúnyogok? Szárnyas nemi
szervek.

Azt gondoljuk, hogy csupán bosszantásunkra valók,
de ezek a levegő húsából lett csöpp állatocskák
mintegy jelképei valaminek, ott a levegőben:
Másféle létezőként, amilyenell az ember
másféle elembe létezni tud, másféle funkciókkal,
olyasféleképpen, mint az áttetsző árvaszúnyogok,

sajátos

formát öltve

– csupán szárny és szerelem.

A tavon

Éjfelete égen minden csillag kigyúl,
a csillagokat egy vén ladikból nézem
– a Maria Danelia –
rizses zsákokra heverve a tatján.
A Katonai Törvényszék hallgatott ki,
és a fölöttünk levő végtelen világokra gondolkodok,
egyetlen galaxis
(Ha a föld olyan volna, mint egy rizsszem,
a galaxis a Jupiter pályája volna).
És „Modestó”-ra gondolkodok a hegyen,
parasztivadék, keresztnevét se tudjuk.
Azért harcolunk, hogy kiteljesedjék sorsunk a galaxisban.
Parasztok, csuklójuknál fellógatva,
heréjüknel vonszolva.
Lefejeztek egy 8 éves gyereket, mondják a kapucinusok.
Községi ámyékszékekbe hajított foglyok,
egyik a másikra, nő, gyerek, öreg.
És ezek a fénylő világok,
csillagok társadalma
körben fölöttünk.
Az Égi Királyság fényéveket sugárzik.
(„A világ kezdete óta nektek készült”)
Az alapgáz ideje óta,
kivált a sötétből, a csillagközi hideg terekből

és összesűrűsödve
egyre melegebb és egyre ragyogóbb lett,
egyre melegebb és egyre ragyogóbb.
Netán visszatérünk a csillagközi terekbe?

És az élet
nem jellemzi többé a világegyetemet,
mint a fény?

Mily messze leszünk az idő-térben!
Világok érkeznek hozzánk, mint a fény.
De nem látunk minden fényt. A szivárvány
ibolyaszíne mögött a láthatatlan ultraibolya,
már a szerelem övezete.
Nézek a Maria Daneliáról, és Nicaragua vize sötét,
de a fény világegyetemének része. A fény
görbülete. Mintha New York fölött repülnék.
Vagy jobban mondva:

a galaxis csillagait kezünkbe kaparintjuk,
mint máglya körül táncolok kórusát,
és Pitagórasz hallotta a csörgőket.

De a Tejút központja nem egyetlen nagy csillag,
hanem csillagok tömege

(a Nyilas csillagképé),

1000 csillagot nézek,
de a csillagászok 1 billiót látnak.
„imádni az evolúciót”

Kubában iskolák, rendelők, óvodák sokasodnak,
mint gombák eső után.

A tömegvonzás nem más, mint a világegyetem görbülete,
vágya az egyesüléshez.

Központunk közös, és miránk vár.

Sokan vannak börtönben, mások illegalitásban.

A parasztokat helikopterekből hajtják ki.

Élettel áldozva áldozunk a jövőnek.

Egyetlen testté lenni, egyetlen értelemmé,
ugyanazt akarjuk mindannyian.

A Törvényszék elnöke azt mondta:

„Úgy gondolja, hogy a szegényekért
harcolnak?”

Feleljen: igen vagy nem?”

Nagyobbá lenni, mint egyvalaki.

Minden mozgás: galaxis, naprendszer, bolygó,
a Maria Daneliával, a Loríók öreg ladikjával,
minden az idő-térben utazik.

„Hiszem, hogy a szegényekért harcolnak”

Beidéztek a Törvényszékre,
és teljesítettem a te akaratodat.

Nézem a csillagokat és azt mondom:
teljesítettem parancsaidat.

Kicsiny szögletünkben, a bolygóközi forradalmat,
osztályok nélküli emberiség,
amelyért

a bolygó a nap körül forog.
A világegyetem
egyesítése!
És a „külső ködök”,
a csillagközi terek?
Minden mozog,
legyen meg a te akaratod,
miképpen a bolygón, azonképpen a galaxisokban is.

Kozmikus kantikum

14. ének

A kéz
Első szüléink a fákon
megettek mindenféle gyümölcsöt
a Jó és Rossz gyümölcsét beleértve, a fák
megnyújtották karjukat, lábukat.
Az ágakat megragadva tökéletesedtek a kezek.
A test kinyúlt, hogy a környéket jobban lássa,
az ágak közti távolságok mérlegelése
kifejlesztette a binokuláris látást,
és a fákon végzett bonyolult tennivalók
fürgévé tették az agyat.
A fák háromdimenziósak (nem, mint a föld).
Emiatt kerültek előre a szemek
binokuláris, sztereoszkópikus látást biztosítva,
az egyazon mezőre néző szemek a hosszú bajszú
pofát kicsinnyé zsugorították.
A kapaszkodó kéz hasznosabb volt, mint a mancs:
Az ágaknak köszönhetjük a vékony ujjakat a szembe
szegeződő hüvelykujjal.
Előbb uszonyok voltak.
Villa alakúak, hogy egyrészt szárnyakká legyenek,
másrészt emberi kézzé.
Az öt ujj maga volt a tökély, többé nem is változott.
Uszonyokkal lehetett simogatni, de zongorázni nem.
A többitől elváló ujjal jobban meg tudtuk ragadni az ágakat.
A hüvelykujj bonyolult térközi utazásokat tett lehetővé.

A szellemi fejlődés is biztosítva lett a hüvelykujj által.
Jól meg tudunk kapaszkodni, hogy ne zuhanjunk le.
Az újszülöttek ezért szorítják össze annyira kezecskéjüket,
mint a majmocskák,
és hányszor riadunk fel álmunkból arra, hogy lezuhanunk az
űrbe.

Az ember keze
teremtette meg az embert. Mondjuk úgy: kiformálta őt.
Az emberi test legmesszibbre elérő része.
A faágakon tökéletesítette magát
ügyesre és még ügyesebbre, míg végül
képes lett dolgozni, alakítani (alakítva
minket átalakít),
és simogatni is jobban tud,
mint az uszony, a szárny, a mancs.
Végül megszabadultunk a besüppedt homloktól,
az előre ugró állkapocstól.
A mancs kézzé lett, a karmok lágy ujjakká.
Változásért lelkesedő lényei
a megfordíthatatlan Evolúciónak
vagy a teljes elmúlás hipotézisével összeférhetetlenek.
Az emberi arc ezért lett sima.
Az ember legemberibb része a keze.
A delfinek zseniálisak, de nincs kezük.
Szépeknek látjuk őket, egy pillanatra, míg lélegzenek,
és szomorúan alámerülnek újra mély árnyaikba.
A szaglás odafent keveset ért a szelek világában.
Ezért nem jártunk később lehajtott fejjel szimatolva
(egyenesnek lenni fontosabb: látni és nem szaglászni),
hanem előre nézünk egyenesen a füves síkságon át,
és fel az égre.
És fel a csillagokra.

Nem tudni, miért vagy kik miatt jöttünk le a fákról.
Az ágakat és gyümölcsöket megragadó kezek
képesek voltak mindent megragadni.
Már nemcsak vándorolni, hanem teremteni és érintkezni
egymással.
A felszabadított kéz, mondta Engels.
A kéz hozta létre a munkát, ahogyan a munka a kezet.
És a munka és a kéz fejlesztette tovább az elmét,
és az elme révén az emberi agyat.
A gondolkodó kéz.
Nem olyan, mint a majom keze,
ami megragad, fenntart, alig
különbözik a lábtól.
A lábtól elkülönülve szerszámmá fejlesztette magát.
A kezek barlangokat ástak, tüzet gyújtottak.
Kéz és szerszám körülbelül ugyanakkor keletkezett.
Együtt az első tudatos gondolattal.

Azzal a képességgel, hogy a gondolat valósággá legyen.
Sok hibás és szétesett tárgy jelzi,
mennyi harc volt, mennyi küszködés.
Fogunk és körmünk már nem volt fegyver.
Emberi munka teremtette az embert.
A munka első terméke a kéz volt,
és az embert az ember keze hozta létre.
A munka az embert emberek társadalmává alakította át,
és társadalmat teremtve beszélni megtanította.

Aurignacban, az aurignaci korban,
a művészet első megjelenésével egyidejűleg:
jelképes kezek a barlangok falán.
Dombormű agyag felett,
vagy színes festékekkel, pozitív vagy negatív módon.
A szín első megjelenése a művészet történetében.
Nagyot ugrott előre az emberiség.
A művészet kezdete a festészetben.
S az első festmény a festékbe mártott kéz volt.
Vörös vagy fekete festékbe mártott kéz
a kővön pontos lenyomatot hagyva.
Vörös okker és sötétkék mangán a barlangok kanyarjaiban.
Vagy a kővön lenyomatot hagyó kéz, és körülötte
a színek. Ecset nélkül.
Megdöbbentő látvány, és a leggyakoribb,
mágikus erővel, fohászkodva, haloványan.
Az aurignaci kor képzőművészetének legjellemzőbbike
színekkel körülvett kezek sora
fölemelkedve a földről a göcsörtös sziklán.
Van egy hosszú és finom kéz a félhomályban,
balkéz, vékony, szétnyílt ujjak a sziklafalon,
mintha egy testet érintenének simogatva varázsos ölelésben,
egy gyönyörű vonallal a hüvelykujj és a mutatóujj között,
már nem véletlen lenyomat,
hanem kifinomult, ecsettel festett vonal.
Emberi festmény, mondják, az őstörténet legszebbike
ez a kéz, mintegy
a *Homo sapiens* szellemi hagyatéka,
belsejét tárja fel Művészetével a barlang külső falán.
Tevékeny kéz.
megragad, rád tapad,
gondolkodni készlet.

A belsőt a külsőre jelképként kivetíti
ez a kéz.

A forradalmi szekerek felvonulásán
– én, a zsűri egyik tagja
a tribünön, Tomás parancsnok
mellett, nézve
a szekereket elvonulni, a népek folyóját,

a többség üdvözlésként a kezét fölemelte
szétnyitott ujjakkal,
vagy ökölbe zárt kézzel:
akkor hirtelen megláttam
egy kezet.

Minden mást kitörült ez a fölemelt kéz,
mint amikor a kamera közeliként mutat egy részletet,
egy tenyér és öt szétálló ujj,
és mit mondott nekem az a kéz?

Az ember legemberibb szervét mutatta meg,
ami majomból emberekké tett minket,
az emberi test legtökéletesebb részét.

Sima tér öt fürge, henger alakú folytatással,
mint az akrobaták.

Üdvözlő kéz.

Ami az első tűzkövet kifaragta,
felhőkarcolókat, könyveket, szöveteket, traktorokat,
hegedűket készített, és ezeket a szekereket is,
tenyér öt ujjal,

ami az előembert gondolkodni és beszélni készítette,
fölfedeztette vele a tüzet,

ezeket a forradalmi szekereket létre hozta,
megteremtette a Forradalmat.

Kéz, ami fegyvert fogott a barikádokon,
stilizált puska árnyékát emelte az égre.

Mindent, ami csak van,

ami emberi a földön, kezek teremtettek.

Nem tudom, hogy férfi vagy asszony keze volt-e,
de olyan kéz, amely más kezeket vagy

egy másik kezet szorított meg,

és megsimogatni készült egy másik emberi lényt.

Semmi sem emberibb, mint egy kéz,

testvér, nyújtsd a kezed,

add a kezed, testvér, menjünk kézen fogva,

kéz a kézben,

kézen fogva.

És eltűnt az a kéz,

és jöttek más kezek, és üdvözöltek...

LATIN-AMERIKAI EGYESÜLET ALAPÍTVÁNYA AZ EMBERI JOGOK VÉDELMEBEN

Konferenciaterem, alkalmi amfiteátrumként,
igencsak stílustalan,

jellegzetesen interkontinentális építkezés,

gondosan bevonva

valamilyen durva, krémszerű anyaggal, tapintásra ingerelve,

ahol a barna falemez kivilágít az aranyló fény alól,

ami a fehér tető ezüstös hengerein át alávétül,

és ráadásul

vakító reflektorok, fényképészek flash-ei;

ahol a latin-amerikai zászlók sora

egyetlen, határok nélküli hazafias színné vegyül,
az emelvény mögött, ahol a vezetők asztala áll,
pezsgő vizű, villogó poharakkal,
és a pódium a nikkelezett, csillogó mikrofonnal a
reflektorok előtt,
terem Quitóban.

ezt látom most, emelvényi helyemről,
különös módon, teli állatokkal.

Exelnökök. Jelentős személyiségek.

Az iguánától érkeztünk el lassan ehhez a fajhoz,
amely itt ül a konferenciateremben,

és a mikrofonon át leleplezi a fasiszta rendszereket.

16. Cikkely: A Végrehajtó Bizottság feladatai a következők

Állatok vagyunk, mindenki elkülönült, egyéni lény.

Állatok, az iguánához hasonlatosak.

Habár értelmes állatoknak neveznek minket.

De együtt NEM vagyunk állatok, emberek vagyunk:

az ember, például, ebben a teremben, megvédi az embert,
emberi jogait.

Egyedülálló faj vagyunk, szemüveggel, nyakkendővel, jól
fésülten.

A fák közti életből ezekig az előadásokig az előrelépés
óriási.

Különös lények vagyunk nézelődve, mosolyogva, csevegve
ebben a teremben:

egymástól eltérő és egy.

A teremben csak Egy van,

számos helyen, felkel amaz,

cigaretta vesz elő egy másik,

emez lefényképezi a többieket.

Az araukánok maguknak ezt a nevet adták,

arawak: azt jelenti: „ember”,

„emberek”.

Ruth Benedict azt mondja, a zunik, a danék, a kiowák

azért hívták így magukat, mert nevük azt jelenti: „emberi
lények”,

habár más népek vették őket körül.

A kolumbiai koguik neve „emberek”.

Yaruro barátaim neve „emberek”.

És Antioquiában, az indián internátusban

egy ifjú páez azt mondta nekem, hogy nevük nem páez,
hanem naza,

„ami azt jelenti, emberek vagy személyek”.

Az állatok biológiai módon alkalmazkodnak

a környezethez, és alkalmazkodásuk öröklődik.

(így jönnek létre a fajok.)

Az embereké kulturális alkalmazkodás,

nincs alávetve az öröklődésnek. Pablo ezért mondta:

„nincs zsidó, se görög”.

Hosszan nézem itt emberi fajomat,

habár elvakítanak a flash-ek és reflektorok.

Uraim: a Bolíviával, Salvadորral való szolidaritás
emberi erőfeszítés, a testvéri iguánától ered.

De valami emberré tett minket:
a kéz már nem kúszásra való.

28. ének

Nászdal

Nagy titok, SZAKRAMENTUM,
két nemre elkülönült élet.
Két külön pólus.
„A nemiség igazi értelme előttünk még rejtve van.”

Nemiség nélkül
különbözőséget nem ismerne az egység,
egyformák lennénk, mint a kék algák,
csupa iker világ.

A nemiség nem kettő az egyben csupán,
hanem kettős egység másféle harmadiknak.
A sokféleség, a különbözőség belőle fakad,
az élet és a szépség aszimmetriája.
Egyesülni, hogy már ne legyünk ugyanazok,
és meghalni.

Alázatos, infinitezimális udvarlással kezdődött, két algasejt
vágyakozásával a romantikus vízben.
Szerelmes ostorocskáik összebújnak, simogatják egymást,
és azután a sejtek anyaga egybeolvad.
A nemiség szülte a halált.
A nemi megsokszorozódás (nem reprodukció)
a halál szükségességét teremtette meg.
A nemi megsokszorozódás nem reprodukció, hanem
változtatás,
titka a születésnek.
Az amőba nem változik át, mert nem hal meg.
A szerelem és a halál gyorsította fel az evolúciót.
Meg kellett halni, hogy szeretni tudjunk.
Az amőba változás és halál nélkül osztódik tovább.
Vagyis a halál szintúgy feltétele az evolúciónak.
Az evolúció szükségszerű állapota.
A halál nem véletlen, hanem
a genetikus program előírt szükséglete.
Az evolúció harc a maradiság és a forradalom között.
A reprodukció és a változtatás között.
A nemi megsokszorozódás az eltűnés velejárója.
A nemiség különbözőség és a különbözőség evolúció.

A nemiség az evolúció kettős találmányainak egyike, a másik a halál.

A nemiség alapvető eszköze az evolúciónak, mert a természetes kiválasztódás nemi kiválasztódás. És halál.

Erről beszélt Darío, nem tudom, miért, amikor a Kentaurnak azt mondta:

„A Halál az emberi nemzetség diadala.”

A tenger zöld moszatjai, az egysejtűek, nemi szétválás nélkül osztódnak tovább, de olykor osztódás és osztódás között a magányos *chlamydomonák* nemi sejteket teremtenek, melyek társakat keresve teremtenek egyetlen sejtet, és az már egy újféle tengeri zöld moszat, új nemzedék variánsának letéteményese, vagyis a nemiség hozzájárul a változáshoz, a nemiség felfedezése meggyorsítja az evolúciót – halálok és új egyéniségek halála révén – az evolúció új lényei, új változatai jönnek létre.

Ahogy az országúti árok végén a növényzet (ezt az országutat Kubában láttam) amorf, egyetlen zöld, de ha jobban megnézed, alaposabban, mindegyik része másféle, egyedi, aszimmetrikus, egyetlen magból való, az övéből, de két egyéni lény teremtménye, ott az a sárga, fiatal mulatt lány, aki az úton várja a buszt: kétféle lény teremtménye, és egyedi lény.

De fájdalmas egyedivé lenni, egyetlenné, nem lenni kettővé, fájdalmas nem lenni kettővé. Egynek lenni magány. De többszörösen vagyok én, miközben többszörösen egyesülök. MEGAKADÁLYOZNI KIPUSZTÍTÁSUNKAT. A szerelem örökös létezés. Nem kétféleség, hanem egyetlen egység. Egy atom üres tér, energiamező, de másik atomot keres.

Mint például a szerelem a hidrogénatomban: a pozitív proton egyesül a negatív elektronnal A kozmosz két ellentétes elektromossággal

töltött részecske egyesülésével vette kezdetét.
Mintha azt mondanád: az univerzum fényből való.
Az Arkangyal azon a Hamvazó Szerdán, Managuában
(én ministráns voltam)
megjelölte az emberek homlokát a hamu keresztjével:
„Fény vagy és fényé leszel.”
Most már ő a fény, a fény Arkangyala.

...két ellentétes elektromossággal töltött részecske.
Egymást ölelik,
egymást ölelik elülső uszonyukkal,
órákra egyesülve,
hullám, ár se választja szét őket.
Vagy amikor megérkeznek a forró esők
a forró övezetbe,
és zöld lesz a növényzet, minden kizöldül,
az állatok párzanak
(a szerelem
az égből jön).
Kedveskedésünk nem embervoltunkból fakad, mondja
Gourmont,
hanem állatlényünkéből.
A kedvesség gyönyör,
mert hasznot hoz a fajnak.
Tengernél szélesebb szomjúság.
Vagy éhség: „A faj éhe” – mondta Szent Ágoston,
aki rettentően megszenvedte azt.
Bőr olvadt bőrrel,
gyönyör gyönyör ellen.
Testek bilincseiben megbilincseltek lelkek.
És egy test a magányos lélekkel, akár a hold.
Ó. népem, én neked énekelek.
Lány a fiúra gondol,
és a fiú a lányra.
Kétféleség az egyféleségben.
Egyféleség kétféle módon.
Ez minden.

Mindig együtt lenni a másik lényel,
a másik lénybe bújni,
a másik lényé lenni,
kezét fogni,
a kéz nem egyvalakié,
szomjas ajak szomjas ajakra
akar tapadni.

A nő kinyílik és belép a férfi,
természetes szimbólum ez,
a legnagyobb titok beszéde,
kettő az egyben,
és

egy a kettőben
(egyre inkább léteznek, miközben egyesülnek).
A nemi aktus így válik érthetővé.

Az élet a megkettőződés elnyert adománya.

Az élet egyetlen célja:

az új élet.

Életből életbe.

Élet életté válik.

A gyíkocskák újabb gyíkocskákat teremtenek.

Nem a nemzés létünk értelme?

Gyermekek vagyunk. Egyazon nemző gyermekei.

Halálunk az evolúció lételeme.

Meghalunk, hogy mások szülessenek. Mások számára halunk.

A csillagok meghalnak,

hogy helyüket átadják születő csillagoknak.

Csillagok csillagokból születnek.

Testi létünket billió évekkel ezelőtt

született és meghalt csillagokon

történt történésüléseknek köszönhetjük,

jóval a naprendszer születése előtt.

És azután csillagok gáza lesz belőlünk ismét.

Hidrogén leszek, de szerelmes hidrogén.

Jegyzetek

acre – 0,7 kat. hold

Ahau – jelentős időpont a maja kalendáriumban, a Nap

mantrája, a fény ereje, egyetemes igazság és hatalom, isteni megnyilatkozás, közelgő hajnal

alpaka – kérődző állat

Almagro, Diego de (1475-1538) – spanyol hódító, részt vett Peru leigázásában, Chile felfedezőjeként tartják számon, első európaiként járt a mai Bolívia területén. San Pedro de Riobamba ecuadori város megalapítója

Altamirám, Pedro, Pedrón (1870-1937) – a Nicaragua Nemzeti

Szuverenitását Védelmező Hadsereg ezredese, aki Sandino halála után is folytatta az ellenállási harcot

Alvarado, Pedro de (1486-1541) – spanyol hódító, kormányzó. Részt vett Közép-Amerika és Mexikó, Kuba meghódításában. A Mixtóni Háború (Salvador, Honduras, Guatemala) néven ismert indiánfelkelések elleni harcban esett el

angelus Domini – az Úr angyala; reggeli, déli, esti katolikus imádság

An insult! – Sértés!

Ari insult! I want to stop Sandino – Sértés! Meg akarom állítani Sandinót

Antifonárium – katolikus egyházi szövegek rendszerint hangjegyekkel is ellátott gyűjteménye

Any new anexetion? – van-e újabb annektálás?

AP – Associated Press, észak-amerikai hírügynökség és lapvállalat

Arias Dávila, Pedro, másik nevén *Pedrarias* (1440-1530) – spanyol katona, részt vett a Portugália és Franciaország elleni háborúkban. Castilla dél Oro (Nicaragua, Costa Rica, Panama és Kolumbia északi része) főkapitánya és kormányzója, 1528-tól 1531-ig Nicaragua kormányzója. Panamaváros megalapítója. Ragadványneve *Furor Domini* (Isten haragja) volt

Arrechavala de Vilchez, Joaquin (1728-1823) – spanyol politikus, katona, halála után Arechabala néven Nicaragua legendás figurájává változott

aroba –12-16 liter

Báez Bone, Adolfo – a Somoza elleni felkelés, az úgynevezett 1954-es áprilisi összeesküvés vezetője, a terv megghiúsulása után kivégezték

Balboa, Vasco Nuñez de (1475-1519) – spanyol hódító, felfedező, kormányzó. 1510-ben megalapította Santa María városát Dariénben, Santa María, majd Veragua kormányzója lett. Számos terület meghódítása után a Mar del Sur vagy Balboa tengerének nevezett Csendes Óceáni vidék felfedezésére és kifosztására indult. Pedro Arias Dávila Pedrarias és Gáspár de Espinosa kormányzó parancsára vádat emeltek ellene, kivégezték

because I don't know what he talked about – mert nem tudom, hogy miről beszélt

Benedict, Ruth (1887-1948) – észak-amerikai antropológus, folklorista

binokuláris – mindkét szemmel való látás

Bliss Lane, Arthur (1894-1956) – észak-amerikai diplomata, együttműködött Somozával Sandino meggyilkolásában

Bobadilla, Francisco de (7-1502) – spanyol nyomozó bíró, rövid ideig kormányzó az Indiákon

Bolivar, Simón (1783-1830) – venezuelai szabadsághős, hadvezér, államférfi, ő vívta ki több amerikai spanyol gyarmat függetlenségét. Nagy Kolumbia, Venezuela elnöke. Latin- Amerika katonai és politikai konföderációjáért küzdött,, alakja a latin-amerikai egység szimbóluma lett

Borge, Tomás (1930-2012) – nicaraguai politikus, a Sandinista Nemzeti Felszabadítási Front (FSLN) egyik megalapítója

Brown, Preston (1872-1948) – észak-amerikai katonatiszt

but I can't tell you what he talked about – de nem tudom

megmondani magának, hogy miről beszélt

Carías Andino, Tuburcio – hondurasi katonatiszt, 1932-től 1948-ig az ország diktátora

Certainly – de még mennyire

Colman, Simral (*Olokintipilele*) – az 1925-ös kuna forradalom egyik vezetője, az önálló kuna kultúra, iskolarendszer egyik apostola

Colombus Circle – kör alakú térség Kolumbusz szobrával New Yorkban

compañero – elvtárs

Córdoba, Francisco Hernández de (?-1526) – spanyol hódító, Cortés támogatásával harcolt Cristóbal de Olid ellen. Pedrarias fejeztette le. Nicaragua megalapítójaként tartják számon

Coronel Urtecho, José (1906-1994) – nicaraguai költő, műfordító, kritikus, szónok, drámaíró, diplomata, történész, a nicaraguai avantgárd egyik megteremtője

Cortés, Hernán (1485-1547) – spanyol hódító, kapitány. Mexikó meghódítója. 1519 és 22 között – a belviszályokat kihasználva – meghódította és elpusztította az azték birodalmat. Moctezumát arra kényszerítette, hogy V. Károly vazallusának nyilvánítsa magát

Cosa, Juan de la (1460-1510) – spanyol tengerész, térképész.

Elkísérte Kolumbuszt második útján. 1500-ban ő készítette az első olyan térképet, amelyen szerepel az amerikai földrész

coyote – prérifarkas

Chamorro-Bryan egyezmény – 1914-től 1969-ig érvényben levő egyezmény Nicaragua és az Egyesült Államok között, amelynek értelmében az USA jogot szerzett haditámaszpontok létesítésére, óceánközi csatornák építésére

chlamydomona – egysejtű ostoros állatka

Chávez y Gonzales, Luis (1901-1987) – salvadori érsek

csikle – egy forró égövi örökzöld fa kérgének tejszerű nedve

Darío, Rubén (1867-1916) – nagy nicaraguai költő, a modernismo nevű irányzat megteremtője, a 20. században az ő költészete gyakorolt legtartósabb hatást a spanyol nyelvű líra alakulására

Días, Adolfo (1875-1964) – 1911-től 1916-ig, majd 1927-től 1928-ig Nicaragua elnökdiktátora

Díaz de Solís, Juan (1470-1516) – spanyol hajós és felfedező, indiánok ölték meg

Dolores Estrada, José (1792-1869) – nicaraguai nemzeti hős, az 1856-os San Jacinto-i ütközet irányítója

emoreusok – ókori sémi nép a Közel-Keleten, kiket Mózes csatában legyőzött

encomienda – indián település, birtok az ott élő indiánok

kényszermunkáját biztosítva az encomendero számára

Enrique Enríquez (1246?-1323) – Katolikus Ferdinánd, Aragónia, Szicília, Nápoly, Mallorca, Valencia, Szardínia, Navarra, majd Kasztília királyának nagybátyja

Esso, Exxon Mobil – észak-amerikai olaj- és gázcég, a világ legnagyobb energiaóriása

Fine party! – remek estély

Gabardi, Luis – nicaraguai forradalmár, az 1954 áprilisi felkelés egyik irányítója

Gage, Thomas (1600?-1656) – angol dominikánus pap, később protestáns káplár. Fő műve *Az angol-amerikai tengeren és szárazföldön, avagy Nyugat-India új föltérképezése*

garden party – kerti fogadás

Genie tábornok – a hírhedt nicaraguai Nemzeti Gárda egyik parancsnoka

Góg és Magóg – bibliai óriások, az istentelen hatalom jelképei az Újszövetségben is

Gonzales, Dávila, Gil (1480-1526) – spanyol hódító, katona.

Részt vett Costa Rica, Nicaragua meghódításában és kifosztásában, majd Pedrarias elől Santo Domingóba menekült

Gourmont, Remy de (1858-1915) – francia költő, regényíró, újságíró

guajava – trópusi gyümölcs

guaszipa – amerikai eredetű, a mályvafélékhez tartozó cserje

Háfiz (kb. 1300-1389) – a perzsa költészet klasszikusa

He is— ő

Herrera y Tordesillas, Antonio de (1549-1626) – spanyol krónikás, történész, az amerikai földrész meghódításáról szóló egyik kiemelkedő mű szerzője

highball – koktélféle

Hojeda, Alonso de (1466-1515 vagy 16) – spanyol tengerész. Elkísérte Kolumbuszt második útján. A venezuelai és kolumbiai partvidék felfedezője. Santa Cruz városának megalapítója, Urubá kormányzója

Hughes, Howard (1905-1976) – észak-amerikai milliomos, aki jelentős vállalkozásokba kezdett Nicaraguában Anastasio Somozával társulva

Ibeorgun – a Panamában élő kuna indiánok tanítómestere

I did it – megtettem

I did it, for the good of Nicaragua – Nicaragua javáért tettem

iguana – közép- és dél-amerikai csúszómászó*infinitezimális* – parányi

I talked with Sandino for halfan hour – Egy fél órán át beszéltem Sandinóval

It's very good coffee, sir. – Ez nagyon jó kávé, uram

I was in a concierto – Egy koncerten voltam

Kajafás – főpap, részt vett a Jézus ellen összeesküvésben, és jelentős része volt Jézus elítélésében

kantikum – evangéliumi dicsőítő ének

katún – a maja kalendárium időegysége, többnyire 20 év, egy időszak vége és egy új kezdete

Las Casas, Bartolomé de (1474-1565) – 1502-ben érkezett Hispaniolába, Santo Domingóban 1512-ben pappá szentelték. A bennszülöttek, az indiánok elszánt védelmezője, kormányzói rangjáról lemondott. Küzdött az Indiáknak szóló törvények megreformálásáért, az encomienda-rendszer megszüntetéséért

Las Casas, Francisco de (1461-1536) – Elkísérte Kolumbuszt második útján. 1524-ben Cortés támogatásával Mexikóváros főpolgármesterévé nevezték ki. Cortés utasítására sereget vezet Olid ellen, egyes feltevések szerint ő maga öli meg, késpárbajban

Leal, Pablo – nicaraguai forradalmár, az 1954-es felkelés egyik vezetője

living-room – nappali

Luque, Hernando de (?-1532) – spanyol pap, Diego de Almagróval és Francisco Pizarróval részt vett Peru meghódításában. Túmbez püspökévé nevezték ki

Magnavox – észak-amerikai elektronikai nagyvállalat

malincse – lila virágú trópusi növény

mel et lac sub lingua tua – méz és tej nyelved alatt, Rubén Darío idézi az Étiekek énekéből

Moncada, Jósé Maria (1870-1933) – nicaraguai tábormok, 1927-ben letette a fegyvert

a Nicaraguában állomásozó amerikai csapatok előtt

money managerek – pénzemberek

Morgan, John Pierpont (1837-1913) – az USA egyik leghatalmasabb fináncióker csoportjának feje volt, a legnagyobb amerikai bankház tulajdonosa

Murder Inc – Gyilkosság Részvénytársaság

Nele de Kantule (1868-1944) – a Panamában és Kolumbiában élő, a chibcha nyelvcsaládhoz tartozó nyelvet beszélő kuna indiánok vezetője, az 1925-ös kuna lázadások, a Kuna Forradalomnak nevezett mozgalom irányítója, melynek során kikiáltották a rövid életű Tulei Köztársaságot. A Nele szóval a kiemelkedő vezetőket, karikákat, tanítómestereket tisztelték meg

Nemlétező Szoros (Estrecho Dudoso) – feltételezett, legendás átjáró a Csendes Óceán és a Karib-tenger között. 1523-ban I. Károly utasította Hernán Cortést, hogy indítson expedíciót felfedezésére

Nicuesa, Diego de (?-1511) spanyol felfedező, a panamai Isten neve város megalapítója. Rangjától megfosztva, társaitól

elűzve hánykolódott csónakjával a Karib-tengeren, majd valószínűleg Kubában élő indiánok áldozata lett

Nindiri – nicaraguai kacika, aki Diriangennel együtt harcolt a spanyolok ellen a 16. században

Not Printed – nem kinyomtatva

Óg – Básán emoreus királya

Oh, yes. I'll have coffee. – Ó, igen, kérek kávét

Olid, Cristóbal de (1488-1524) – spanyol katona, felfedező, 1515-ben Kubába utazott, 1519-ben Hernán Cortésszel Mexikóba, akit később elárult. 1524-ben Hondurasban kivégezték

Ortez, Miguel Angel (1905-1931) – a Nicaragua Nemzeti Szuverenitását Védő Hadsereg tábornoka, a gerillaháború hőse

Oviedo, Fernando de (1478-1557) – spanyol krónikairó, fő műve *Az Indiák általános történet- és természetrajza*

palolo – eunice vividis, a Csendes Óceánban élő féregféle

Panquiacó (1480-1512) – a panamai partvidéken élő comagre indián törzsek legnagyobb főnöke. Vasco Nuñez de Balboa tőle szerzett tudomást a Csendes Óceán létezéséről

Pasos, Joaquín (1914-1947) – jelentős nicaraguai költő, Somoza elleni szatírái miatt bebörtönözték

Pizarro, Francisco (1478-1541) – spanyol tengerész, felfedező. Az inka birodalom elleni háborúban több ezer indiánt lemészároltatott, Atahualpát kivégeztette. Lima megalapítója. Almagro hívei összeesküvést szerveztek ellene és meggyilkolták

Popol Vuh – a Guatemala területén élő kiese indiánok ősi könyve

Rugama, Leonel (1950-1970) – nicaraguai költő. A Sandinista Nemzeti Felszabadítási Front tagja volt. Tűzharcban ölték meg

Sandino, Augusto César (1895-1934) – nicaraguai szabadsághős, az 1927-től 1933-ig tartó gerillaháború vezetője, aki sikeres harcot vívott a diktatúra segítségére siető USA erőkkal. 1934-ben törbe csalták és meggyilkolták

Sandino, Sócrates (1898-1934) – nicaraguai szabadsághős, Augusto César Sandino testvére, 1934-ben meggyilkolták

Somoza García, Anastasio (1896-1956) – nicaraguai diktátor, 1937- től 1947-ig, majd 1950-től 1956-ig az ország elnöke, neve a zsarnoki elnyomás szimbóluma lett

Somoza forever – Somoza mindörökre

Somoza is a sonofabitch, but he's ours – Somoza egy kurafi, de a miénk

Soto, Hernando de (1496-1542) – spanyol hódító, felfedező, 1538-39-ben Kuba kormányzója.

Stimson, Henry Lewis (1867-1950) – észak-amerikai tábornok, politikus. Moncada tábornok csapatai Nicaraguában 1927-ben az ő csapatai előtt tették le a fegyvert

Szent Ágoston (354-430) – nippói püspök, egyházatya, filozófus

Szikon – az emoreusok királya

Tachito Somoza, Anastasio Somoza Debayle (1925-1980) – nicaraguai diktátor, a Somoza-dinasztia utolsó tagja, uralmának a sandinisták 1979-es győzelme vetett véget

Te Deum laudamus – Téged dicsérünk; *Te Dominum confitemur* – Téged Úrnak ismerünk, a Szentháromságot dicsőítő zsoltárszerű imádság

that is – ez az

Thi Királynő – Tutanhamon fáraó felesége

Torres Restrepo, Jorge Camilo (1929-1966) – kolumbiai pap, a Kolumbiai Nemzeti Felszabadító Hadsereg tagjaként halt meg egy ütközet során

tuka, tukán – trópusi madárféle

Tumanamá – Panama déli részén élő indián törzsek főnöke

Tupamaro (Movimiento de Liberación Nacional-Tupamaros) – Tupamaros Nemzeti Felszabadítási Mozgalom, uruguayi városi gerillaszervezet. Neve a 18. századi perui indiánfelkelés kivégzett vezetőjének nevéből származik (Tupac Amaru, José Gabriel Condorcanqui)

Ubico, Jorge (1870-1946) – guatemalai politikus, több ízben az ország diktatórikus eszközökkel kormányzó elnöke

Umanzor, Juan Pablo (1903-1943) – nicaraguai szabadsághős, tábornok

Valenzuela, Julian de (1526-1578) – spanyol katona, részt vett Chile meghódításában, Concepcion városának megalapításában. Szerepel Alonso de Ercilla Araukánok könyve című hatalmas művének 19. énekében mint Ferúston legyőzője

Vanderbilt, Cornelius (1794-1877) – amerikai nagytőkés család megalapítója, nagy hajózási és vasútvállalatok tulajdonosa

Walker, William (1824-1960) – észak-amerikai kalandor, 1960-ban Hondurasban kivégezték

Webster, Daniel (1782-1852) – észak-amerikai szenátor

Welles Sumner (1892-1961) – észak-amerikai politikus, Rooseveltnél elnök amerikai különmegbízottja

What? – Micsoda?

What's the news from New York? New Orleans? Havana? – Mik a hírek New Yorkból? New Orleansból? Havannából?

Will you have coffee, sir? – Óhajt egy kávét, uram?

Wrong number – téves szám

Zavala, Manuel – liberális nicaraguai politikus, aki 1934-ben szembefordult Somoza diktátorral

ISBN 978-963-08-8452-5
ISSN 1216-1861

Felelős kiadó Simor András

Felelős szerkesztő Tabák András

2014 Vasas-Köz Kft.nyomda
Felelős vezető Badó Géza

Terjeszti a Könyvtárellátó Közhasznú Társaság
